

Notulen -vastgesteld-

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum	:	17 mei 2021
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

5

10

15

20

Aanwezig: Mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. W. van Andel (CDA), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), mw. S.S. Doevendans (PvdA), dhr. J.W. Dulfer (GL), mw. A. Er (GL), mw. G. Van Geffen (VVD), mw. A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mw. L. Gonggrijp (D66), dhr. J. Gringhuis (GL), dhr. G.J.W. Hartog (VVD), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. W. Hoogervorst (SP), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), dhr. E.W.J. Jensen (JA21), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. N. Kaptheijns (PVV), dhr. M.C.A. Klein (CU), mw. R.P.M. Kocken (GL), dhr. G.H.J. Köhler (JA21), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Ines Kostić (PvdD), dhr. S. Koyuncu (DENK), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), mw. A. Nanninga (JA21), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), dhr. E.M.A. Smaling (SP), mw. W. van Soest (50PLUS/PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. J. Vastenhouw (FvD), dhr. B.L. Vink (D66), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), mw. N.M. van der Waart (GL), mw. T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), dhr. G.R. Zaal (GL), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

Afwezig: dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu)

Agenda

Paginanummer

25

30

35

40

1.	Opening en mededelingen	02
2.	Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden	03
3a	Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding	
3b	Lijst geheimhouding PS	
4.	Vaststelling notulen van de vergadering van 12 april 2021	
5.	Vaststelling Strategische Statenagenda	14
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken	14
7.	Voortgangslijst van moties	14
8	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk	xx
8a.	Randstedelijke Rekenkamer Conceptbegroting 2022 voor zienswijze (Voordracht 21)	xx
9.	Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek (Voordracht 18)	xx
10.	Duurzaamheidsambities provinciale infrastructuur 2021-2023 (Voordracht 19)	xx
11.	Focus Smart Mobility (Voordracht 20)	xx
12.	Vragenuur	
13.	Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten)	xx
15.	Indien aan de orde: stemming motie(s) Vreemd aan de orde van de dag	xx
16.	Sluiting	xx

45

1. Opening en mededelingen

50 De **VOORZITTER**: Beste Statenleden, beste Noord-Hollanders, ik open deze online-vergadering. Welkom aan de Statenleden en leden van Gedeputeerde Staten in deze online vergadering en ook welkom aan alle belangstellenden die deze vergadering via de website volgen.

Ik verzoek alle deelnemers om de microfoons te dempen en uw mobiele telefoons uit te zetten. Dit is een live online-vergadering. Wees u er ook van bewust dat uw achtergrond in beeld is en
55 dat achtergrondgeluiden worden uitgezonden.

Voorafgaand aan de vergadering heeft de griffier een presentiecheck gedaan. Er is een quorum geconstateerd. In totaal nemen er nu 51 Statenleden deel aan deze online vergadering. Een bericht van verhindering is ontvangen van de heer Baljeu (Fractie Baljeu). Mevrouw Er van
60 GroenLinks en mevrouw Kocken (GroenLinks) zullen later aanhaken.

Mocht u tussentijds de Statenvergadering moeten verlaten, meldt u zich dan wel af via het chatsysteem of per mail bij de griffie, zodat de stand van het aantal aanwezigen kan worden bijgehouden.

65 Het Reglement van Orde is aangevuld voor het online vergaderen. De informatie daarover treft u aan in het addendum dat bij de vergaderstukken is gepubliceerd.

Moties kunnen per e-mail worden ingediend bij de griffie, met in de cc de mede-indieners. De moties worden gepubliceerd zodra u ze officieel heeft ingediend tijdens uw bijdrage en het
70 dictum heeft voorgelezen.

Vandaag wordt digitaal gestemd. Behalve als een Statenlid vraagt om hoofdelijke stemming, dan vindt die hoofdelijke stemming online plaats. Alle aanwezige Statenleden worden in beeld gebracht. Ten overstaan van het beeld kan men voor of tegen uitspreken. Het voordeel is dat dan direct rechtsgeldig kan worden gestemd. Er hoeft niet meer met briefstemming te worden
75 gewerkt. Na de mededelingen wordt een proefstemming gehouden, om te controleren of het systeem goed werkt. Dan zullen alle regels nog worden doorgenomen met de Staten.

U heeft van tevoren bij de Statengriffie aangegeven bij welk onderwerp u wilt spreken. Ik zal bij de bespreekstukken, voordat ik het woord geef aan de eerste spreker de aangemelde
80 sprekers opnoemen, zodat u dat nog kunt controleren. Het groene handje is ondertussen bekend. Als u het woord wilt voeren op een moment in de vergadering waarvoor u zich niet heeft aangemeld, bijvoorbeeld bij een ordevoorstel of een interruptie, drukt u op het groene handje dan kan ik u het woord geven. Het streven is om deze vergadering rond 18:00 uur te schorsen voor het diner. Na de dinerpauze wordt verder vergaderd.

85 De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter, het leek me wel gepast om u in uw rol als Rijksheer vandaag te feliciteren met de verjaardag van Koningin Maxima en u te vragen deze bij gelegenheid over te brengen aan haar. Want dat is inmiddels ook een rol die u namens ons vervult.

90 De **VOORZITTER**: Dat zal ik zeker doen. Dank u wel, meneer Voskuil.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden

95 De **VOORZITTER**: Er zijn geen actualiteiten ingediend. Er zijn mondelinge vragen ingediend door de fractie van 50PLUS/PvdO inzake Natura2000 en windturbines, de fractie van JA21 inzake het liken van een 'wappietweet', de fractie ChristenUnie inzake weidevogels, de fractie van de SP inzake de uitvoering van motie 143/2020 Geingebied.

Deze vragen komen bij het vragenuur aan het eind van de vergadering aan de orde.

100 Er zijn ook leden die een moties Vreemd aan de Orde van de Dag willen indienen.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA) leest het dictum voor van de motie VOD, welke mede wordt ingediend namens de fracties van 50PLUS/PvdO, CDA, FvD, JA21 en VVD.

105 **Motie Vreemd aan de orde van de dag 46/17-05-21:**

Gezondheid boven windturbines

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 17 mei 2021,

110 *Constaterende, dat:*

- *de gevolgen voor de volksgezondheid van bewoners, van het plaatsen van windturbines op 350 meter afstand van woonhuizen, evident zijn maar nog onvoldoende inzichtelijk.*

Overwegende, dat:

- 115
- *getuige het grote aantal insprekers, de zorgen bij omwonenden groot zijn;*
 - *de WHO vaststelt dat bronnen van geluidsoverlast, waaronder windturbines, een belangrijke bedreiging voor de volksgezondheid zijn en zij een striktere geluidsnorm dan de Nederlandse wettelijke geluidsnorm voor windturbines adviseren.*

120 *Van mening, dat:*

- *omwonenden er recht op hebben om eerst inzichtelijk te hebben wat de gevolgen voor de volksgezondheid zijn van het plaatsen van windturbines in hun directe omgeving voordat deze geplaatst worden.*

125 *Roepen het college van Gedeputeerde Staten op om:*

- *eerst een gedegen onderzoek uit te (laten) voeren naar de gevolgen voor de volksgezondheid en de gevolgen voor kinderen van het plaatsen van windmolens in de directe omgeving van woonhuizen;*
 - *tot de uitkomsten daarvan bekend zijn, geen definitieve beslissingen te nemen over het toestaan van windturbines nabij gevoelige bestemmingen; en dit niet eerder te doen voordat er zekerheid is of er blijvende schade, in welke vorm dan ook, kan ontstaan voor bewoners;*
- 130

- *Provinciale Staten over de uitkomsten te informeren.*

En gaat over tot de orde van de dag.

135 50PLUS/Partij van de Ouderen, CDA, Forum voor Democratie, PVV en JA21

De **VOORZITTER**: De motie VOD maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan hebben we een motie VOD, ook weer van 50PLUS/PvdO, maar we kunnen geen contact leggen met mevrouw Van Soest. De motie VOD is mede ingediend door DENK, CDA, JA21,
140 50PLUS/PvdO, PvdD en de SP. Ik verzoek de heer Koyuncu om het dictum toe te lichten.

De heer **KOYUNCU** (DENK): Op 8 maart hebben Provinciale Staten een motie aangenomen waarbij het college is verzocht om bij gemeenten sterk aan te dringen op goede en adequate afstemming tussen aangrenzende buurgemeenten van de zoekgebieden. Ondanks dat we nu twee maanden
145 verder zijn en het RES-proces in volle vaart verder gaat, ontvangen wij nog altijd ernstige signalen. Niet alleen van collega's van oppositiepartijen, maar ook van lokale VVD'ers en GroenLinks'ers. Ik heb tijdens de afgelopen vergadering van de commissie RWK gevraagd hoever de gedeputeerde is met de gesprekken met gemeenten. Tot mijn verbazing legde de gedeputeerde de bal vooral neer bij de gemeenten zelf, terwijl de provincie ook haar
150 verantwoordelijkheden heeft. Bovendien, heeft het college een opdracht van de Staten meegekregen, middels een motie. Uit de beantwoording van mijn vragen blijkt dat de gedeputeerde in een aantal concrete casussen zelf de regie heeft, maar helaas omvatten die niet alle probleemgebieden. Ik neem als voorbeeld de motie uit de gemeenteraad van Oostzaan, die is aangenomen met de steun van de VVD en GroenLinks. Dan citeer ik: "Bij het meten van draagvlak
155 is alleen gekeken naar Amsterdamse inwoners, terwijl de beslissingen wel directe invloed hebben op inwoners van Oostzaan en de gemeente Amsterdam Oostzaan als buurgemeente en als onderdeel binnen de RES-subregio's Zaanstreek, Waterland, als primaire belanghebbenden in de directe omgeving van windturbines, hierover slecht tot niet heeft geïnformeerd, en Amsterdam nog steeds niet heeft gereageerd op een brief uit december 2020 van de gemeente Oostzaan."
160 Hiernaast zijn er ook andere gevallen waarbij bouwprojecten in gevaar komen, omdat de buurgemeente pal naast de gemeentegrens een zoekgebied wil gaan vaststellen. Dit is zeer ernstig en moet zo snel mogelijk worden opgepakt. Daarom dient de fractie DENK, mede namens het CDA, JA21, PvdD, 50PLUS/PvdO en de SP een motie VOD in.

165 **Motie Vreemd aan de orde van de dag 47/17-05-21:**

Breng problemen in kaart bij buurgemeenten met betrekking tot het plaatsen van windturbines

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021 kennis genomen hebbende van de discussie over Windturbines

170

Constateernde dat:

- *de Staten eerder een motie heeft aangenomen die het college opriep om gemeenten aan te spreken op een goede afstemming bij het bepalen van de zoekgebieden voor windturbines;*
- *uit de schriftelijke beantwoording (26-04-2021) van de mondelinge vragen van Statenlid Koyuncu naar voren komt dat het college niet in alle gevallen daaraan gevolg heeft gegeven,*

175

in het bijzonder bij gemeenten waarbij er sprake is van gebrekkige afstemming, zoals bij de gemeenten Oostzaan en Landsmeer;

- het college de verantwoordelijkheid voor een goede afstemming neerlegt bij de gemeenten zelf, terwijl de provincie zelf ook een verantwoordelijkheid heeft in het RES-proces;*

180

verder constaterende:

- er nog steeds klachten komen van gemeenten over een gebrekkige afstemming tussen buurgemeenten;*
- de gemeenteraad van Oostzaan heeft aangegeven onvoldoende te zijn betrokken als buurgemeente binnen de subregio Zaanstreek-Waterland; overwegende dat:*
- de provincie als regiehouder óók een verantwoordelijkheid voor goede afstemming tussen gemeenten heeft;*
- gebrekkige afstemming tussen gemeenten het draagvlak voor de plaatsing van windturbines kan verminderen en daarmee de uitvoering van de RES ondermijnt;*
- gebrekkige afstemming ook gevolgen kan hebben voor woningbouw en kan leiden tot vertraging c.q. een bouwstop;*
- het een taak van de provincie is om knelpunten tussen gemeenten in kaart te brengen en zorg te dragen voor een goede afstemming tussen gemeenten;*

185

190

195

verzoeken het college:

- in kaart te brengen waar de knelpunten tussen buurgemeenten zitten bij het vaststellen van zoekgebieden voor windturbines en met concrete aanbevelingen te komen om deze knelpunten op te lossen;*
 - op korte termijn gesprekken te faciliteren tussen de gemeenten waarbij dit speelt en zorg te dragen voor een goede afstemming tussen deze gemeenten en daarbij samen op te trekken met naburige provincies wanneer het de provinciegrenzen overschrijdt;*
 - en daarover terug te rapporteren aan Provinciale Staten;*
- en gaan over tot de orde van de dag. DENK, CDA, JA21, PvdD, 50PLUS/PvdO en SP*

200

205

De **VOORZITTER**: De motie VOD maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen. Inmiddels is mevrouw Van Soest ingeschakeld. Het woord is aan mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): De motie VOD gaat over het groot aantal sprekers.

Ongeveer honderdvijftig personen hebben ingesproken. Ik vind het heel erg dat die mensen nooit bericht krijgen van het college, om de mensen toch te woord te staan. Mijn vraag is of het mogelijk is om alle individuele sprekers van een inhoudelijk antwoord te voorzien, op hun inspraak en tot die tijd geen onomkeerbare stappen te zetten, wat betreft het beleid ten aanzien van de windturbines.

210

215

Motie Vreemd aan de orde van de dag 48/17-05-21:
Neem sprekers serieus

Provinciale Staten van Provincie Noord-Holland bijeen op 17 mei 2021,

220 *Constaterende, dat:*

- *er 115 insprekers ingesproken hebben op het onderwerp windturbines.*

Overwegende, dat:

- *dit laat zien hoe enorm het onderwerp leeft in onze provincie;*
- 225 – *we burgerparticipatie met elkaar hoog in het vaandel hebben staan.*

Van mening, dat:

- *het college van Gedeputeerde Staten alle insprekers en de inhoud van de door hen gehouden inspraak serieus moet nemen.*

230

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op om:

- *alle individuele insprekers van een inhoudelijk antwoord te voorzien op hun inspraak en tot die tijd geen onomkeerbare stappen te zetten wat betreft het beleid ten aanzien van de windturbines.*

235 *En gaat over tot de orde van de dag.*

50PLUS/Partij van de Ouderen, Forum voor Democratie, PVV

De **VOORZITTER**: De motie VOD maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen.

Het woord is aan de heer Van den Berg.

240

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Een steeds groter wordende groep Noord-Hollanders spreekt zich meer dan terecht uit tegen de uitbreiding van het aantal windturbines in onze provincie. Het is een logische reactie op het voorgenomen besluit om ook in onze provincie de RES uit te rollen. We gaan om die reden ook de Omgevingsverordening wijzigen om ruimte te maken voor meer windturbines. Iets wat naar de mening van JA21 nergens voor nodig is. Zoals u allen bekend is, komen de doelstellingen vanuit de RES helemaal niet in gevaar. Als je het opgesteld vermogen en het reeds vergunde vermogen bij elkaar optelt, zitten we al op 35 Terawattuur. De vraag die iedere partij hier aan zichzelf zou moeten stellen is dan ook: Waarom zouden we meer windturbines bouwen dan nodig, als de maatschappelijke weerstand zo groot is?

245

JA21 vindt het onverantwoord en daarom verzoeken wij Gedeputeerde Staten om geen medewerking te verlenen aan de bouw van windturbines of zonne-akkers indien hierdoor het totale bod van 35 TWh in 2030 wordt overstegen. Laat daarbij voorop staan dat JA21 überhaupt geen enkele windturbine in onze provincie wil zien. Dat is gelet op de politieke verhoudingen in deze Staten geen haalbare kaart. Vandaar deze motie VOD omdat het voor een groot aantal partijen, zoals de VVD, uitkomst kan bieden om zowel de beloftes uit het Coalitieakkoord na te komen en tegelijkertijd het aantal windturbines in onze provincie toch enigszins aan banden te kunnen leggen. Zoals de VVD zelf ook al aangaf, wordt op deze manier de toekomstige woningbouw niet gefrustreerd door de bouw van windturbines. Dat is wel wat er feitelijk gebeurt als je de bouw van windturbines doorzet. Wij rekenen op brede steun.

260

Motie Vreemd aan de orde van de dag 49/17-05-21:

Verleen geen medewerking aan bouw windturbines of zonne-akkers boven de RES doelstelling van 35 TWh.

265 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021,*

Constateerende dat:

- *Uit recente cijfers van onder meer het PBL blijkt dat het beoogde landelijke doel van 35 TWh duurzaam opgewekte elektriciteit uit zon en wind in 2030 niet in het geding komt;*
- 270 – *Op basis van het reeds opgesteld vermogen, projecten die in de pijplijn zitten en de ambities uit de 30 RES-regio's in 2030 in totaal 52,5 TWh kan worden gerealiseerd.*

Overwegende dat:

- *Daarmee het beoogde doel van de RES met 17,5 TWh kan worden overboden. (52,5 TWh 35*
- 275 *TWh = 17,5 TWh);*
- *De ambities uit de RES dus eenvoudig kunnen worden afgeschaald zonder dat de RES-doelen in het geding komen;*
- *Met name de bouw van windturbines het draagvlak voor de energietransitie steeds verder*
- 280 *ondermijnt.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten,

*Geen medewerking te verlenen aan de bouw van windturbines en zonne-akkers indien hierdoor het totale RES-bod van 35 TWh in 2030 wordt overstegen.
En gaan over tot de orde van de dag. JA21 Noord-Holland*

285 De **VOORZITTER**: De motie VOD maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen.
Het woord is aan de heer Klein

De heer **KLEIN** (CU): We weten allemaal dat kruidenrijk grasland een bijdrage levert aan de verbetering van de biodiversiteit en ook nog gezond is voor koeien en een positief effect heeft op bodem en klimaat. Het levert dus een bijdrage aan verschillende provinciale doelen. De aanschaf van zaaigoed is echter duurder dan regulier graszaad. De milieuorganisatie Urgenda is samen met de agrariërsvereniging LTO een actie gestart om 101 hectare kruidenrijk grasland te realiseren. Dat doen ze door korting te geven aan boeren. Daarvoor hebben ze geld nodig. Het is een crowdfundingactie. Er zijn heel veel enthousiaste boeren, die graag meedoen. Een aantal provincies, zoals Noord-Brabant, Groningen, Utrecht en Gelderland heeft afgelopen maanden geld gedoneerd aan deze actie. Wij dienen, samen met het CDA, een motie VOD in, waarin we Gedeputeerde Staten verzoeken om net als de provincies Noord-Brabant, Groningen, Utrecht en Gelderland 15.000 euro te doneren aan de crowdfunding-campagne voor 1001 hectare kruidenrijk grasland, die daarvan dan kan worden ingezaaid en daarvoor dekking te vinden binnen de huidige begroting.

290

295

300

Motie Vreemd aan de orde van de dag 50/17-05-21:

Bijdrage Provincie Noord-Holland aan actie "Kruidenrijk grasland"

De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021,

305 *Overwegende dat:*

- *Kruidenrijk grasland is gezond voor koeien, bodem, klimaat en milieu;*
- *De aanschaf van het zaaigoed duurder is dan de aankoop van regulier graszaad.*
- *Urgenda, LTO en Pure Graze daarom de handen ineengeslagen hebben om 1001 hectare aan grasland kruidenrijk te realiseren;*
- 310 – *Deze drie partijen een actie zijn gestart om boeren tijdelijk 50% korting te geven op de aanschaf van een kruidenrijk zaadmengsel;*
- *Dit mengsel bijna twintig verschillende soorten grassen, klavers en kruiden bevat en daarmee een betere habitat biedt aan insecten en daardoor ook aan vogels;*
- *De aanwezige klavers stikstof binden waardoor stikstofkunstmest op deze hectares overbodig wordt en de uitstoot van CO2 wordt beperkt;*
- 315 – *De actie zo'n groot succes was onder boeren, dat de crowdfunding achterliep en de verkoop tijdelijk werd stilgezet;*
- *Er nu nog steeds boeren in de wachtrij staan om mee te doen;*
- *De provincies Noord-Brabant, Groningen, Utrecht en Gelderland afgelopen maand ieder voor*
- 320 *1001 hectare aan de crowdfunding-campagne (€ 15.000) doneerden;*
- *In deze vier provincies boeren sinds begin dit jaar daardoor weer met korting kunnen bestellen;*

Van mening dat:

- 325 – *Deze niet alleen sympathieke, maar ook uiterst effectieve actie voor tal van provinciale doelen (biodiversiteit, klimaat etc.) ook de steun van de Provincie Noord-Holland verdient;*

Verzoeken GS:

- 330 1. *Net als de provincies Noord-Brabant, Groningen, Utrecht en Gelderland €15.000 te doneren aan de crowdfunding-campagne voor 101 hectare kruidenrijk grasland;*
2. *Dekking te vinden binnen de huidige begroting;*

en gaan over tot de orde van de dag. ChristenUnie en CDA

335 De **VOORZITTER**: De motie VOD maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen. Het woord is aan mevrouw Gielen.

340 Mevrouw **GIELEN** (GL): De EU bereikte vorige maand een akkoord om het doel voor de CO2-reductie in 2030 verder te verhogen naar 55%. Door het Europees Parlement werd al eerder gesproken over nog hoger inzetten tot zelfs 60%. Wij gaan ervan uit dat dit ook aan de formatietafel wellicht aan de orde zal zijn, als het gaat om nieuwe doelen voor Nederland. Al is dat natuurlijk gissen. GroenLinks is daar blij mee en ziet ook de noodzaak daarvan om onder anderhalve graad opwarming te blijven. Hoe je het ook wendt of keert, deze veranderingen komen hoe dan ook op ons af. Het kan zijn dat die verdere reductie van CO2 met Europees beleid 345 wordt opgelost. Het kan evengoed zijn dat het uitwerking zal hebben op de lidstaten en daarmee ook op de verschillende regio's binnen die lidstaten. Los van of je voor of tegen de verhoging van de doelen bent, is dit een verandering die wellicht impact zal hebben op onze provincie. Daarom

moeten we ons goed voorbereiden op de gesprekken voor wat het voor Noord-Holland kan betekenen, die er ongetwijfeld zullen komen. Als het zover is kunnen we samen sterk staan voor de belangen in onze provincie. Samen met de PvdA, D66 en de SP dient GroenLinks een motie VOD in.

Motie Vreemd aan de orde van de dag 51/17-05-21:

Vorbereiden op 55% CO2-reductie

Provinciale Staten bijeen op 17 mei 2021, ter behandeling van agendapunt Motie vreemd aan de orde van de dag,

Constateerende dat,

- *Het IPCC stelt dat de opwarming tot 1,5°C beperkt moet worden, om onherstelbare schade aan de aarde te voorkomen;*
- *De Europese Unie op 22 april 2021 een akkoord heeft gesloten over de klimaatwet, met daarin een doelstelling voor CO2-reductie van 55% in 2030 ten opzichte van 1990;*

Overwegende dat,

- *Het voor de leefbaarheid op aarde, in Nederland en Noord-Holland van essentieel belang is om de klimaatdoelen te behalen;*
- *De nieuwe Europese doelstelling mogelijk ook uitwerkingen zal kennen op het Nederlandse en Noord-Hollandse beleid;*

Verzoekt Gedeputeerde Staten,

- *In IPO-verband in overleg te treden om ons voor te bereiden op gesprekken en onderhandelingen over een verhoging van de doelstelling voor 2030 naar minstens 55%;*
- *Een expertsessie te organiseren over de ontwikkelingen rondom de 55% reductie, de maatregelen die dat voor Noord-Holland zou kunnen betekenen en de voorbereidingen die de provincie daarvoor treft.*

GroenLinks, D66, PvdA en SP

De **VOORZITTER**: De motie VOD maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen. Het woord is aan mevrouw Van Meerten.

Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD): Allereerst wil ik namens alle indieners aangeven heel blij te zijn met de uitgebreide discussie die in de commissie over de nieuwe Governance structuur van de MRA heeft plaatsgevonden. Het onderwerp leeft, niet alleen bij ons, maar ook bij alle deelnemende gemeenten en deelregio's. Dat alleen al geeft het belang van het onderwerp aan. Het is, zoals u al aangaf, in de commissie, ook uniek dat de provincies deelnemen in deze bestuurlijke samenwerking. Dat is nergens anders het geval. De start van dit transitieproces leek onder stoom en kokend water te moeten plaatsvinden. We zijn dan ook blij met de laatste brief

van de Transitiecommissie, waarin wordt aangegeven het tempo te verlagen en de uitgewerkte maatregelen, die uiteindelijk zullen leiden tot de aanpassing van het convenant, te bespreken na de zomer. Dit geeft alle deelnemende gemeenten en deelregio's de gelegenheid voorliggend voorstel te bespreken en de commissie, of de MRA, ook een eerste reactie mee te geven. Wij doen dit middels deze motie VOD. De motie heeft als doel om de Staten goed in positie te brengen. Dit alles in de gedachte van meer betrokkenheid bij de MRA. Hoe je het wendt of keert, cruciale besluiten ten aanzien van de MRA agenda en de begroting worden genomen door democratisch gelegitimeerde bestuursorganen, de Staten en de raden. Dit uitgangspunt zal in de nieuwe structuur niet veranderen. In het voorstel zijn vooralsnog alleen hoofdlijnen weergegeven en de uitwerking is van doorslaggevend belang en zal een meerjarig effect hebben. Wij vinden het als Staten belangrijk om de uitgewerkte samenwerkingsafspraken zorgvuldig te behandelen en te voorzien van een eigen zienswijze. Dat is op dit moment niet ingepast in het proces. Daarvoor is een tussenstap nodig. Daarnaast willen we eerder en op regelmatige basis de agenda van de MRA bespreken en inzichten meegeven aan Gedeputeerde Staten en onze afgevaardigde van de raadtabel. Van groot belang hierbij is dat het bestuur van de MRA in dit proces altijd afweegt of de Staten voorafgaand aan een nieuw onderwerp, nieuwe agendering, kaderstellend goed in positie moet worden gebracht. Aldus dragen de fracties van VVD, D66, GroenLinks, CDA, ChristenUnie, Forum voor Democratie, SP en PVV Gedeputeerde Staten op alvorens over te gaan tot besluitvorming over meer concrete uitwerking van de samenwerkingsafspraken, in de raden en Staten als tussenstap het voorstel met de uitgewerkte samenwerkingsafspraken met een zienswijze voor te leggen; Voorafgaand aan een MRA AV de voorliggende agenda te agenderen en de opvattingen van der Staten van Noord-Holland op te halen en mee te nemen als inbreng; Na afloop van de Algemene Vergadering een schriftelijke toelichting te geven over de beraadslagingen en de inzet en uitkomsten van de door de Staten ingebrachte opvattingen; In het samenwerkingsvoorstel op te nemen dat ook bij (aanleidingen voor) mogelijk nieuwe agenderingen altijd expliciet wordt overwogen of en zo ja hoe de Staten van Noord-Holland worden betrokken en de Raadtabel in de vernieuwde samenwerking goed in positie te brengen en procedureel te ondersteunen richting Provinciale Staten.

Motie Vreemd aan de orde van de dag 52 17-05-21:
Governance MRA

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, te Haarlem, ter behandeling 'Motie vreemd aan de orde van de dag'.

Constaterende dat:

- *De hoofdlijn in voorliggend voorstel van de transitiecommissie wordt omgezet in vernieuwde samenwerkingsafspraken;*
- *Deze samenwerkingsafspraken ter goedkeuring aan de raden en Staten worden voorgelegd;*
- *Het bestuur van de MRA verantwoordelijk is voor draagvlak voor de te nemen besluiten;*
- *Het bestuur voor advies te rade gaat bij de AV en verantwoording aflegt aan de AV;*
- *De AV toetst of het bestuur handelt binnen de kaders van de begroting en de MRA agenda;*
- *De leden van de AV verantwoording afleggen aan de Provinciale Staten van Noord-Holland;*

- *Er buiten vastgestelde agenda's en begrotingen aanleidingen kunnen komen om nieuwe onderwerpen "op de agenda" te zetten;*

Overwegende dat:

- *In het voorstel vooralsnog de hoofdlijnen zijn weergegeven, terwijl de uitwerking van doorslaggevend belang kan zijn;*
- *Deze fundamentele wijzigingen in de samenwerking een zorgvuldig besluitvormingsproces verdienen;*
- *Democratische legitimiteit onverkort bij Staten en Raden ligt;*
- *De AV van de MRA vier keer per jaar bijeenkomt;*
- *De Raadtafel een adviserende rol krijgt over het proces van besluitvorming en controle;*

Van mening dat:

- *De Staten een zienswijze op de nieuwe samenwerkingsafspraken willen indienen zodat het voorstel aangepast kan worden in aanloop naar de definitieve versie.*
- *We de ambitie van het bestuur toejuichen om de Staten en Raden in de vernieuwde samenwerking in een eerder stadium inhoudelijk te betrekken;*
- *Dit proces goed verankerd dient te worden in ons vergadermodel middels een protocol;*

Dragen Gedeputeerde Staten op:

- *Alvorens over te gaan tot besluitvorming over meer concrete uitwerking van de samenwerkingsafspraken, in de Raden en Staten als tussenstap het voorstel met de uitgewerkte samenwerkingsafspraken met een zienswijze voor te leggen;*
- *Voorafgaand aan een MRA AV de voorliggende agenda te agenderen en de opvattingen van de Staten van Noord-Holland op te halen en mee te nemen als inbreng;*
- *Na afloop van de AV een schriftelijke toelichting te geven over de beraadslagingen en de inzet en uitkomsten van de door de Staten ingebrachte opvattingen;*
- *In het samenwerkingsvoorstel op te nemen dat ook bij (aanleidingen voor) mogelijk nieuwe agenderingen altijd expliciet wordt overwogen of en zo ja hoe de Staten van Noord-Holland worden betrokken;*
- *De Raadtafel in de vernieuwde samenwerking goed in positie te brengen en procedureel te ondersteunen richting PS;*

en gaan over tot de orde van de dag.

VVD, D66, GroenLinks, CDA, ChristenUnie, Forum voor Democratie, SP en PVV

De VOORZITTER: De motie VOD maakt daarmee onderdeel uit van de beraadslagingen. De stemming over deze zeven moties VOD zal aan het eind van de vergadering plaatsvinden.

Wenst iemand nog het woord over deze agenda? Zo niet, dan is hiermee de agenda conform het voorstel van het Presidium vastgesteld.

3a. Bekrachtiging besluit Gedeputeerde Staten inzake opgelegde verplichting tot

geheimhouding.

De **VOORZITTER**: Er zijn geen stukken ter bekrachtiging binnengekomen.

480

3b. Lijst geheimhouding Provinciale Staten

De **VOORZITTER**: Er zijn geen opmerkingen door de griffie ontvangen. Verlangt iemand het woord over deze lijst? Ik geef het woord aan de heer Dessing.

485

De heer **DESSING** (FvD): Staat u mij toe wat langer stil te staan bij de Lijst geheimhouding Provinciale Staten, waarbij ik dat niet inhoudelijk zal doen?

490

De **VOORZITTER**: U verlangt het woord bij deze stukken. Als u inderdaad niet over de inhoud spreekt. Het woord is aan u.

De heer **DESSING** (FvD): Bij het PS-besluit 2020-49 van 29 juli 2020 'Invordering verbeurde dwangsom, staat geheimhouding tot 1 mei 2021 en daarna: Verder bezien.

495

Als NAW-gegevens kunnen worden weggelakt, is volgens ons verlenging van geheimhouding niet meer nodig. Artikel 25, 55 en 91 van de Provinciewet regelen deze geheimhouding, mede op basis van artikel 10 van de Wet Openbaarheid Bestuur, waarin staat dat de burger recht heeft op openbaarheid, tenzij. Bij de nummers 2020-38 en 2020-10 is er echter geheimhouding opgelegd voor onbepaalde tijd zonder verdere onderbouwing. Ook 2018-03 kent geen onderbouwing.

500

De lijst geheimhouding moet worden bekrachtigd door Provinciale Staten, omdat geheimhouding anders vervalt. Voor een goede beoordeling zou het wellicht beter zijn om geheime stukken op te sturen naar de Statenleden voor een goede beoordeling van nut en noodzaak van de geheimhouding. Graag een reactie op deze punten.

505

Verder valt een aantal stukken op met een einddatum van geheimhouding, gevolgd door 'of zoveel eerder als mogelijk', of 'zoveel eerder als daartoe aanleiding is'. Het gaat hierbij om: 2015-05, 2015-04, 2015-02, 2014-02, 2012-12, 2012-08, 2011-03, 2010-09, 2010-05, 2009-13, 2009-10, 2009-07, 2009-04 en 2009-01.

510

Om goed te kunnen beoordelen of de status van geheimhouding op deze stukken zou kunnen vervallen is het wenselijk, volgens onze fractie, dat Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten rapporteert over de stand van zaken van deze stukken. Nu wordt dit, naar onze mening, onvoldoende onderbouwd.

Ook valt mij op bij 2009-04 en 2009-03 dat er gesproken wordt over geheimhouding vanwege privacy, ook over vijf jaar. De vraag is concreet: Is dit vijf jaar na 2009? In dat geval zou de geheimhouding ook kunnen vervallen.

515

Tot slot zouden wij als Provinciale Staten niet stilzwijgend moeten instemmen met verlenging van de geheimhoudings- en vervaldata, ook omdat de wetgeving hieromtrent tussentijds kan wijzigen.

Graag zouden wij over deze eventuele wijzigingen in de toekomst pro actief worden geïnformeerd. Graag een reactie op voornoemde punten.

520 De **VOORZITTER**: De reactie zal vandaag heel kort zijn. Het is jammer dat u deze vragenlijst
vooraf niet aan de griffie heeft toegezonden. Dan had het gemakkelijker kunnen zijn. Ik ga er nu
niet op in. Het zou te lang duren en ook moeten alle stukken erbij worden gepakt. Er is geluisterd
en meegeschreven. We zullen met een reactie komen op de vragen die u heeft gesteld. Alles wat
we hier zeggen wordt opgenomen en komt uiteindelijk terug in de notulen van onze vergadering.
525 We zullen dit meenemen en dan krijgt u daar op zeer korte termijn antwoord op.

De heer **ZOON** (PvdD): Dank aan de heer Dessing. Hij haalt een terecht punt aan. Ik vraag me af
of we nu wel kunnen instemmen met het verlengen van deze lijst van geheimhouding, of moeten
we dit uitstellen? Ik wil ondersteunen om de volgende vergadering iets langer hierbij stil te staan.
530

De **VOORZITTER**: U neemt deze lijst voor kennisgeving aan. U hoeft de lijst niet vast te stellen.
Dat probleem heb ik vandaag voor u opgelost. De vragen die gesteld zijn, en die we liever van te
voren hadden ontvangen, die worden uitgezocht. Gezien de veelheid aan vragen die nu zijn
gesteld kan niet stantepede in deze vergadering daarop een antwoord worden gegeven.
535

4. Vaststelling notulen van de vergadering van 12 april 2021

De **VOORZITTER**: Er zijn tot op heden geen opmerkingen door de griffie ontvangen.
Verlangt iemand daar het woord over? Zo niet dan zijn de notulen vastgesteld.
540

5. Vaststelling Strategische Statenagenda

De **VOORZITTER**: Wenst iemand het woord? Dat is niet het geval. Daarmee is de Strategische
Statenagenda vastgesteld.
545

6. Vaststelling lijst ingekomen stukken

De **VOORZITTER**: Er zijn door de griffie geen opmerkingen ontvangen over deze lijst. Verlangt
iemand het woord over een van de ontvangen stukken? Dat is ook niet het geval. Dan is voor wat
550 betreft de afdoening van de brieven conform het voorstel van het Presidium besloten.

7. Voortgangslijst van moties

De **VOORZITTER**: Op het memo met afdoeningsvoorstellen van moties bij motie 21/2020 staat
555 aangegeven dat het Presidium wordt gevraagd om over het afdoeningsvoorstel te besluiten.
Vanochtend heeft het Presidium niet ingestemd met het afdoen van deze motie. Daarmee blijft de
motie nog openstaan. Dus motie 21/2020 is niet afgedaan. Over het overige van de
voortgangslijst van de moties heeft de griffie geen opmerkingen ontvangen.
Verlangt iemand daarover nog het woord te voeren? Zo niet, dan stel ik voor de lijst vast te
560 stellen.

8. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk

De **VOORZITTER**: Het Presidium adviseert om de hierna onder 8a te noemen voordracht als hamerstuk te behandelen. Dat is 8a 'Randstedelijke Rekenkamer Conceptbegroting 2022 voor zienswijze'. Dat is voordracht 21.

8a. Randstedelijke Rekenkamer Conceptbegroting 2022 (Voordracht 21-2021)

De **VOORZITTER**: Verlangt iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring? Ik zie een stemverklaring.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Wij willen worden geacht tegen te hebben gestemd.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Dit wordt uiteraard genoteerd. Wenst iemand anders nog een stemverklaring of aantekening? Zo niet dan is het besluit behorende bij 8a 'Randstedelijke Rekenkamer Conceptbegroting 2022 voor zienswijze' aangenomen.

9. Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek (Voordracht 18-2021)

De **VOORZITTER**: Ik probeer het debat zoveel mogelijk te accommoderen. Wilt u proberen uw interrupties kort te stellen, zodat we proberen enigszins de vaart in deze vergadering te houden. Ik geef allereerst het woord aan de heer Zoon.

De heer **ZOON** (PvdD): Toen in 2015 het foefje Programma Aanpak Stikstof (PAS) werd bedacht en in 2019 door de Raad van State dit weer werd vernietigd, was de situatie ondertussen nog slechter geworden dan daarvoor. Echte oplossingen bleven uit en er werden technische foefjes en rekenkunstjes gebruikt voor schijn economische winst, ten koste van dieren en mensen. De Partij voor de Dieren had vanaf het begin gezegd dat het PAS illegaal was en kreeg gelijk. Bij de Wet Stikstofreductie doen we dit weer. Het landschap vermest ondertussen verder, te zien aan brandnetels en grassen. Dier- en plantsoorten verdwijnen. Niet alleen akkervogels hebben het moeilijk, maar ook andere rode lijstsoorten sterven uit. Schrijnend voorbeeld is wel, omdat zuur kalk oplost, koolmeesjes die door hun pootjes zakken. Slecht beleid, niet alleen ten koste van de natuur, maar ook ten koste van de boeren die door afschaffing van de melkquota, verdere schaalvergroting en trucjes zogenaamd door konden blijven boeren op een doodlopende weg. Niemand schoot er iets mee op.

Het PAS heet nu "Het Stikstofprobleem". En wordt door partijen als een economisch en juridisch probleem gezien. Ons bestuur treurt vooral om de maatschappelijke impact en focust op wat minimaal wettelijk gevraagd wordt. Ze wijst naar het Rijk, het buitenland en zelfs naar de natuur als probleem veroorzaker. Het échte probleem zit in heel Noord-Holland. Koolmeesjes leven overal, alleen is hun voortbestaan nog niet in gevaar. Er wordt gezocht naar de randjes om door te kunnen bouwen. Met foefjes als verleasen wordt niets opgelost en creëert men alleen maar meer juridisch drijfzand. Over dat verleasen heeft de SP een mooi amendement dat we zullen steunen. Onze aanpak gaat uit van beschermen van natuur. We hebben dit afgekeken van provincie Zuid-Holland.

Daarom een motie.

Motie 53/17-05-2021:

610 Verleasen buiten bufferzones

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, ter behandeling van de voordracht Strategie NH aanpak stikstofproblematiek 2021-2022;

615 *Overwegende dat:*

- *stikstofrechten per 1 april 2021 verleased kunnen worden in Noord-Holland;*
- *hierbij tijdelijk extra stikstofbelasting op stikstofgevoelige natuurgebieden mogelijk is;*

Gehoord de discussie, roepen het College van Gedeputeerde Staten op:

- 620
- *bufferzones aan te wijzen rondom stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden;*
 - *verleasen van stikstofrechten aan bedrijven in bufferzones niet toe te staan;*
- en gaan over tot de orde van de dag. Partij voor de Dieren*

625 De heer **ZOON** (PvdD): Met onze provinciale aanpak richten we ons ook nog eens op de makkelijke onderdelen binnen de Natura2000-gebieden. Het is niet het beschermen van soorten die op het randje van omvallen staan, maar de provincie kijkt naar de makkelijke op te lossen stikstof gevoelige delen binnen een natuurgebied. Dit is niet de gebiedsgerichte aanpak die minimaal vereist is. Gebiedsgericht is beschermen en versterken van het meest kwetsbare. Dat is onze verantwoordelijkheid die ook wettelijk is vastgelegd.

630

Motie 54 /17-05-21:

Bescherming kwetsbaarste eerst

635 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, ter behandeling van de voordracht Strategie NH aanpak stikstofproblematiek 2021-2022;*

Overwegende dat:

- 640
- *Er geen prioritering wordt aangebracht binnen stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden;*
 - *Deze prioritering wordt geadviseerd in het rapport "Onderzoek naar een ecologisch noodzakelijke reductiedoelstelling van stikstof" (WUR) ;*

Gehoord de discussie, roepen het College van Gedeputeerde Staten op:

- 645
- *bij de uitvoering prioriteit te geven aan verlaging stikstofdepositie bij de zeer stikstofgevoelige habitattypen en bij de geselecteerde prioritaire habitats;*
- en gaan over tot de orde van de dag. Partij voor de Dieren*

De heer **ZOON** (PvdD): De experts zeggen dat, om de Nederlandse natuur weer in een goede staat te brengen, het nodig is om de uitstoot van stikstof in 10 jaar te halveren. Dus 50% minder

650 uitstoot in 2030 en 70% minder uitstoot in 2035. De heer Remkes kwam vorig jaar in een
duidelijk rapport eveneens op een minimale halvering van de binnenlandse emissies in 2030.
Waaronder dus een halvering van de uitstoot van ammoniak in de landbouw. Het Rijk heeft dit
vertaald naar 50% van het areaal van de voor stikstofgevoelige habitats in de Natura2000-
gebieden, om deze onder KDW te brengen. Vertaald naar percentage emissiereductie is dit maar
26%, ten opzichte van de benodigde 50% van Remkes, met de verplichting dat de provincie zorgt
655 voor deze vermindering en dat instandhoudingsdoelstellingen worden waargemaakt. Dit college
schuift delen terug naar het Rijk. Het Remkes advies 'binnenlandse' reductie is ondertussen
omgezet naar 'ook buitenlandse'. Gevolg, de provincie komt ongeveer uit op 17% reductie.
Samenvattend gaan we van 50% Remkes, naar 26% minister, naar 17% reductie door de provincie.
Daarom een amendement waarmee we zowel voldoen aan de Wet stikstofreductie, maar ook aan
660 onze wettelijke verplichting tot bescherming van de natuur. Een wetsconforme taakstelling
richting Gedeputeerde Staten dus. Daarom het volgende amendement.

Amendement 18 / 17-05-21:

Natuurdoelen in stikstofaanpak centraal stellen

665 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, ter behandeling van
de voordracht Strategie NH aanpak stikstofproblematiek 2021-2022;*

Besluiten in bovengenoemde ontwerpbesluit:

670 *een extra besluit onder 1ste besluit toe te voegen met de tekst :*

*"als generieke doelen vast te stellen: 50% emissiereductie van de Noord-Hollandse stikstofbronnen
in 2030 en 70% reductie in 2035."*

Partij voor de Dieren

675 De heer **ZOON** (PvdD): Hoe ziet de gedeputeerde de relatie tussen stikstof en onze provinciale
Voedselvisie? Hoe worden de twee onderwerpen provinciaal in elkaar geschoven? In de
Voedselvisie spreken we over natuurinclusieve landbouw, maar in de stikstofaanpak zie ik deze
680 provinciale omzetting nog niet terugkomen. Graag een reactie van de gedeputeerde hierop.
Daarbij heeft PAS nog een rafelrand veroorzaakt voor circa 140 boeren in Noord-Holland, die een
PAS-melding hebben gedaan. Deze zijn illegaal bezig, door toedoen van de overheid. De boer zal
binnenkort de keuze krijgen: of hij moet afbouwen, of zijn buurman. Want die 50 mol
stikstofdepositie per jaar van de PAS-melders zal ergens gevonden moeten worden (en snel ook).
685 De omschakeling naar grondgebonden, natuurinclusief en biologisch is een alternatief om als
boer werkzaam te blijven en biedt een beter toekomstperspectief. Daarom de volgende motie,
voor alle boeren die hier mee te maken hebben.

Motie 55 / 17-05-21:

690 PAS-melders naar biologisch

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, ter behandeling van de voordracht Strategie NH aanpak stikstofproblematiek 2021-2022;

Overwegende dat:

- 695 – *Er een legaliseringsslag op dit moment loopt voor oude PAS-melders;*
- *Omschakeling naar een natuur inclusieve(re) en biologische bedrijfsvoering past binnen provinciaal stikstof en natuurbeleid:*
- *Omschakeling naar biologische bedrijfsvoering interne salderingsruimte kan leveren die gebruikt kan worden voor legalisering;*

700

Gehoord de discussie, roepen het College van Gedeputeerde Staten op:

- *PAS-melders en niet-melders ondersteuning te bieden in de omschakeling naar biologisch en natuur inclusieve bedrijfsvoering niveau 2 of niveau 3;*
- en gaan over tot de orde van de dag. Partij voor de Dieren*

705

De heer **ZOON** (PvdD): De hele stikstof aanpak rammelt aan alle kanten. De minister heeft een draak gemaakt die rook en brand veroorzaakt, maar geen oplossing biedt. Het is dus niet verwonderlijk dat veel partijen in zowel de Tweede als Eerste kamer tegen de Wet stikstofreductie en natuurverbetering hebben gestemd. Het beste onderdeel van de wet is de titel. Maar de wet is uiteindelijk een stukje papier, de provincies zijn uitvoerend. Echter van Gedeputeerde Staten krijgen we niet de indruk dat er voortvarend aangepakt wordt. De minister heeft ook tegen de provincies gezegd en ik paraphraseer "Doet een provincie niets of te weinig, dan snijden ze zichzelf in de vingers". Waarom willen Gedeputeerde Staten zichzelf zo graag in de vingers snijden? Laat de minister aanrommelen en onderuit gaan bij de Raad van State. Laten wij bij de uitwerking, daadwerkelijk bron-aanpak doen, zonder foefjes, zonder niet werkende technische oplossingen, zonder rekenwondertjes. Maak kwaliteit in de aanpak bij Boeren, Industrie, Dieren en Natuur.

710

715

720

De **VOORZITTER**: U heeft drie moties ingediend en een amendement. Deze maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

Het woord is aan mevrouw Koning.

725

730

Mevrouw **KONING** (CDA): We moeten met elkaar werken aan verdere stikstofreductie. Sinds 1990 is al 64% gerealiseerd, onder andere door de agrarische sector. De wettelijke plicht vanuit het Rijk heeft tot doel om de stikstofuitstoot in de Natura2000-gebieden te verminderen. Het is daarbij ook belangrijk dat er stikstofruimte gecreëerd wordt voor woningen, wegen en ontwikkeling van bedrijven. We hebben gezien dat de gedeputeerde en de ambtenaren afgelopen maanden hard gewerkt hebben om een strategie voor de stikstofreductie in gang te zetten en daarbij ook luisteren naar punten die aangedragen worden door de Staten. Dat waarderen wij. In de stikstofstrategie die voor ons ligt en de stikstofreductie per gebied zien wij positieve en negatieve elementen. In de opzet is goed meegenomen dat elke sector op evenredige wijze moet bijdragen aan de stikstofreductie. Complimenten daarvoor. Waar wij moeite mee hebben zijn de volgende elementen. Allereerst het feit dat de doelen voor stikstofreductie ook voor 2035 nu al

worden bepaald in dit document, dat ter vaststelling is voorgelegd aan Provinciale Staten. Wij vinden dat te voorbarig. Landelijk is er ook nog geen duidelijkheid en zeker niet voor 2035. De Tweede Kamer heeft afgelopen maand niet alleen een spervuur aan vragen over de Stikstofwet op de minister afgevuurd, maar heeft ook aangegeven dat ze doelen voor stikstofreductie in 2035 niet realiseerbaar, niet haalbaar en niet betaalbaar vindt. De minister heeft vervolgens toegezegd dat zij binnen vier jaar met een evaluatie van de Stikstofwet komt en dat de doelen voor 2035 opnieuw worden gezien. Het heeft er ook mee te maken dat er volgens Kamer en minister rekening moet worden gehouden met sociale, economische en ecologische gevolgen van de stikstofreductie. Die zijn nog onvoldoende in beeld. Verder kennen de rekenmodellen, die nu worden gehanteerd, waaronder AERIUS, een grote onzekerheidsfactor. De minister heeft toegezegd dat het stikstofmeetnet wordt uitgebreid en dat in 2022 de nieuwe metingen worden toegevoegd aan de rekenmodellen. Het is daarom met de kennis van nu te vroeg en onwenselijk om de stikstofdoelen voor het jaar 2035 vast te leggen in een besluit van Provinciale Staten. We dienen daarom met 50PLUS/PvdO, Forum voor Democratie en JA21 een amendement in.

Amendement 19/17-05-21:

Stikstofdoelen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, sprekende over agendapunt 9: Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek 2021-2022

Constaterende dat:

In de Noord-Hollandse stikstofstrategie de doelen voor de jaren 2025, 2030 en 2035 worden vastgelegd.

Overwegende dat:

- In diverse sectoren de reductiedoelen, met name die voor 2035, niet als realiseerbaar worden gezien.*
- De minister van LNV in maart heeft toegezegd dat de landelijke stikstofwet binnen 4 jaar wordt geëvalueerd om te bekijken of de doelen voor 2035 ook echt realiseerbaar, haalbaar en betaalbaar zijn.*
- De Tweede Kamer en de Minister hebben aangegeven dat de stikstofwet haalbaar moet zijn en dat er rekening moet worden gehouden met sociale, economische en ecologische gevolgen.*
- De Minister heeft toegezegd dat er bijsturing plaatsvindt als de doelen niet realiseerbaar blijken te zijn.*
- De rekenmodellen die nu worden gehanteerd, waaronder AERIUS, een grote onzekerheidsfactor kennen.*
- De minister heeft toegezegd dat het stikstofmeetnet wordt uitgebreid en dat in 2022 de nieuwe metingen worden toegevoegd aan de rekenmodellen.*
- Het daarom met de kennis van nu te vroeg en onwenselijk is om de stikstofdoelen voor het jaar 2035 vast te leggen in een besluit van PS.*

Besluiten om:

Bij de voordracht op pagina 6 tot en met pagina 11 in alle gebiedsoverzichten de laatste rubriek "Streefwaarde te behalen depositiereductie in mol (t.a.v. AERIUS 2020) betreffende het jaar 2035" te laten vervallen.

780

CDA), Forum voor Democratie), 50PLUS-PvdO, JA21

785

790

795

800

805

Mevrouw **KONING** (CDA): Verder worstelen wij met diverse onderdelen uit de gepresenteerde Stikstofstrategie. We zien dat in de Noord-Hollandse stikstofaanpak te eenzijdig wordt gestuurd op de kritische depositiewaarden. Er zijn diverse voorbeelden waarbij de stand van de natuur goed is, terwijl volgens de rekenmodellen de stikstofbelasting hoger is als bepaalde stikstofgevoelige fauna op papier kan verdragen. Alleen sturen op de KDW klopt dus niet. Met een dergelijke regeling kun je bedrijven niet sommeren om te stoppen of allerlei kostbare maatregelen te treffen. De eenzijdige sturing en de onzekerheidsfactoren van de rekenmodellen zijn daarvoor te groot. Om ons heen zien we dat bedrijven en jonge bedrijfsopvolgers steeds zorgelijker en soms zelfs wanhopig worden. De regelgeving stapelt zich op. De gebiedsprocessen met enorme opgaves en extra kosten komen op hen af, terwijl er geen verdienmodel wordt geboden. Dat geldt voor velen en met name ook in de agrarische sector. Roepen dat stikstofreductie, extensiever telen en de veestapel halveren zichzelf gaan uitbetalen, klopt niet. De markt laat een tegengestelde beweging zien. De bank vraagt een betaling van rente en aflossing. Gevolg en effect van beleid moet daarom goed in beeld worden gebracht. Je kunt niet het onmogelijke van bedrijven vragen. Geef ze hoop, in plaats van wanhoop. Zorg dat ze gezien worden, in plaats van genegeerd. Zij produceren het voedsel voor ons allen. Inzetten van deze strategie voor stikstofreductie gaat veel impact hebben op het rendement en de bestaansmogelijkheden van industrie en bedrijven. De minister heeft toegezegd dat er bijsturing plaatsvindt als de doelen niet haalbaar en betaalbaar blijken te zijn. Dat moet ook veel duidelijker terugkomen in de Noord-Hollandse strategie. Een ander probleem met deze strategie is dat er steeds weer hexagonen met stikstofgevoelige habitats kunnen worden toegevoegd aan de Natura2000-gebieden, waardoor er steeds meer stikstof uitstoot gereduceerd moet worden. Dit is onwenselijk, want dan komen we in een vicieuze cirkel.

De **VOORZITTER**: Er is een interruptie door de heer Leerink.

810

815

De heer **LEERINK** (PvdA): Ik wil graag een vraag stellen aan mevrouw Koning. We horen van u het verhaal dat u heel vaak houdt. U bent begaan met de agrarische sector en dat snap ik ook. U heeft aangegeven dat er in de Kamer allerlei debatten plaatsvinden. Tegelijkertijd voeren we deze discussie niet voor niets. We zitten klem. We zijn door de Raad van State op slot gezet. Er moet in korte tijd wat gebeuren. Ik hoor u verhalen houden over wat allemaal niet kan. Wat zou in uw ogen wel moeten gebeuren om op korte termijn die doorbraak te bewerkstelligen die we met zijn allen zo hard nodig hebben?

Mevrouw **KONING** (CDA): Er kan veel meer worden ingezet op innovatie. Daar kom ik zo op. Het geld dat beschikbaar is, moet ook op een manier worden ingezet, die effectief is. Dan moet niet

alleen worden gekeken naar rekenmodellen, maar ook echt naar wat er in de natuur gebeurt.

820 Daar kom ik zo ook op.

De **VOORZITTER**: De heer Smaling heeft ook een interruptie.

825 De heer **SMALING** (SP): Ik kan dezelfde inleiding houden als de heer Leerink. Ik snap ook de overwegingen van het CDA, maar ik hoor toch een paar dingen waarvan ik denk: We blijven hangen in enerzijds drogredenen en 'boeren produceren ons voedsel'. Nederland importeert en exporteert enorm veel. We zijn voor ons voedsel echt niet afhankelijk van wat er in Noord-Holland wordt geproduceerd. Belangrijker nog vind ik uw pleidooi voor de jonge boeren. Wat ik steun, maar als je met een sociale uitkoopregeling aan de gang gaat voor boeren die ook geen opvolger
830 hebben, dan kun juist ook jonge boeren perspectief bieden. Het een kan het ander toch juist ondersteunen?

Mevrouw **KONING** (CDA): Als je een aantal bedrijven op zou kopen en de andere bedrijven geen extra maatregelen oplegt, dan zou dat gelden, maar het beeld is nu toch nog wel heel anders.

835

De heer **SMALING** (SP): Kunt u dan juist geen voorstel doen om het zo in te regelen, zodat je jonge boeren inderdaad niet frustreert, maar dat je die dus duurzame boeren van de toekomst laat zijn.

840 Mevrouw **KONING** (CDA): Daar kom ik ook nog op terug. Wat ik net bedoelde met die verdienmodellen, die moeten wel geboden worden. Als er alleen maar steeds gezegd wordt: halveren van de veestapel en dan gaat het vanzelf meer opleveren. Dat klopt dus gewoon niet.

845 De heer **SMALING** (SP): Het is ook de manier waarop je het brengt. Als je zegt dat de helft van de dieren weg moet, dan klinkt dat anders dan wanneer je naar een maatregelenpakket zoekt waarbij je vanzelf minder dieren krijgt. Je helpt uittrekders om op een sociale manier uit te treden.

Mevrouw **KONING** (CDA): Daar moeten dan wel verdienmodellen aan gekoppeld worden. Die zien wij tot op dit moment nog niet. Die worden te weinig geboden. Dat is wat ik bedoel. Die worden
850 te weinig geboden in het stikstofdossier.

Het CDA wil dat er bij de stikstofbronnen ook de uitstoot van ganzen wordt meegenomen. Juist in de Noord-Hollandse natuurgebieden komen veel ganzen voor die zorgen voor stikstof. Landelijk is het percentage laag, maar juist in de Noord-Hollandse Natura2000-gebieden is het hoog. Dat moet echt gereduceerd worden door onder andere betere beheermaatregelen. De effecten van
855 extern salderen met veehouderijbedrijven zijn nog steeds onduidelijk. Daarover zijn onlangs ook weer Kamervragen gesteld. Ook hierover is nog goede besluitvorming nodig. Die moet worden meegenomen in de stikstofstrategie. Een belangrijk punt is ook dat wij als Staten het budgetrecht hebben. Vanuit dat oogpunt zijn we van mening dat middelen moeten worden ingezet waar ze het meest efficiënt zijn. Deskundigen geven aan dat per ingezette euro voor verlaging van de N-
860 emissie innovatie veel efficiënter zal zijn dan het belemmeren van economische activiteiten, of helemaal opkopen van bedrijven. Wij willen dat de manier waarop het budget efficiënt wordt

ingezet bij de uitwerking van de strategie duidelijker in beeld wordt gebracht. Om al deze zaken beter te verankeren dienen wij een motie in, samen met JA21, Forum voor Democratie en 50PLUS/PvdO.

865

Motie 56 /17-05-21:

Stikstofstrategie aanpassen

870

*Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, sprekende over
agendapunt 9: Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek 2021-2022*

Concluderende dat:

875

- *In de brief 'strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek 2021-2022' PS geïnformeerd wordt over de koers die wordt ingezet.*
- *In de Noord-Hollandse stikstofstrategie de doelen voor de jaren 2025, 2030 en 2035 worden vastgelegd.*
- *De wijze waarop deze doelen behaald gaan worden (dus de maatregelen en de financiering daarvan) in de gebiedsplannen worden geconcretiseerd*

880

Overwegende dat:

885

890

895

900

- *Er op deze wijze een strategie wordt ingezet waarvan we de effecten, de kosten en de baten niet kennen.*
- *In diverse sectoren de reductiedoelen die in de stikstofstrategie worden vastgelegd niet als realistisch worden gezien.*
- *De minister van LNV in maart heeft toegezegd dat de landelijke stikstofwet binnen 4 jaar wordt geëvalueerd om te bekijken of de doelen haalbaar en betaalbaar zijn.*
- *De Tweede Kamer en de Minister hebben aangegeven dat er rekening moet worden gehouden met sociale, economische en ecologische gevolgen.*
- *Dit uitgangspunt niet duidelijk is terug te vinden in de Noord-Hollandse Stikstofaanpak.*
- *Inzetten van deze strategie voor stikstofreductie veel impact gaat hebben op rendement en bestaansmogelijkheid van industrie, bedrijven en de agrarische sector.*
- *De Minister heeft toegezegd dat er bijsturing plaatsvindt als de doelen niet haalbaar en betaalbaar blijken te zijn.*
- *De minister heeft toegezegd dat het stikstofmeetnet wordt uitgebreid en dat in 2022 de nieuwe metingen worden toegevoegd aan de rekenmodellen.*
- *Er in de Noord-Hollandse stikstofaanpak te eenzijdig wordt gestuurd op de Kritische Depositie Waarde.*
- *Er diverse voorbeelden zijn waarbij de stand van de natuur goed is terwijl volgens de rekenmodellen de stikstofbelasting twee keer zo hoog is als bepaalde stikstofgevoelige fauna officieel kan verdragen.*
- *Er steeds weer hexagonen met stikstofgevoelige habitats kunnen worden toegevoegd waardoor er steeds meer stikstofuitstoot gereduceerd moet worden.*
- *Bij de stikstofbronnen de uitstoot van ganzen niet is meegenomen, terwijl in Noord-Hollandse natuurgebieden veel ganzen voorkomen die stikstof in de natuurgebieden achter laten.*

- 905 - *De effecten van extern salderen met veehouderijbedrijven nog onduidelijk zijn en daarover onlangs Kamervragen zijn gesteld.*
- *Middelen moeten worden ingezet waar ze het meest efficiënt zijn en innovatie meestal per ingezette Euro efficiënter is dan verlaging van N-emissie door bijvoorbeeld opkoop van bedrijven of belemmeren van economische activiteiten.*
- 910 - *Het onwenselijk is om dit beleid in te zetten terwijl er geen zicht is op de effecten en vele ondernemers vrezen voor het voortbestaan van hun bedrijf.*

Roepen Gedeputeerde Staten op om:

De strategie aan te passen en er daarbij voor te zorgen dat:

- 915 - *Er niet meer eenzijdig op de Kritische Depositie Waarden (KDW) wordt gestuurd.*
- *Er nadrukkelijk ook rekening wordt gehouden met sociale, economische en ecologische gevolgen.*
- *Er gewerkt wordt met doelen die haalbaar en betaalbaar zijn.*
- *Er niet met meer stikstofdepositie gerekend mag worden dan uit meetgegevens blijkt.*
- 920 - *Nieuwe meetpunten zijn meegenomen als uitgangspunt voor strategie.*
- *Er vastgelegd is dat er geen uitbreiding van stikstofgevoelige hexagonen mag komen.*
- *Bij de stikstofbronnen ook de stikstofuitstoot van ganzen is meegenomen als bron.*
- *Er meer duidelijkheid is over de effecten van extern salderen met veehouderij bedrijven.*
- *Er is in de strategie aandacht is voor toekomstperspectief voor bedrijven.*
- 925 - *Er duidelijk is meegenomen dat de middelen worden ingezet waar ze het meest efficiënt zijn.*
- CDA), Forum voor Democratie), 50PLUS/PvdO) en JA21*

Mevrouw **KONING** (CDA): Het lijkt wel alsof iedereen nog maar een stikstofbril draagt bij het bekijken van de natuur. Als er iets in de natuur niet naar wens verloopt, krijgt stikstof direct de schuld. Dat klopt niet. Ook veel andere zaken, waaronder hydrologische maatregelen, hebben invloed op de natuur. Dat maakt nogmaals duidelijk dat het niet verstandig is om alleen rekenmodellen leidend te laten zijn bij de stikstofreductie. We moeten ook meenemen wat er daadwerkelijk gebeurt in de natuurgebieden. Stikstofgevoelige planten reageren bijvoorbeeld goed op veranderingen van de waterhuishouding en beheer zonder dat er iets aan stikstofbronnen verandert. Dit blijkt uit diverse onderzoeken. Daar wil ik mee afsluiten, want daar is het grote stikstofvraagstuk ook mee begonnen: de natuur. Als rentmeesters willen we daar goed mee omgaan. Dat geldt tegelijkertijd voor dieren en voor de mensen die op aarde leven. Alles in balans, weloverwogen beleid en niet doorslaan een kant op. Dat zal uiteindelijk de natuur niet helpen, omdat dan ook de samenleving ernstig in problemen komt. Laten we met elkaar werken aan een hoopvolle toekomst.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Zoon.

De heer **ZOON** (PvdD): Ik hoor het CDA vooral een heel oud, bekend verhaal vertellen, eigenlijk uit de tijd van PAS. Oud CDA-minister Veerman vertelde in 'Buitenhof' een ander verhaal. Begrijp ik het goed dat het CDA heel langzaam tot inkeer komt en een andere oplossing gaat zoeken,

ook juist bij de boeren, om hen meer kansen te geven? Is het verhaal dat mevrouw Koning verteld toch een beetje gedateerd?

950 Mevrouw **KONING** (CDA): Dit verhaal is niet gedateerd. Zoals ik aangaf: Met verdienmodellen kun je ook sturen. Dan moeten die er wel zijn. Je kan niet een beleid opleggen, als je daarvan de effecten niet goed hebt overzien. Effecten moeten beter in beeld komen. Verdienmodellen moeten er zijn en we moeten ook naar de werkelijke stand van de natuur kijken en niet alleen naar rekenmodellen.

955

De **VOORZITTER**: U heeft een motie en een amendement ingediend. Beide maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

Het woord is aan de heer Smaling.

960 De heer **SMALING** (SP): In de commissie heeft collega Groot het woord gevoerd over dit onderwerp. Het is een goed opgesteld en overzichtelijk stuk, in de termen van waar we wel en niet over gaan. Ik heb daar nog wel een paar vragen over. Ook de rangschikking per sector laat zien dat de provincie, wat industrie betreft, niet echt aan zet is. Ook het onderscheid in generiek maatregelen en meer gebiedsgerichte maatregelen is ook van belang. We hebben met
965 verschillende habitattypes te maken. Mevrouw Koning zei het ook al. Daarin zijn verschillen in beleid mogelijk, hydrologische maatregelen. Het ene habitatype leent zich bijvoorbeeld voor maaien en het andere niet. Met maaien kun je ook een deel van de stikstoflast wegnemen in een habitatype. Die creativiteit moeten we gewoon inzetten.
Ik heb een aantal vragen aan de gedeputeerde. We zijn als Provinciale Staten nu niet
970 besluitvormend, maar er ligt op dit moment wel een A-stuk voor. We hebben wel budgetrecht en zijn ook kaderstellend. Hoe pakt dat de komende tijd precies uit? Wat wel, wat niet en op welk moment? Een ander punt in het stuk is toch weer, dat we natuurherstel én economische ontwikkeling willen. Ergens loopt dat altijd spaak. Dat is een cruciale zaak in het nadenken over welke toekomst de provincie voor ogen heeft. "Niet alles kan." Dat zijn de woorden van de heer
975 Remkes. We moeten ons ter harte nemen dat niet alles kan. Dat niet in elke situatie een en/en mogelijkheid is om zowel de natuur als de economie te behagen. Dat moeten we vaststellen. Verder zijn er drie instrumenten benoemd in het stuk: Verboden, stimuleringen en heffingen. Het zou mij wat waard zijn als dat wat nader wordt uitgewerkt. De neiging bestaat om erg naar die stimuleringen en innovaties te zoeken. Je hebt een instrumentenkoffer met drie soorten
980 gereedschap en je moet wel dat inzetten wat op enig moment ook geëigend is. Dat refereert ook aan het punt dat mevrouw Koning naar voren bracht over de toekomst van de landbouw. Verder zie door het stuk heen 'schemeren' het praten met het Rijk en zelfs met Europa. Wanneer is dat aan de orde? Is dat een soort informele lobby via een comité van regio's in Brussel? Wat voor vorm krijgt het? Wanneer is zoiets opportuun? Verder ben ik er niet op gerust dat het
985 maatregelenpakket Europa proof is. Dat moet ik eigenlijk aan de minister vragen. Daar gaan collega's over. Ik kan het wel aan de gedeputeerde vragen. Hoe Europa proof schat zij het pakket in? Is het Stikstofregistratie systeem Europa proof? Is AERIUS Europa proof? Zeker als daaraan weer wordt 'gerommeld'. Het lijkt me van belang dat we niet voor een tweede keer in dezelfde val trappen. Dan staan er maatregelen in het stuk die onze speciale aandacht hebben. Als je naar

- 990 sectoren gaat kijken dan komen wij toch wel bij landbouw uit. We hebben problemen met extern salderen, maar we kunnen ons ook voorstellen dat het bijdraagt aan een enigszins zachte landing in het maatregelenpakket wat aan de orde is. We zouden, wat betreft het verleasen, een deur dicht willen doen. Het extern salderen kun je zien als dat een kind zegt: "Mama, ik wil een ijsje." En dat je dat ijsje geeft. Het verleasen is als om een tweede ijsje vragen. Dat gaan wij niet doen.
- 995 We dienen samen met 50PLUS/PvdO een amendement in.

Amendement 20 /17-05-21:

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, besprekend de Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek (VD-18)

1000

Besluiten achter de huidige tekst van beslispunt 1 van het te nemen besluit de volgende tekst toe te voegen:

• en daarbij bij het behalen van deze doelen het instrument 'verleasen van stikstofrechten' niet in te zetten.

1005

zodat beslispunt 1 zal luiden:

• De in deze Statenvoordracht opgenomen doelen voor daling van de stikstofdepositie per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied en stikstof-uitstotende sector vast te stellen en daarbij bij het behalen van deze doelen het instrument 'verleasen van stikstofrechten' niet in te zetten.

1010

SP en 50PLUS/PvdO,

De heer **SMALING** (SP): Verder kun je rechtsom of linksom proberen om de landbouw in Nederland en de provincie een betere toekomst te bieden. Wij zijn van mening dat het woord 'grondgebondenheid' daarbij centraal moet staan. Er is veel discussie over kringlooplandbouw.

1015

Grondgebondenheid is daaraan duidelijk gelieerd. Samen met 50PLUS/PvdO dienen we een motie in.

Motie 57 /17-05-21:

Stikstof eruit, grondgebonden landbouw erin!

1020

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, besprekend de statenvoordracht Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek (VD-18).

Constateernde dat:

1025

- In de statenvoordracht doelen voor de daling van stikstofdepositie per stikstofgevoelig Natura 2000gebied en stikstof-uitstotende sector worden vastgesteld;

- In de landbouw(melkvee)- sector een zeer grote stikstof (ammoniak)- reductie behaald moet worden;

1030

- Deze reductie niet behaald kan worden als in de veeteelt de maatregelen uitsluitend worden gericht op innovatie en de haperende opkoop- en beëindigingsregelingen;

- Het daarom noodzakelijk is dat er meer dan nu naar andere stikstof reducerende maatregelen voor de agrarische sector wordt gekeken;

Overwegende dat:

- 1035 - *Grondgebonden landbouw (veeteelt) een balans bewerkstelligt tussen mestplaatsing en ruwvoerwinning van een agrarisch bedrijf;*
- *Er bij een grondgebonden melkveehouderij een kringloop van mineralen is, waarbij de verbouwde gewassen aan het vee worden gevoerd en met de mest van het vee de voedergewassen worden bemest, waardoor op bedrijfs- of regionaal niveau geen transport*
- 1040 *van ruwvoer en mest noodzakelijk is:*
- *Grondgebonden landbouw zal leiden tot een natuurlijke reductie van de veestapel, omdat het vee (bij)gevoerd zal moeten worden met het ruwvoer dat op eigen bedrijf verbouwd wordt;*
- *Grondgebonden landbouw ervoor zal zorgen dat het kunstmestgebruik in de landbouw geheel of gedeeltelijk vermeden kan worden, waardoor de bodem en het grond- en oppervlaktewater*
- 1045 *zich langzaam kunnen herstellen;*

Besluiten Gedeputeerde Staten opdracht te geven om:

- *Grondgebonden landbouw op te nemen als belangrijk instrument om de stikstof- en ammoniakemissies terug te dringen;*
- 1050 - *Te onderzoeken welk bedrag - boven op de bedragen die verstrekt kunnen worden via Groen Kapitaal - in totaal nodig is om voldoende subsidies te verstrekken om alle agrarische bedrijven daadwerkelijk te inspireren over te gaan naar grondgebonden landbouw.*

En gaan over tot de orde van de dag.

SP en 50PLUS/PvdO

1055

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Mijn interruptie gaat over het amendement en het niet verleasen. Ik zoek toch een beetje waarom u zo negatief bent over het verleasen. Verleasen gaat niet over de latente

1060 ruimte in de vergunning. Het gaat over daadwerkelijke uitstoot die er plaatsvindt. Als die tijdelijk verlaagd wordt, dan wilt u niet dat die uitstoot tijdelijk gebruikt kan worden om bijvoorbeeld woningen te bouwen? Ik zie daarvan niet de logica.

De heer **SMALING** (SP): We vinden dat er door maatregelen in de landbouw vanzelf ruimte gaat ontstaan om meer woningbouw te plegen. We vinden dit een sluiproute om toch nog ergens een

1065 voorraad stikstof aan te boren om zaken in gang te zetten, waarvan wij vinden dat de instrumenten zoals die nu verder genoemd worden, daar voldoende ruimte voor bieden.

De heer **KLEIN** (CU): Dat vind ik toch wat vreemd. Het gaat om tijdelijk gebruik en het gaat om daadwerkelijke uitstoot, die gerealiseerd moet worden. Het is alleen maar het tijdelijk

1070 verschuiven. Dat heeft niks te maken met een extra bron aanboren.

De heer **SMALING** (SP): Je benut niet benutte ruimte. We willen dat pad gewoon afsnijden. Anders gaan we die doelen gewoon niet realiseren. We vinden dit een extra instrument, waar wij niet

1075 achter kunnen staan.

De **VOORZITTER**: Er is ook een interruptie van de heer De Wit.

1080 De heer **DE WIT** (VVD): Ik zou de collega van de SP graag willen bevragen over de motie over grondgebonden landbouw. Wat is op dit moment het aantal dieren in Noord-Holland dat per hectare gehouden wordt? Wat is volgens de SP een nastrevenswaardige verhouding van beide?

1085 De heer **SMALING** (SP): Het gaat me niet zozeer om het aantal dieren. Het gaat me erom dat in een mineralenboekhouding datgene wat binnenkomt ongeveer gelijk is aan wat eruit gaat. Het gaat om de mineralenbalans op Rijksniveau. Vroeger waren dat de mino's, een mineralenboekhouding. Die is door Europa ten grave gedragen. Zoiets zou weer moeten worden ingevoerd. De bedrijfsvoering is daar een resultante van. Het moet randvoorwaardelijk worden gemaakt.

1090 De heer **DE WIT** (VVD): Ik vind de motie dan wat vaag, in de bewoording en waar we nu precies naar toe moeten. Wat voegt dit toe ten opzichte van bijvoorbeeld de Voedselvisie, die we met elkaar hebben vastgesteld?

1095 De heer **SMALING** (SP): De Voedselvisie bevat veel goede punten. Het begrip grondgebondenheid is uit het spraakgebruik geraakt. Wij vinden dat het weer terug moet komen. Het is heel duidelijk gekoppeld aan die balans en aan die kringloop. Daarom willen we het graag weer vermeld hebben. Zeker in een dergelijk stuk, waarover we vandaag praten. Het is relevant om de landbouw te linken aan een dergelijk instrument, dat randvoorwaardelijk zal zijn voor de toekomst van de landbouw en de dierhouderijen in het bijzonder.

1100

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Koning.

1105 Mevrouw **KONING** (CDA): Is de heer Smaling ermee bekend dat juist in Noord-Holland, in het kader van die mineralenbalans, er te weinig mest is om alle akkerbouw en volle gronds groente goed te laten groeien? Er moet juist mest uit andere provincies naar Noord-Holland worden gebracht. De mineralenbalans is juist in Noord-Holland al heel goed. Bent u daarmee bekend?

1110 De heer **SMALING** (SP): Daarover ben ik helemaal niet verbaasd. Ik ben me ervan bewust dat Noord-Holland absoluut niet de meest intensieve dierhouderijen heeft in dit land. Ik weet ook dat er grootschalige mesttransporten plaatsvinden tussen dierhouderijen en akkerbouwbedrijven. Het kan best zijn dat we per saldo dan nog meer binnenhalen dan buiten de deur moeten zetten. Daar gaat het mij niet om. Het gaat mij erom dat het begrip 'grondgebondenheid' gekoppeld wordt aan wat we hier vandaag bespreken. Als dat voor een deel van de agrariërs zo uitpakt dat ze nog wat extra kunnen binnenhalen omdat het die balans niet verstoort, dan zij dat zo. Dan is dat wat mij betreft nog steeds binnen de grenzen van wat grondgebondenheid voorstelt en beoogt.

1115

De **VOORZITTER**: U heeft een amendement en een motie ingediend. Beide maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

1120 Het woord is aan de heer Köhler.

De heer **KÖHLER** (JA21): Gehoord hebbend de voorgaande betogen en discussie denk ik dat het tijd is om eens een expertsessie aan te vragen op het terrein van stikstof. Misschien zijn die er al eens geweest. Ik kom dadelijk terug op wat ik bedoel.

1125 In de commissie heb ik al uitvoerig stilgestaan bij de ondoordachte gebiedsgerichte
stikstofaanpak. Het gaat niet werken. Het is het paard achter de wagen spannen. Laten we als
voorbeeld de Schoorlse Duinen nemen. Dat gebied kennen de meesten van ons, want we waren
daar twee jaar geleden tijdens het Statenuitje. Het zal de meeste collega Statenleden, die de
dagelijkse mailing van de Provincie lezen, niet ontgaan zijn dat de 247 treden tellende trap, naar
1130 het uitzichtpunt achter Hotel Jan van Scorel, waar we twee jaar geleden verbleven, gered is. De
crowdfundingsactie is geslaagd. Binnen drie dagen had Staatsbosbeheer flink meer dan de
benodigde 38.000 euro binnen. Zo leunt Staatsbosbeheer de laatste jaren steeds vaker op het
publiek. Het populairste mountainbike parcours van Nederland wordt bijgehouden door een
vereniging. De Lions, of de Rotary, ruimen aangespoeld plastic achter De Kerf op en vrijwilligers
1135 trekken de berkenboompjes en lijsterbessen uit de afgeplagde heidevelden. Anders komt er bos
terug, in plaats van Kraaiheide en dat is niet de bedoeling.
Staatsbosbeheer krijgt wel geld, maar onvoldoende om de taken uit te voeren, zegt men. Veel van
die taken zijn nieuw en vloeien voort uit ondoordachte bureautafelprojecten. Zo moet er
geregeld, tegen zeer hoge kosten, een fietspad worden vrijgemaakt van een wandelend duin.
1140 Gezien de kapplannen gaan er nog meer van die wandelende duinen ontstaan. Het ultieme geluk
als de bewoners van Schoorl buiten hun dorp gezandstraald worden, zoals in de negentiende
eeuw het geval was, voor de bebossing. Het grote ideaal van Natura2000 bureaugeleerden uit
Brussel. Waarom nu is die gebiedsgerichte aanpak een slecht plan? Laat ik opnieuw de Schoorlse
Duinen als voorbeeld nemen. Het gebied vergrast. Dat kan ik bevestigen. Ik kom er al zestig jaar.
1145 Er zijn meer veranderingen. Door de komst van de vos zijn er vrijwel geen grondbroeders meer
en heeft de grootste meeuwenkolonie van Europa zich gevestigd op daken van flats in Alkmaar,
met overlast. Niettemin gaat het slecht met de meeuwenpopulatie in Nederland, net als voorheen
met konijnen, die zijn uitgeroeid door in laboratoria ontwikkelde virussen. Zo zijn er meer dier-
en plantensoorten verdreven. Tegelijkertijd zien we andere flora opduiken. Door de toename van
1150 stikstof liefhebbende struiken horen we de Nachtegaal weer en vestigen zich meer andere
soorten die goede beschutting nodig hebben. Ook Nijlgansen. Ze lijken zelfs de plekken van de
meeuwen in te nemen. Domme ganzen, dat komt ze duur te staan. Tegelijk steek een spade in de
grond en bestudeer de ondergrondse biotoop. Veel rijker en meer divers dan die van honderd of
zelfs twintig jaar geleden. Dat wordt bevestigd door Wageningse onderzoekers, die al bijna
1155 veertig jaar de bodem bestuderen. Die studieplekken worden overigens bedreigd door onder
meer gesubsidieerd wandelend duin. We zetten fotogenieke Schotse hooglanders, Poolse
paardjes, schapenkuddes en recent nog Aziatische buffels in om het landschap, dat overigens vol
staat met andere exoten als de Amerikaanse vogelkers en de Japanse roos, te beheren. Snoeien
doet bloeien. Die inzet versterkt het huidige landschap alleen maar meer. En nu? We gaan de
1160 stikstofuitstoot die in het duingebied al afneemt nog eens extra lokaal aanpakken. Als we dan

naar de cijfers kijken, komen we uit bij twaalf melkveehouders rond dit gebied. Zij zijn verantwoordelijk voor 23% van de stikstofneerslag. Dat is berekend. Ik geloof er niets van. De wind staat vijf van de acht keer Zuid of Zuidwest. Een uitstoot waait dus het binnenland in. Waarom komen we uit bij genoemde twaalf? De twee grootste stikstof uitstoters: De Noordzee en het buitenland kunnen we helemaal niet lokaal aanpakken. Dus blijven die twaalf over. Stel, we pakken ze aan, kopen die boeren uit en laten er geliefd moeras met biezen ontstaan. Neem van mij aan, dat heeft weer andere enorme gevolgen. Onvoorzien, zoals ik al eerder aangaf, maar waar veel beheergelden heen zullen moeten en die niet begroot zijn. Ons pleidooi: Blijf eraf. Zet het geld dat beschikbaar is voor beheer zinvol in. Accepteer dat dingen veranderen. Wees progressief en besef dat verandering niet altijd slecht is. Besef dat de negentiende eeuw, waarnaar we terug willen, misschien die van de romantiek was, maar dat voor 90% van de bevolking het leven toen vooral overleven was. Dat gold zeker voor Schoorl en omgeving. Nu vraagt u zich af, -en ik heb de heren Leerink en Smaling al dergelijke vragen horen stellen-, of wij dan overal tegen zijn, na deze fijne geschiedenisles. We hebben natuurlijk ook wel plannen. Zo kwam ik ook op een expertsessie, die zich op de mest zou kunnen richten. Wij hebben plannen en daarvoor hebben we een motie, die we samen met CDA indienen.

Motie 58 /17-05-21:

Pilot mestscheiding

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, te Haarlem, ter behandeling Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek: Pilot mestscheiding'.

Constaterende dat:

- *Mest geen afval is, maar een waardevolle voeding voor planten, bodem en een bron van energie en andere stoffen;*
- *Mest al eeuwenlang een essentiële bron is voor de voedselvoorziening;*
- *Mestbewerking mogelijkheden biedt om al dan niet gesignaleerde lokale mestoverschotten aan te pakken;*
- *De bewerking van mest resulteert in een afname van het mestvolume of in een meststof die eenvoudiger te transporteren en af te zetten is.*
- *Er voor mest een herwaardering is waardoor kunstmest toediening de laatste jaren flink is afgenomen;*
- *Het wetenschappelijk onderzoek naar mestscheiding Nederland nog steeds internationaal leidend is, maar die positie wel wordt bedreigd door China.*
- *Er tenminste acht mest- en digestaatscheidingstechnieken zijn, waarbij vooral strippen en scrubben veel perspectief biedt;*
- *Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat vooral jonge boeren voor deze modernisering openstaan.*

Overwegende dat:

- *Het uitkopen van melkveehouders nauwelijks uitkomst biedt.*

- *De stikstofdepositie uit veel grotere bronnen als Noordzee en het buitenland in Noord-Holland al drie keer groter is dan de depositie van de melkveehouders;*
- 1205 - *De effecten van het uitkopen van melkveehouders op het achterblijvend gebied op lange termijn ongewis zijn.*
- *De vermoerassing en verbiezing van het landschap nu al onvoorziene gevolgen heeft.*
- *Er een traditie is van onverwachte en ongewenste gevolgen van ingrepen in met name het duinlandschap.*

1210

Verzoeken Gedeputeerde Staten,

- *In plaats van melkveehouders uit te kopen, in samenwerking met de Universiteit van Wageningen een pilot met melkveehouders op te starten dat gericht is op mestscheiding en vermindering stikstofuitstoot en om voor deze pilot samenwerking te zoeken met onder*

1215

andere melkveehouders rondom de Schoorlse Duinen;

JA21 en CDA

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Het woord is aan mevrouw Van Wijnen.

1220

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Het is deze maand twee jaar geleden dat de rechter een streep haalde door het PAS-beleid. Twee jaar. Al twee jaar zijn we elke dag aan het praten en denken hoe we ermee kunnen stoppen om de natuur dagelijks schade toe te brengen. Het is eigenlijk bizar dat het kan. Dat je na een rechterlijke uitspraak nog twee jaar door kan gaan. We snappen natuurlijk de complexiteit van de problematiek en de noodzaak voor gesprekken om belangen af te wegen, maar toch, ergens moet geloofwaardigheid ook een factor worden. In februari/maart moesten mijn 4-VWO'ers, -ik ben docent-, in duo's een werkstuk maken over een actueel landbouwonderwerp. Een duo koos stikstof. Ze eindigden hun werkstuk met de bemoedigende opmerking dat het nu gelukkig eindelijk allemaal goed geregeld was. De Wet Stikstof en

1225 Natuurherstel was toen net aangenomen. Het was een prima werkstuk. Ik heb ze niet doorgevraagd over wat ze bedoelden met goed geregeld, maar ik heb het me wel afgevraagd. Kunnen wij hier zulk vertrouwen met zijn allen waarmaken? Dat de stikstofproblematiek nu eindelijk goed geregeld is? Eerlijk gezegd; ik moet het nog gaan zien.

1230

Vandaag bespreken we de provinciale doelen om in ieder geval in onze provincie een en ander op orde te gaan krijgen. Het is mooi dat er nu een overzicht is, waarin aangegeven staat hoe we de landelijke doelstellingen kunnen vertalen voor onze Natura2000-gebieden. Dat het niet voor elk natuurgebied zal leiden tot voldoende vermindering van de stikstofdepositie om het gebied duurzaam in stand te houden, is tijdens de commissie al door enkele partijen benoemd. Dit blijft zorgelijk. In dat kader zal er veel afhangen van de gebiedsgerichte aanpak, waarin de provincie verschillende doelen per gebied uit gaat werken, zoals problemen rondom bodemdaling, NNN-realisatie en transitie landbouw. Graag hoor ik een bevestiging van de gedeputeerde dat zij die onderwerpen ook vlot in samenhang oppakt en daarin de synergie zoekt, zodat we zo min mogelijk gaan 'dweilen met de kraan open'. Om concreet te maken wat ik bedoel: Als boeren stappen willen zetten om meer natuurintensief te gaan werken, loont het voor onze doelen om ze daarin te faciliteren. Ziet de gedeputeerde dat ook zo? Kan ze voldoende kansen benutten om dat

1235

1240

1245

ook te doen? Doelen kun je niet bespreken zonder strategie en instrumenten. In de commissie hebben we veel gesproken over het relatief kleine instrument 'verleasen'. We zien dat het af en toe ruimte kan bieden om noodzakelijke projecten uit te voeren, maar het kan ook leiden tot een tijdelijk toename van stikstofdepositie. Dat is nu juist wat we niet willen. Het roept de vraag op
1250 wat nu precies tijdelijk is en bevat weinig tot geen prikkels om te zorgen dat stikstof huishouding duurzaam op orde blijft. We vinden dat we een stevige vinger aan de pols moeten houden bij dit instrument en dienen daarom met D66 en PvdA de volgende motie in.

Motie 59 /17-05-21:

1255 *Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021*

Constaterende dat:

- *Het deze maand twee jaar geleden is dat de rechter uitsprak dat het Nederlands stikstofbeleid aantoonbaar moet leiden tot minder stikstofdepositie in Natura2000-gebieden.*
1260
- *Inzet van provinciale instrumenten ertoe moet leiden dat stikstofdepositie in Natura2000-gebieden duurzaam afneemt.*

Overwegende dat:

- *Het instrument 'verleasen' ingezet kan worden om activiteiten die een tijdelijke stikstofuitstoot realiseren mogelijk te maken.*
1265
- *Het instrument 'verleasen' er toe kan leiden dat de stikstofdepositie in praktijk (tijdelijk) toeneemt.*
- *Aan het gebruik van dit instrument geen randvoorwaarden worden meegegeven die bijdragen aan een duurzame afname van stikstofdepositie.*
1270
- *Er over een jaar een (landelijke) evaluatie plaatsvindt waarin gekeken wordt naar de toepassing van de instrumenten t.b.v. stikstofreductie.*
- *Dit een goed moment is om eventuele aanpassingen in het provinciale beleid door te voeren.*

1275 *Spreken uit dat:*

- *'verleasen' er niet toe mag leiden dat vergunde, maar onbenutte ruimte, grootschalig en langdurig, gebruikt gaat worden en zo leidt tot meer depositie dan er nu in de praktijk plaatsvindt.*

1280 *Verzoeken het college:*

- *Te monitoren hoe dit instrument gebruikt gaat worden, waarbij o.a. in beeld wordt gebracht hoeveel gebruik er van wordt gemaakt, voor welke periode en om hoeveel stikstofuitstoot het gaat.*
- *Provinciale Staten hier regelmatig en in ieder geval op moment van evaluatie over te informeren.*
1285
- *Te onderzoeken hoe we kunnen borgen dat 'verleasen' voor saldo-gever en saldo-nemer een tijdelijk instrument blijft en tijdelijkheid niet gestapeld gaat worden.*

- *De mogelijkheid van verleasen te heroverwegen als er in de wet stikstofreductie en natuurherstel een vrijstelling wordt opgenomen voor activiteiten die een tijdelijke uitstoot veroorzaken.*

en gaan over tot de orde van de dag.

GroenLinks Noord-Holland, D66 Noord-Holland, PvdA Noord-Holland

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Vermindering van uitstoot uit buitenland en scheepvaart is voor veel van onze Natura2000-gebieden een belangrijk doel. We hebben weinig invloed op de kans dat we dat doel gaan halen. In de commissie waren we daar ook al kritisch op. In het stuk staat dat we het Rijk op haar verantwoordelijkheid attenderen. Het klinkt wat mij betreft als iets wat je af kunt doen met een enkelvoudige e-mail. We hopen toch echt dat we goed in beeld hebben wat er precies moet gebeuren en hoe we het Rijk gaan vragen om ons daarin te ondersteunen.

Hoe gaat de gedeputeerde ons meenemen in haar aanpak van juist dat deel?

We kunnen kritisch zijn, maar wat ons betreft moeten we nu ook echt van de ontwerptafel en stikstofuitstoot in de toekomst duurzaam verminderen. We kijken er naar uit om hierover met de markt in gesprek te blijven en te zijner tijd ons instrumentarium om doelen te behalen ook weer te verbeteren.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Tot mijn stomme verbazing hoor ik van iedereen dat de natuur beschermd moet worden en dat we daar heel veel aan moeten gaan doen. Ik vind het prima, want dat moet ook, maar waarom worden er zoveel bomen gekapt voor de biomassa centrales? Daarover hoor ik niemand. En dat we in Natura2000-gebieden zelfs windmolens gaan plaatsen. Waar blijven we dan met de mooie verhalen die u nu vertelt?

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Ik heb geen flauw idee hoe ik hierop moet reageren. Volgens mij gaat het totaal niet over de stikstofaanpak. Die vragen zijn al bij andere onderwerpen aan de orde gekomen. We hebben het ook niet over woningbouw. We hebben het ook niet over industrie of ruimtelijke ordening.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Zoon.

De heer **ZOON** (PvdD): De natuur in Noord-Holland staat zwaar onder druk. Stikstof uit de intensieve veehouderij slaat neer in natuurgebieden. GroenLinks landelijk heeft een ambitie van 50% daling in 2030. Deze voordracht heeft geen ambitie tot die 50% daling en pakt ook de intensieve veehouderij niet aan. Vindt GroenLinks de provinciale aanpak voldoende?

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Als de provinciale aanpak ambitieuzer had geweest, dan had daarover zeker zeer enthousiast kunnen zijn. Vind ik de aanpak voldoende? Ik vind de aanpak zorgelijk/kantje boord. Ik ben sceptisch dat het überhaupt voldoende gaat zijn. Het is nu wel wat we gaan proberen. Ik vind uitstel ook geen optie.

De heer **ZOON** (PvdD): In de Eerste en Tweede Kamer heeft GroenLinks een duidelijk standpunt ingenomen. Het lijkt er nu op dat als GroenLinks in de oppositie zit dat ze heel duidelijk een stem laat horen en als ze in de coalitie zit, dat het allemaal wel wat minder wordt. Mijn eerste twee zinnen die ik uitsprak kwamen uit het verkiezingsprogramma van GroenLinks. Waarop
1335 178.000 mensen hebben gestemd, juist om die natuur te beschermen. GroenLinks gaf zelf ook al aan dat het doel hiermee waarschijnlijk niet gehaald wordt. Ik kan me niet voorstellen dat GroenLinks gaat instemmen met deze voordracht.

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Ik denk dat de verschillen niet zo zeer zitten in de rollen
1340 coalitie/oppositie. De verschillen zitten voor een belangrijk deel in welke rol je hebt als Rijk en als Provincie, desnoods als gemeente. Ik zie wat dat betreft de rol van de Provincie in dezen anders dan de rol van het Rijk. We hebben te maken met wat er inmiddels reeds is vastgesteld en de Rijkswetgeving. Ik ben sceptisch over deze doelen, maar we gaan er nu wel mee aan de gang. Als het gehaald wordt, is dat op zich ook fijn, omdat we dan weer verder kunnen.

1345 De **VOORZITTER**: De volgende interruptie is van mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING** (CDA): Mevrouw Van Wijnen, u doet net alsof er nog helemaal niets gebeurd is. Heel veel bedrijven liggen of lagen stil. De bouw ligt stil. Er zijn veel economische ontwikkelingen
1350 die niet doorgaan. Daar gebeurt al van alles. Auto's rijden 100 km/per uur. Er moet niet worden gedaan alsof er in Nederland niets gebeurd is met de stikstof. Daarnaast geeft u aan alsof de hele natuur er onder te lijden heeft. Dat klopt ook niet. Het zijn juist alleen maar de stikstofgevoelige planten in sommige Natura2000-gebieden. Op heel veel andere plekken floreert de natuur wel. Het beeld dat u schetst klopt niet helemaal met de werkelijkheid. Bent u dat met mij eens?

1355 Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Nee, totaal niet. Ik ben het totaal niet met u eens. Als ik de indruk heb gewekt dat er niets gedaan wordt, dan bent u eigenlijk mijn tegenovergestelde en wekt u de indruk alsof we echt al grote stappen hebben gezet. Die kleine stapjes die het ultra laaghangende fruit al geplukt hebben, die zetten op geen enkele manier indrukwekkende zoden aan ook maar
1360 enige dijk. Ik wil zeker niet voorstellen alsof dat een indrukwekkend begin is.

Mevrouw **KONING** (CDA): Zo bedoelde ik het ook niet. U doet alsof er de laatste twee helemaal niets is gebeurd. Dat is wel het geval.

1365 Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Ja, nou, helemaal niks? Echt niets? Ik vind dat er echt heel weinig gedaan is.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Smaling.

1370 De heer **SMALING** (SP): Anderen zijn verbaasd over ons 'verleasen-amendement', maar ik ben weer verbaasd over de 'verleasmotie' van GroenLinks. Dat gaat toch helemaal tegen jullie natuur in, zou ik zeggen om zo een geitenpaadje ook te gaan bewandelen? Het is toch raar om straks je

goedkeuring te geven aan zo een instrument? De motie straalt uit dat GroenLinks er helemaal geen vertrouwen in heeft.

1375

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Gaat het helemaal tegen onze natuur in? Het is een instrument dat de wet biedt. Wat dat betreft, het zou kunnen dat we misschien ook wel nieuwsgierig zijn naar wat het wel op een positieve manier zou kunnen toevoegen. In de commissie hebben we manieren voorgesteld, waarvan we denken dat het manieren zijn waarop verlesen kan worden ingezet als juist een middel om agrariërs mogelijkheden te bieden om zelf ook te verduurzamen. Het lijkt alsof de kennis nu nog niet genoeg is om dat ook met zekerheid te kunnen zeggen. In die zin is het interessant om gewoon even af te wachten hoe dat uitpakt.

1380

De heer **SMALING** (SP): Vindt u het des GroenLinks om zo een motie in te dienen, over iets wat jullie eigenlijk helemaal niet willen? Zo is het toch gewoon?

1385

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Het lijkt op uw vorige interruptie. We hadden heel graag gezien dat de Wet Stikstof en Natuurherstel een stuk ambitieuzer in elkaar had gezeten. Ik zie GroenLinks ook wel echt als een partij die nieuwsgierig op zoek gaat naar mogelijkheden om dingen voor elkaar te krijgen en niet dogmatisch iets wegzet. Ergens zoeken wij een middenweg.

1390

De **VOORZITTER**: U heeft een motie ingediend. De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.
Het woord is aan mevrouw Bezaan.

1395

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Zoals al vaker in dit huis uitgesproken, heeft de PVV een wat andere kijk op stikstof. Tijdens de commissievergaderingen op 8 februari en 19 april jongstleden heeft mijn collega Van Tiggelen onze twijfels uitgesproken over het gehanteerde AERIUS-model. Ambities uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering zijn overgenomen en het uitgangspunt wordt gehanteerd dat als in een gebied, voor het behalen van de doelstelling in 2025, een depositie daling van 25% nodig is, elke sector in 2025 minimaal 25% minder depositie zal moeten realiseren. Aldus pagina 2 van de voordracht. De PVV vindt dit veel te ver gaan en dan mogen we nog blij zijn dat het college geen bovenwettelijke doelstelling gaat hanteren. Kijkende naar de doelstellingen per gebied in de voordracht, blijkt dat de landbouw een flinke schuld in de schoenen krijgt geschoven. Voor bijvoorbeeld het gebied Eilandspolder krijgt de landbouw 41% van de depositie, voor Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske 34% en voor de polder Westzaan ook 34%. Dit, terwijl de uitstoot van stikstofoxiden en ammoniak al decennia flink daalt en onze boeren tot de schoonste van de wereld behoren. Collega Van Tiggelen refereerde daar al uitgebreid aan tijdens de laatste commissievergadering. In het verlengde hiervan viel in de pers te lezen dat, volledig in tegenspraak tot de gehanteerde stikstofmodellen van het ministerie van Landbouw, een te hoge stikstofbelasting helemaal niet slecht hoeft te zijn voor kwetsbare planten in Natura2000-gebieden. Dit blijkt uit de situatie van het Gelderse natuurgebied Korenburgerveen nabij Winterswijk, waar kwetsbare planten het boven verwachting goed doen, terwijl het gebied omringd is door intensieve veebedrijven. Volgens de heer Te Selle (voorzitter van de afdeling Oost Achterhoek van LTO Noord) komt dit door maatregelen die door boeren zelf

1400

1405

1410

1415

zijn genomen, zoals bemesting zo weinig mogelijk te laten uitspoelen en luchtwassers te plaatsen in stallen die de lucht van verzurende ammoniak zuiveren.

Onderzoeker Smeets van het milieuvadvisiebureau Econu pleit er dan ook voor dat verder wordt gekeken dan alleen kritische depositiewaarden. Te Selle deelt dit standpunt en stelt dat er

1420 kennelijk veel meer factoren meespelen, waardoor niet de botte bijl in de veestapel hoeft te worden gezet. De PVV onderschrijft dit. En wat onze fractie betreft laat dit voorbeeld duidelijk zien dat er geen blind vertrouwen moet zijn in modellen.

Op bladzijde 3 van de brief valt te lezen dat ingezet wordt op het stimuleren van innovatieve technieken in onder andere de agrarische sector en staat op bladzijde 4 zelfs dat versterking van
1425 de landbouwstructuur nagestreefd wordt. Dat klinkt allemaal mooi en aardig, maar kan de gedeputeerde nog eens aangeven op welke wijze boeren ondersteund gaan worden inzake het stimuleren van innovatieve technieken. Zitten daar ook de in het artikel genoemde maatregelen bij?

De wijze waarop de geformuleerde doelen behaald gaan worden, -dus de maatregelen en de
1430 financiering daarvan-, zullen worden geconcretiseerd in de gebiedsplannen, die de komende tijd worden opgesteld. Onze fractie houdt haar hart vast.

De fractie van de PVV zal dan ook niet instemmen met de voorliggende voordracht.

De **VOORZITTER**: dan geef ik het woord aan mevrouw Van Soest.

1435 Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Het meeste is al gezegd. Wij zijn het ook eens met wat de PVV net verwoordde. Ik wil het kort houden. We hebben er verder geen opmerkingen over. Het enige wat ik nog wil vragen is steun voor de heer Köhler om een keer een expertmeeting over deze problemen te houden. Als dat zou kunnen. Dank u wel.

1440 De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer De Wit.

De heer **DE WIT** (VVD): Wat de VVD betreft is de essentiële vraag die we hier moeten stellen met elkaar: Wie zet de eerste stap? We zijn twee jaar verder en verschillende partijen hebben
1445 gesproken over hoe zij naar de stikstofaanpak kijken, maar uiteindelijk zal iemand de bereidheid moeten hebben om dan wel door innovatie, dan wel door andere zaken die reductie te gaan halen, als bijdrage aan waar het allemaal om te doen is: de natuurkwaliteit. De VVD-fractie denkt dat deze doelen daar aan bijdragen, maar er moet nog wel meer gebeuren. Daarover kom ik mijn spreektekst vanzelf te spreken.

1450 Voor de VVD staat voorop dat de Provincie haar verantwoordelijkheid neemt, maar wel binnen het systeem, wat we hebben in Nederland, waarbij de minister heel duidelijk systeemverantwoordelijk is. We zullen dus altijd die relatie tussen minister en provincie moeten waarborgen. In dat kader is de VVD nieuwsgierig naar hoe de gesprekken over de gebiedsplannen met de minister zullen verlopen. In die zin sluit ik me aan bij wat de collega van de PVV zojuist zei, dat het vervolg na
1455 vandaag ook zeker zal afhangen van hoe de gebiedsplannen eruit komen te zien.

Vandaag staat de natuurkwaliteit centraal. Dat gaat verder dan alleen stikstofdepositie. De VVD kijkt ook naar krachtig natuurbeheer, naar waterbeheer en naar andere klimaatomstandigheden, die een rol spelen bij de verschillende natuurgebieden. Hoewel de doelen vandaag alleen over

stikstof gaan, willen we er nogmaals op wijzen dat ook de inzet van deze provincie, als
1460 verantwoordelijke voor natuurbeheer, op die punten voort moet gaan. Wij hebben daar stevige
verwachtingen van, bijvoorbeeld van onze beheerders van natuur. We moeten ons niet
blindstaren op alleen de kritische depositiewaarden, maar ook kijken naar andere factoren. Zo is
de VVD-fractie bekend met het voorbeeld in het Naardermeer, waar de kritische depositiewaarde
weliswaar bij lange na niet wordt gehaald, maar de natuurkwaliteit in de afgelopen jaren toch is
1465 verbeterd. Ook dat kan in andere gebieden aan de orde zijn. Uiteindelijk vraagt de provincie met
het vaststellen van deze doelen inzet van andere partijen. Diverse belanghebbenden van
natuurorganisaties, agrariërs tot aan de industrie. Als je wat vraagt dan vindt de VVD het wel zo
netjes dat je ook wat terug te geven hebt en dat je perspectief kunt bieden. De Provincie moet er
alles aan doen om het vertrouwen te borgen bij die belanghebbenden, zodat zij uiteindelijk die
1470 inzet kunnen leveren in ons aller belang en zodat de initiatieven vanuit de markt los gaan komen.
Een blik op de werkelijkheid betekent dat we ook moeten kijken naar andere uitdagingen die in
het landelijk gebied spelen. Denk bijvoorbeeld aan de jongeren, die nog steeds heel graag in het
eigen dorp een woning zouden willen kopen, maar wat helaas door het woningaanbod niet altijd
mogelijk is. Denk ook aan ondernemers, die lokaal proberen de werkgelegenheid op peil te
1475 houden en daarvoor ook een hun bedrijf moeten kunnen blijven runnen. Het is zeker ook een les
vanuit de coronasituatie, dat mensen behoefte hebben aan ontspanning dichtbij huis. Recreatie is
dus ook een belangrijke waarde in het landelijk gebied. Al die aspecten moeten we blijven
betrekken in dit beleidsstuk.

In het bredere samenspel moet de Provincie er uiteindelijk voor zorgen dat de voorwaarden zijn
1480 ingevuld voor bedrijven om de stikstofdepositie te willen verminderen en ook te kunnen
verminderen. Dat is ook wat wij willen terugzien in de gebiedsplannen, die uiterlijk in 2022
moeten zijn opgesteld. Essentieel daarom is om te weten wat de omstandigheden zijn
waarbinnen bedrijven zich moeten manifesteren om tot die reducties te kunnen komen. We
zullen als provincie goed moeten luisteren naar die ondernemers en bedrijven. We hebben
1485 daarover wat zorgen. De VVD wil een aantal punten meegeven aan het college ter uitvoering van
die gebiedsplannen. Graag horen we van de gedeputeerde hoe zij dat ziet. Op basis van de
reactie op onze zorgen overwegen we om met een motie te komen in de tweede termijn.
Vooralsnog volsta ik met het benoemen van de voor ons zwaarwegende punten bij de
gebiedsplannen.

Allereest geldt dat de doelstellingen op basis van het bestaande beleid en het Coalitieakkoord in
1490 de gebiedsplannen worden meegenomen. Dan gaat het over zaken als bodemdaling,
waterkwaliteit, recreatieambities, de realisatie van Natuurnetwerk Nederland en een
toekomstbestendige agrarische sector. Door alleen te kijken naar stikstofreductie komen anderen
doelen mogelijk in gevaar. We willen echt kijken naar het complete samenspel. We vragen ons af
1495 in welke mate dat onderdeel gaat zijn van de gebiedsplannen.

Als tweede vinden we het belangrijk om als onderdeel van de totstandkoming van de
gebiedsplannen te vragen aan de economische actoren wat er nodig is en welke voorwaarden
moeten worden ingevuld om te kunnen bijdragen aan het verminderen van de stikstofdepositie.
Uiteindelijk is een getal op papier ook maar een papiertje dat morgen bij het oud vuil ligt. We
1500 moeten weten wat er voor nodig is om uiteindelijk tot die resultaten in de praktijk te kunnen
komen.

Tot slot. De VVD vindt het een optie om ook gebieden aan elkaar te koppelen als dat nuttig is om de twee eerder genoemde punten beter tot hun recht te laten komen. We kunnen ons voorstellen dat specifiek een Natura2000-gebied te smal zou kunnen zijn om die onderwerpen in brede
1505 samenhang te kunnen bekijken. Wij staan er zeker ook voor open om dat met elkaar te combineren. We vragen ons af in welke mate dat ook onderdeel is van de gebiedsplannen die opgesteld gaan worden.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Strens.

1510 Mevrouw **STRENS** (D66): Ik hoor de collega van de VVD praten over het in kaart brengen van meerdere doelen. Volgens mij is dat goed. We hebben dat ook vaak benoemd. Zorg voor een integrale aanpak in de gebiedsprocessen. Daarover heb ik nog wel een vraag. Als u alles met elkaar wilt verknopen dan bestaat het risico op vertraging. Bent u het met D66 eens dat de
1515 tijdslijn en de doelen die we nu vastleggen ten aanzien van stikstofreductie wel leidend moeten zijn in de gebiedsgerichte aanpak?

De heer **DE WIT** (VVD): De vraag is helder. Wat de VVD betreft is de landelijke Stikstofwet het vertrekpunt. Daar gaan we in die zin ook niet van afwijken. Provincie Noord-Holland moet er alles
1520 aan doen om daaraan bij te dragen, zodat we dat met elkaar gaan halen. In die zin denk ik ook zeker dat je niet alles te groot kunt maken. Je gaat teveel dingen met elkaar combineren, waardoor het vertraagt. We denken wel dat er slim moet worden gekeken naar welke maatregelen nu wel of niet worden ingevoerd en wat de kosteneffectiviteit daarvan is. Dat relateert aan andere zaken, bijvoorbeeld: Wat vraag je van een agrariër te doen in relatie tot het waarborgen van die
1525 toekomstbestendige sector. Dat zijn wel zaken die je met elkaar moet verbinden.

De **VOORZITTER**: Dan een interruptie van mevrouw Koning.

1530 Mevrouw **KONING** (CDA): Ik ben blij dat de VVD ook ziet dat in dit beleid te eenzijdig wordt gestuurd op de KDW's. U noemde dat ook letterlijk in uw bijdrage. Ik hoop dat u ook ons amendement en de motie gaat steunen. Als dat niet het geval is dan wil ik weten hoe u dan gaat zorgen dat dit beleid wordt aangepast, zodat niet eenzijdig wordt gestuurd.

De heer **DE WIT** (VVD): Ik zal in mijn tweede termijn daarop specifiek reageren, als ik de reactie
1535 van het college heb kunnen wegen in mijn beoordeling van moties en amendementen. In algemene zin wil ik zeggen dat het juist in de gebiedsplannen moet terugkomen. Die verwachting heb ik en die heb ik ook neergelegd richting het college. Dat moet het plan zijn waarin dat vraagstuk ook betrokken wordt, zodat het breder wordt getrokken dan alleen de stikstofdepositie en de KDW.

1540 Mevrouw **KONING** (CDA): Dan hoop ik dat we elkaar daarin in de uitvoering blijven vinden. Het is een heel belangrijk punt en ik hoop dat u dat ook ziet.

De **VOORZITTER**: Dan komt er nog een interruptie van de heer Smaling.

1545

De heer **SMALING** (SP): De kritische depositiewaarde is natuurlijk wel een enorm belangrijk ecologische indicator binnen het spel waarover we het hebben. Hoe denkt de heer De Wit dat we op provinciaal niveau daar allerlei flexibiliteit in kunnen creëren, terwijl je dan het risico loopt dat je toch weer snel nat gaat?

1550

De heer **DE WIT** (VVD): Ik denk zeker ook dat de kritische depositiewaarde een element in zich heeft van het juridische aspect van deze discussie. Het is ook niet voor niets opgenomen in de landelijke wetgeving. Daar doe ik ook niets aan af. Ik denk wel dat we de focus en de bal moeten hebben. De bal is in dit geval uiteindelijk de natuurkwaliteit. De natuurkwaliteit hangt van meer af dan alleen stikstof depositie. We weten echter vanuit de analyses, onder andere gemaakt door de Adviescommissie Stikstof onder leiding van oud-Commissaris van de Koning Remkes dat stikstofdepositie daar een wezenlijk element aan bijdraagt. Dat is volstrekt helder.

1555

1560

De heer **SMALING** (SP): Als voor een habitatype vaststaat dat je nog boven de KDW zit, dan wilt u toch van alles gaan vergunnen wat het behalen van die KDW nog moeilijker maakt.

1565

De heer **DE WIT** (VVD): Ik heb niet de ambitie om al dingen te gaan vergunnen. De vergunningssystematiek is gerelateerd aan, maar wel iets anders dan de daadwerkelijke natuurkwaliteit. Waar ik hier op focus is die natuurkwaliteit. Daar moet de aanpak zich ook op focussen, zodat je uiteindelijk in de positie komt dat je niet meer dusdanig knellende vergunningssystematiek hoeft te hanteren, omdat de natuur vanzelf sterk genoeg is. Als voorbeeld hanteer ik het gebied rondom het Naardermeer. Daarvan weten we dat de stikstofdepositie fors hoger is dan de kritische depositie. De natuurkwaliteit is daar weliswaar de afgelopen jaren langzaam is verbeterd. Het is niet altijd of/of. Ik vind dat we die balans wel met elkaar voor ogen moeten houden.

1570

De **VOORZITTER**: U heeft geen motie ingediend.
Dan gaan we naar de heer Leerink.

1575

De heer **LEERINK** (PvdA): Goed en fijn dat we in Provinciale Staten spreken over zowel gebiedsdoelen als de daarbij behorende strategische notitie.
Hoewel het hier niet expliciet over de strategienotitie gaat, zou ik, voordat ik aan de doelen toekom, hierover toch twee opmerkingen willen maken.

1580

In de commissie heb ik al aangegeven dat de PvdA vraagtekens zet bij het verleasen van stikstofrechten. Er is eerder over gesproken. We snappen dat het soms in het belang kan zijn om stikstofruimte te creëren voor zaken van groot algemeen belang. Verleasen mag wat ons betreft niet verworden tot een perverse prikkel om wel vergunde, maar nu niet gebruikte stikstofrechten te gelden te maken. Dat is het paard achter de wagen spannen. Daarmee gaan we het niet redden met elkaar. Ofwel: het kan wat ons betreft onder bepaalde omstandigheden, maar je moet goed monitoren hoe dat instrument wordt ingezet en of dat uiteindelijk toch wel bijdraagt aan hetgeen we met elkaar aan werken, namelijk het verminderen van de totale depositie. We steunen daarom een reeds ingediende motie die ook door GL en D66 wordt ondersteund.

1585

Een ander punt dat ik wil maken is dat in de strategienotitie wordt gesteld dat uiteindelijk het college van Gedeputeerde Staten gaat prioriteren waaraan die stikstofruimte, die er, als het goed is, straks komt, wordt besteed. Wij vragen ons af of ook Provinciale Staten daarin niet een rol zouden moeten hebben. Uiteindelijk gaat de stikstofruimte misschien wel bepalen welke ontwikkeling wel en welke ontwikkeling niet in deze provincie door kan gaan. Het wordt bijna het nieuwe budgetrecht, zou je kunnen zeggen. Daar willen we als Provinciale Staten eigenlijk wel bij zijn. Graag horen we hoe Provinciale Staten daarbij worden betrokken.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer De Wit.

De heer **DE WIT** (VVD): Ik kan u niet het antwoord geven op de laatst gestelde vraag. Ik wil teruggaan naar waar de collega van de Partij van de Arbeid het had over verleasen. Weet de collega dat landelijk gezien 450.000 banen direct relateren aan de bouwsector. Gegeven de impact van deze stikstofcrisis is het verleasen toch een instrument om die werkgelegenheid enigszins overeind te kunnen houden en hoe u dat dan waardeert in relatie tot uw kritische opmerking over het wel of niet toestaan van verleasen.

De heer **LEERINK** (PvdA): Niet voor niets heb ik daarover een genuanceerd standpunt. Ik heb niet gezegd: Onder alle omstandigheden niet, alleen als het zaken van groot openbaar belang betreft. Uiteindelijk doen we de bouw het meeste recht op het moment dat met elkaar wordt gezorgd dat het totaal aan uitstoot naar beneden zal gaan. Links- of rechtsom zal dat moeten gebeuren. Hoe je het ook wendt of keert, dat zal de heer De Wit met me eens zijn, is het niet voor de hand liggend om instrumenten te gaan inzetten die zouden kunnen gaan leiden tot stijging van die uitstoot. Daar is ook de bouw, met al die medewerkers die bij de bouw betrokken zijn, bij gebaat.

Dan ga ik verder met de doelstellingen, zoals we die met elkaar hebben geformuleerd. Goed dat er nu een overzicht ligt van de doelen per gebied. Uiteindelijk moet duidelijk worden hoe die in gebiedsplannen worden uitgewerkt. Er wordt uitgegaan van een aantal uitgangspunten. Er wordt uitgegaan van landelijk vastgesteld beleid en dat onze provincie daar ook een stem in heeft. Wat die stem precies is, dat wordt ons steeds maar niet duidelijk, maar het is wel het uitgangspunt. Daarnaast hebben we afgesproken dat de opgaven over de verschillende sectoren evenredig worden verdeeld. Daar hebben we toch nog wel een vraag over. Die heb ik in de commissie ook gedeeld. We hebben daar zorgen over. Uiteindelijk leiden de uitgangspunten tot een keurig staatje, zoals we dat hebben in die doelstellingen. Daar valt op zich weinig aan af te dingen. Het lastige is wel dat op het moment dat de Provincie zich beperkt tot hetgeen zij kan doen en de rest over de sectoren verdeelt, wij de vraag hebben of we uiteindelijk onze doelstelling wel gaan halen. Ik heb in de commissie het voorbeeld genoemd van het feit dat wij bijvoorbeeld niets doen aan de ene kant 'de sector buitenland', om het zo maar te zeggen, maar ook niet bijvoorbeeld uit ammoniak uit zee. Dat snappen we ook, want daar kun je als Provincie niet heel erg veel mee. In het model dat nu voorligt wordt gesuggereerd dat Den Haag het wel zou kunnen. Oftewel, de resultaten van datgene van wat Den Haag zou moeten doen, worden wel meegenomen in ons rekenmodel. Als in sommige gebieden Den Haag er niet in de komende jaren voor zorgt dat de stikstof uit zee met 30% naar beneden gaat, halen wij onze doelstelling simpelweg niet. Dan kun

je zeggen: "Ons een zorg. Helaas. Dat ligt aan Den Haag." Wij zijn met elkaar geconfronteerd met het feit dat als wij de doelstelling niet halen, -en die doelstellingen zijn al heel erg laag geformuleerd, wat ons betreft- dan blijft de Provincie gewoon op slot. Dat doet Den Haag niet, maar dat doet de Raad van State dan wel voor ons. We hebben een grote vraag. Als we alles
1635 gelijkmatig over de sectoren verdelen en we zien nu al dat in bepaalde sectoren die bijdrage niet geleverd kan worden, hoe behalen we dan ons uiteindelijke doel? Die vraag hebben we ook in de commissie gesteld. De gedeputeerde heeft daar een helder antwoord op gegeven. Ze zei: "De opgave van Rijk en provincies is een. We staan met elkaar achter die gemeenschappelijke opgave. Dat betekent dat als Den Haag op enig moment niet kan leveren wat ze nu in de modellen wel
1640 zou leveren dat de kans bestaat dat ze weer bij de provincie terechtkomt.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Zoon.

De heer **ZOON** (PvdD): Ik ben blij dat de PvdA zich inderdaad zorgen maakt over het
1645 terugbrengen naar Den Haag met een aantal doelen. In de Eerste Kamer heeft de PvdA ook gepleit voor een landbouwrevolutie. Nu komen we aan bij de provincie, waarin we dan de uitvoerende zijn van zo een landbouwrevolutie. PvdA landelijk geeft alleen aan: We kunnen gaan voor een harde reductie, of gedwongen uitkoop, of bijvoorbeeld 10% van een bedrijf afnemen. Hoe ziet de PvdA-fractie in Noord-Holland die landbouwrevolutie zich gaan voltrekken?

1650 De heer **LEERINK** (PvdA): De laatste keer dat we als PvdA voor een revolutie hebben gepleit, is het niet goed afgelopen. Die is er uiteindelijk niet gekomen. Ik denk dat op het gebied van alle stikstofmaatregelen er in Den Haag een belangrijke slag gemaakt moet worden omdat het totaalpakket dat er nu ligt, niet genoeg is. Dat is waarover ik me oprecht zorgen maak. Waar ik
1655 me ook zorgen over maak is het feit dat we dan als Provincie wel kunnen zeggen dat Den Haag ervoor getekend heeft en het wel zal doen, maar als het Den Haag niet lukt dan komen de gevolgen wel direct bij de Provincie terecht. Dat heeft gevolgen voor de woningbouw, natuurontwikkeling en al die andere zaken die we met elkaar belangrijk vinden. Dat is de reden dat ik er zo op hamer. Dat is ook de reden waarom ik wat huiverig ben met stoere woorden als:
1660 "We doen niets bovenwettelijks in Noord-Holland". Dat kan allemaal wel en dat kan je wel stoer zeggen, maar als het uiteindelijk leidt tot dat de boel hier op slot gaat en blijft dan schieten we daar niets mee op. Ik hou me vast en dat brengt me terug bij mijn betoog. De gedeputeerde en het college hebben zich, ook in de commissie, gecommitteerd aan de doelstellingen zoals we ze hier hebben vastgesteld. We zullen het college daaraan houden. Wat ons betreft is dan "Ja, maar
1665 dat zou Den Haag regelen." Niet afdoende. Met elkaar, dus Den Haag en provincies, zijn we verantwoordelijk voor het geheel. Dat betekent dat als de doelstellingen met elkaar niet worden gehaald, we in Noord-Holland een probleem hebben en opnieuw zullen moeten kijken naar de opgave zoals we die hier hebben geformuleerd.

1670 De heer **ZOON** (PvdD): Ik hoor dat de heer Leerink zich inderdaad zorgen maakt over de doelstellingen die Den Haag doet. Vervolgens blijf ik erbij dat we hier in Noord-Holland uitvoerend zijn. Ik zei het al in mijn betoog. Als het niet goed gaat dan snijden we onszelf in de vingers.

1675 Een van de oplossingen moeten we gaan zoeken in de landbouw. De term revolutie komt niet bij mij vandaan maar vanuit de PvdA in de Eerste Kamer. Ik zie nog niet in hoe die revolutie door PvdA Noord-Holland tot stand gaat komen.

De heer **LEERINK** (PvdA): Over de revolutie gaan we nog eens nadenken.
We zijn het allebei eens over het feit dat er op dit terrein grote slagen gemaakt moeten worden,
1680 zowel in Den Haag als in Noord-Holland. Wat mij betreft beginnen we met dat wat hier nu ligt. Er liggen doelen. Als we niks doen dan weten we zeker dat we niet verder komen. We delen de zorg of de geformuleerde doelstellingen afdoende zullen zijn om uiteindelijk dat te realiseren, waarvan we denken dat het gerealiseerd moet worden. Laat dit vooral geen aanmoediging zijn om het denken te stoppen. Ik denk dat dit een goed begin is; in ieder geval een begin. We zullen
1685 wel door moeten.
Wat ons betreft steun voor wat er nu ligt en tegelijkertijd toch ook zorgen over de vraag of de doelstellingen hoog genoeg zijn en of de strategie om de doelstellingen te bereiken afdoende zal zijn. We zullen het college van Gedeputeerde Staten hier zeer kritisch op volgen.

1690 De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de heer Dekker.

De heer **DEKKER** (FvD): Even kort. Zoals al vaker betoogd vinden wij het stikstofdossier een Kafkaëske nachtmerrie. Bureaucratische - uit supranationale verbanden ontsproten-, model
gebonden regelgeving, met een vage achtergrond in duurzaamheidsdenken en
1695 biodiversiteitsidealisme. Maar wel met ernstige consequenties voor de boerenstand, die vaak generaties-lange bedrijvigheid ineens keihard in het voortbestaan bedreigd ziet worden. Daaraan willen wij op geen enkele manier onze medewerking geven. Wij zouden graag zien dat de provincie alles in het werk stelt om de pijn te verzachten, druk uitoefent op het landelijk bestuur om de regels te versoepelen. Om niet te gaan voor de kampioenspositie stikstofreductie
1700 en om alle denkbare creativiteit aan te wenden om ruimte te creëren in dit knellende dossier.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan mevrouw Strens.

Mevrouw **STRENS** (D66): Vandaag stellen we de doelen voor daling van de stikstofdepositie per
1705 Natura2000-gebied vast. Een belangrijke mijlpaal in onze stikstofaanpak. Niet alleen geven deze doelen richting en focus, het zorgt er ook voor dat Provinciale Staten hun kaderstellende rol goed kunnen vervullen.

Het is deze maand 2 jaar geleden dat de Raad van State haar uitspraak deed over het Programma Aanpak Stikstof (PAS). De Raad van State oordeelde dat het PAS niet als basis gebruikt mag
1710 worden voor vergunningen voor activiteiten die extra stikstofuitstoot veroorzaken. Deze uitspraak is een kentering geweest. Nieuwe vergunningen lagen vanaf dat moment stil. De uitspraak bevestigt de kwetsbare staat van onze natuurgebieden en maakt duidelijk dat niet alles overal meer kan. De inzet van D66 in dit dossier is vanaf het begin af aan helder: De stikstofuitstoot moet drastisch omlaag, zodat we onze natuur beter beschermen en we
1715 vervolgens ook weer de nodige (bouw)vergunningen voor bijvoorbeeld al die hoognodige woningen kunnen uitgeven. De concrete doelen die nu voorliggen zijn in lijn met de landelijke

geformuleerde doelen. Hierbij is het uitgangspunt dat per Natura2000-gebied elke sector een evenredige bijdrage levert. D66 kan instemmen met dit principe maar heeft nog wel een aantal vragen.

- 1720 In de sectoren die een bijdrage moeten gaan leveren aan de reductiedoelen worden ook sectoren genoemd waarop de Provincie niet direct invloed heeft. Bijvoorbeeld ammoniak van zee en de scheepvaart. Hoe gaan Gedeputeerde Staten ervoor zorgen dat deze sectoren ook de noodzakelijke reductiedoelen halen? Wat wordt de inzet van de Provincie hierin richting het Rijk? Hoe gaan we daarop sturen? We weten allemaal dat de horizon tot 2025 beperkt is. Als onderweg
- 1725 blijkt dat het gestelde doel niet haalbaar is, wordt de inzet van de Provincie dan om de doelen van de andere sectoren op te hogen? Laat ik nogmaals benadrukken dat wat D66 betreft de stikstofuitstoot stevig omlaag moet. Als in de gebiedsprocessen kansen zijn om in bepaalde sectoren meer te doen dan de nu gestelde doelen, laten we die dan ook vooral verzilveren. Kan de gedeputeerde toezeggen deze doelen als minimale inzet per sector te hanteren en
- 1730 mogelijkheden om meer te doen scherp in beeld te krijgen en waar mogelijk te realiseren? In de commissie hebben we uitvoering gesproken over de strategie van de stikstofaanpak en de instrumenten die de Provincie wil gaan inzetten. Hoewel de strategie nu niet ter besluitvorming voorligt, willen we het college wel een en ander meegeven voor het vervolg. Bij het instrument 'verleasen' plaats D66 de nodige kanttekeningen. Dit instrument maakt het mogelijk om als
- 1735 vergunninghouder tijdelijk op te treden als saldogever en de stikstofruimte tegen een vergoeding uit te lenen. Alhoewel D66 de noodzaak ziet om voor projecten, die slechts een tijdelijke uitstoot kennen, een oplossing te vinden, zijn we kritisch op het daadwerkelijke gebruik van dit instrument. Op papier neemt de uitstoot weliswaar niet toe, in de praktijk kan dit wel het geval zijn. Het is onwenselijk als dit instrument grootschalig wordt ingezet en het lucratief wordt voor
- 1740 bedrijven, met een vergunning, om de niet gebruikte rechten te verleen. Ook het borgen van tijdelijke inzet is voor ons randvoorwaardelijk. We kennen ongetwijfeld de uitspraak 'Niets zo permanent als tijdelijk.' Reden voor ons om hiervoor een motie in te dienen. Dat is inmiddels gedaan door GroenLinks.
- 1745 De stikstofcrisis, of misschien beter gezegd, de natuurscrisis is op dit moment voor D66 een van de belangrijkste opgaven van de provincie. Om tijdig bij te kunnen sturen en onze controlerende taak als Provinciale Staten te kunnen vervullen, is een goede monitoring van de uitvoering van groot belang. Op welke wijze worden Provinciale Staten op de hoogte gesteld van de resultaten van de gebiedsgerichte aanpak? D66 ziet graag dat gebiedsplannen, die volgens de Wet
- 1750 Stikstofreductie en natuurherstel uiterlijk eind 2022 moeten zijn opgesteld, ook aan Provinciale Staten worden voorgelegd. We blijven graag nauw betrokken en kijken ernaar uit om met deze doelen en strategie gezamenlijk deze stevige uitdaging aan te gaan.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de laatste bijdrage in de eerste termijn. Meneer Klein, het woord is aan u.

1755

De heer **KLEIN (CU)**: Een belangrijk onderwerp. We willen allereerst zeggen dat we het prettig vinden hoe het college Provinciale Staten betreft bij dit onderwerp. Er komt al jarenlang teveel stikstof terecht in onze natuur en ook wordt er al jarenlang gewerkt aan reductie. Het is nog te vaak te vrijblijvend of teveel hopen op toekomstige effecten. De nieuwe aanpak moet dus

- 1760 effectiever zijn. De plannen die er nu liggen, bieden potentie. We moeten wel de druk op de ketel houden en de vinger aan de pols bij de verdere uitvoering. De CU is blij dat de reductie van stikstof integraal wordt aangepakt met andere opgaven, zoals het tegengaan van bodemdaling, het realiseren van het Natuurnetwerk en niet in de laatste plaats, het werken aan een toekomstperspectief voor de agrarische sector. De systematiek, die wordt voorgesteld voor het
- 1765 bepalen van de reductiedoelen en die ook de basis vormen voor de voordracht, is helder. Wij kunnen instemmen met de doelen en de tijdslijn, die gebaseerd zijn op de Stikstofwet. Wel is het enorm van belang dat ook de landelijke sectoren, als ik ze even zo mag noemen, daadwerkelijk gaan reduceren. We zullen daar ook de vinger aan de pols moeten houden, zoals al eerder door anderen is genoemd.
- 1770 Het is goed om te horen dat gedeputeerde Rommel vaart wil maken met de gebiedsprocessen en dat ze in het IPO heeft aangegeven dat plannen sneller beschikbaar moeten zijn. Hoe eerder die plannen beschikbaar zijn, hoe eerder ook de betrokkenen weten waar ze aan toe zijn. We zijn ook erg benieuwd naar de uitkomst van de taskforce, die gaat werken aan het doorrekenen van verdienmodellen. Hopelijk leidt dat straks tot meer praktische mogelijkheden voor agrariërs en
- 1775 kunnen ze zo positief bijdragen aan de stikstofreductie. Wij zijn benieuwd naar de uitkomsten. De instrumenten 'extern salderen' en 'verleasen' zijn al door verschillende mensen genoemd en zoals Gedeputeerde Staten zelf aangeven vereist dit veel zorgvuldigheid, want het mag niet leiden tot een toename van de stikstofuitstoot. We willen Gedeputeerde Staten oproepen om deze zorgvuldigheid te blijven vasthouden. Daarbij is ook een goedwerkend stikstofregistratiesysteem
- 1780 van groot belang. Dat brengt me bij onze twee vragen.
De gedeputeerde heeft aangegeven Provinciale Staten te informeren over de vertraging die is opgelopen met het stikstofregistratiesysteem. Kan de gedeputeerde aangeven wat de status is en op welke termijn dit systeem volledig functioneel zal zijn?
De tweede vraag gaat over de beheercheck. We gaan kijken hoeveel stikstofuitstoot samenhangt
- 1785 met goed agrarisch beheer van natuur. Dat vinden we heel verstandig, maar wat gebeurt er nu als blijkt dat de reductie, die we voor de agrarische sector vaststellen, te hoog is? Kan het college beloven dat we de doelen dan voor de agrarische sector zullen bijstellen?

De **VOORZITTER**: Het is nu tien over drie.

- 1790 Ik schors de vergadering tot vijf voor half vier.

Schorsing 15.11- 15.35 uur

- De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering met enige vertraging. We hebben wat technische problemen gehad. Ik geef het woord aan gedeputeerde Rommel.
- 1795

- Gedeputeerde **ROMMEL**: We hebben drie beraadslagingen gehad over dit onderwerp met de commissie NLG. We hebben uitgebreid stilgestaan bij de strategie. We hebben meer dan honderd vragen beantwoord. Dank ook dat de verschillende partijen hebben opgemerkt dat het college er
- 1800 ook alles aan doet om de Staten zoveel mogelijk mee te nemen. Uit dat wat ik hoor en hoe het debat is gevoerd kan ik opmaken dat het college u goed heeft kunnen meenemen.

We hebben na de februari sessie gezegd dat we de doelen aan Provinciale Staten zouden voorleggen. Die liggen nu voor.

1805 Ik wil eerst ingaan op de doelen. Dan behandel de moties en amendementen die daarmee te maken hebben. Vervolgens ga ik in op de vragen. Ten slotte zal ik reageren op de overige moties. Het stellen van de doelen op basis van de Wet Stikstofreductie en natuurverbetering maakt helder wat het betekent voor de verschillende gebieden. Dat is ook belangrijk. De onderzoeken en data zijn voor de verschillende gebieden ingezet. Op de verschillende gebieden zijn projectleiders en managers aangesteld. Het is goed dat zij nu een doel hebben om naar toe te werken. Hier

1810 kunnen we met andere overheden en stakeholders gaan afstemmen.

Het betekent ook en dat werd ook al hier en daar genoemd, en daarom zit er een strategie bij van 2021/2022, dat we de vinger aan de pols houden en dat we heel goed kijken of het gaat zoals het moet, of waar we nog wat moeten doen. We kunnen scherper zijn op het proces dat loopt. We hebben niet op alle factoren invloed. Als Provincie hebben we geen stikstofmiddelen, of -beleid.

1815 We doen het vanuit het herstel van de natuur. We zijn bezig en afhankelijk van andere partners in het gebied. Als er niemand beweegt dan gebeurt er ook niets. Zoals we hier nu zitten vind ik het heel fijn dat we overgaan tot het vaststellen van de doelen. Dan kunnen we ook goed met de uitvoering aan de slag. We willen u meenemen door een College tour opzetten. Dan nemen we u mee in de meest kwetsbare gebieden om te laten zien waar we tegenaan lopen, of wat goed gaat.

1820 Zo willen we u in het vervolgtraject betrekken. Dan kom ik nu bij de verschillende moties en amendementen.

Motie 54 over kwetsbare gebieden van de PvdD vraagt om de kwetsbaarste het eerst te beschermen. Ik moet zeggen dat de PvdD er goed over nagedacht heeft, waarvoor complimenten. Het kan niet betekenen dat wij processen die al zijn opgestart, laten liggen.

1825 Stikstof loopt mee als belang in de aanpak van andere punten, zoals bodemdaling, waterkwaliteit, Natuurnetwerk Nederland. We willen heel graag die energie in een gebied blijven benutten en ons niet focussen. Als je kwetsbaar als enige neemt, dan zouden we de doelstellingen die snel haalbaar zijn, mogelijk uit het oog verliezen. In die zin wordt de motie ontraden, tenzij de motie mag worden gelezen dat we extra aandacht besteden aan de kwetsbare natuurdoeltypen per

1830 gebied. Op die manier zou het college ermee in kunnen stemmen. Anders zou het namelijk betekenen dat we Westzaan, waar heel veel doelstellingen te halen zijn, pas later zouden uitvoeren. Dat zou ik jammer vinden. Daar ligt een behoorlijke uitdaging. Als ik straks in de tweede termijn mag horen of de motie op die manier mag worden gelezen dan kan het college positief adviseren over de motie.

1835 Het amendement 'Natuurdoelen in stikstofaanpak centraal stellen' is typisch een vraag aan het college om bovenwettelijk te gaan. Om die reden wordt het amendement ontraden.

De motie PAS-melders is een motie met gedeputeerde Zaal samen. Het omscholen naar biologisch wil niet zeggen dat PAS-melders of de niet-melders gelijk gelegaliseerd worden. De

1840 legalisatie van PAS-melders en straks ook de niet-melders is aan het Rijk. Dat moeten we daar ook laten. Het is zelfs zo dat op het moment dat PAS-melders geen vergunning hebben, of niet gelegaliseerd zijn, -die vraag is bij de minister neergelegd-, zij intern niet kunnen salderen. De motie wordt ontraden.

1845 De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Zaal zal na uw bijdrage een kleine bijdrage leveren. Eerst is er een interruptie van de heer Zoon.

De heer **ZOON** (PvdD): Die boeren zijn wel in ons Noord-Holland gebied gevestigd. Uiteindelijk moeten we de hoeveelheid stikstof naar beneden zien te brengen. Daarmee krijgen we er
1850 natuurlijk wel een provinciale verantwoordelijkheid bij. Het Rijk probeert dat op te lossen door het aantal varkenshouderijen te verminderen, dat wat in de stikstofbank gaat. Die gaan we al gebruiken voor woningbouw en andere activiteiten. Er zijn straks niet zoveel mogelijkheden meer voor die boeren om die legalisatie te gaan doen. Ik ben bang dat u hiermee de boeren in de problemen gaat brengen.

1855 Gedeputeerde **ROMMEL**: De maatregelen die genomen worden en waar de minister die 11 mol vandaan gaat halen, dat zijn maatregelen die de minister moet uitvoeren. Daarvoor zijn bronmaatregelen. Het deel betreffende omzetten van biologische bedrijfsvoering lijkt me aan gedeputeerde Zaal om te beantwoorden. Dan hebben we het hele pakket gezamenlijk.

1860 Amendement 19 neem ik mee met de beantwoording van motie 56. De doelen die in de brief staan, ook die voor 2035, zijn gebaseerd op de wet. Wij horen ook geluiden dat sommige sectoren de doelen niet haalbaar vinden, of dat er andere zaken zijn die ze zouden willen betrekken, zoals sociale effecten. Het is op dit moment aan de minister en de Tweede Kamer om
1865 te bezien of zij hiermee iets willen doen. Wij volgen de wettelijke kaders en dat implementeren we. We houden natuurlijk de vinger aan de pols. Dat is ook waarom er een evaluatie plaatsvindt. Het CDA sprak daar ook al over. We houden ons vast aan de wet en daarmee gaan we aan de slag. Bij het Rijk zit ook het geld.

We hebben ons eigen lerend vermogen in de gebiedsgerichte aanpak. Dat zullen we ook met u
1870 delen. Via de College tour worden Provinciale Staten meegenomen in de gebieden om te zien wat daar gebeurt. We nemen de Staten ook mee in de verdienmodellen. Ik heb met collega Zaal een taskforce ingesteld. Daar leren we al wel van. Ook daar zullen we de Staten meenemen in de gebieden. Het klopt dat ons natuurbeleid niet alleen gericht is op stikstof. Stikstof is daarbij wel, als het doel daarmee kan worden behaald, mooi om mee te nemen. We gebruiken het beleid dat
1875 gericht is op herstel van de natuur om daarmee ook stikstofdoelen te behalen. Vandaar dat het amendement en de motie om de stikstofstrategie aan te passen door Gedeputeerde Staten worden ontraden.

Motie 57 laat ik graag over aan mevrouw Zaal.

1880 Gedeputeerde **ZAAL**: Er zijn vragen gesteld over de samenhang met de Voedselvisie. Een aantal vroeg en benadrukt om een relatie te leggen met de Voedselvisie. Daarin heeft u helemaal gelijk. De Voedselvisie is breder. Het gaat over de gehele voedselketen. Met de Voedselvisie streven wij naar regeneratieve landbouw en kringlooplandbouw. Die vormen van landbouw, waarvan biologische landbouw onderdeel is van regeneratief, hebben een positief effect op de uitstoot van
1885 stikstof. Daarnaast genereren zij ook voor agrariërs een goed verdienmodel. In de Voedselvisie zullen we daarnaar blijven streven, waarbij ook niet het doel op zich 'verminderen van stikstofuitstoot' is, maar we wel verwachten dat het ook positieve effecten heeft. Gedeputeerde

Rommel verwees al naar de taskforce, waarin we het gaan doorrekenen. Daarin rekenen we ook expliciet door wat het dan gaat kosten voor een agrariër om om te schakelen naar bijvoorbeeld kringlooplandbouw, dan wel biologische landbouw.

1890

Motie 55 'PAS-melders: We helpen alle agrariërs om richting een duurzame vorm van landbouw, regeneratief dan wel kringlooplandbouw, of biologisch te gaan. Ook PAS-melders kunnen zich daarvoor bij ons melden. Dan zullen we hen ook helpen. Om ons nu specifiek te richten op die PAS-melders, dat zou ik u ontraden. Zoals gedeputeerde Rommel terecht aangaf, is dat een aangelegenheid van het Rijk. Daar worden ze ook behandeld. De Provincie kan dan algemeen beleid maken voor alle agrariërs in Noord-Holland, waarbij deze dan gebruik kunnen maken van onze regelgeving.

1895

Motie 57 gaat over de grondgebonden landbouw.

1900

De **VOORZITTER**: Er is een interruptie van mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING** (CDA): Ik heb een vraag over de verdienmodellen. In uw betoog doet u net of die verdienmodellen er al zijn en alsof u die kan aanbieden voor agrariërs die meer aan biodiversiteit doen of andere duurzaamheid. Waar zijn die verdienmodellen dan? In de markt en in de praktijk zien we die nauwelijks.

1905

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik heb niet gezegd dat ze er al zijn. Ik heb gezegd dat ze onderdeel zijn van de Voedselvisie. We hebben u beloofd dat er een Uitvoeringsagenda van de Voedselvisie komt. Die komt binnenkort ook naar de Staten. Daarin zal er aandacht komen voor de verdienmodellen. Het is dus onderdeel van de uitvoering van de Voedselvisie. Daarin staan de verdienmodellen centraal. Kort gezegd: Alle maatregelen die we nemen in het kader van de Voedselvisie, die zullen ook een toekomstperspectief bieden voor de agrariër in de gehele keten. Daar wil ik het nu bij laten. We hebben daarover al uitgebreid gesproken.

1910

Over de grondgebonden landbouw in motie 57 het volgende: Door een aantal van u is al aangegeven dat er in Noord-Holland enorm veel grondgebonden landbouw is. Wat ik lastig vind aan deze motie is dat het in het dictum wordt gepresenteerd als een noodzakelijk instrumentarium. Dat weten we gewoon nog niet. We moeten kijken naar verschillende instrumenten. Mijn voorstel zou dan ook zijn dat we verschillende instrumenten naast elkaar laten bestaan en niet nu al gaan kiezen voor een bepaald instrumentarium, zoals grondgebonden landbouw. Ik weet daarvan niet 100% zeker of we daarmee nu precies bereiken, wat we beogen. We weten ook niet of het haalbaar is. Bovendien ontbreekt iedere dekking in deze motie. De motie wordt ontraden.

1915

1920

De **VOORZITTER**: Er zijn opmerkingen van Statenleden die vinden dat het heel snel gaat met de moties. Ik neem aan dat gedeputeerde Rommel nog ingaat op de gestelde vragen. Ik wil toezeggen dat we na afloop van de bijdrage van gedeputeerde Rommel even kort langs de moties en amendementen lopen, zodat voor de Statenleden duidelijk welke moties of amendementen het college ontraadt of waar u verder mee wilt gaan.

1925

- 1930 Gedeputeerde **ROMMEL**: In aanvulling op gedeputeerde Zaal. Het is inderdaad dat we instrumenten naast elkaar inzetten. Dat klopt. We richten ons niet op een instrument. In aanvulling op mevrouw Koning: bij de taskforce moet u zich voorstellen dat er niet één verdienmodel is en dat het juist maatwerk is. Binnen de taskforce leren we welke punten extra aandacht vragen. Het is en blijft maatwerk.
- 1935 Dan ga ik over naar de gestelde vragen. Een vraag betrof de relatie tussen stikstof en de Voedselvisie. Het sluit mooi aan op wat mevrouw Zaal zei. De instrumenten die het Rijk inzet, passen goed bij ons eigen beleid in de Voedselvisie. Dat staat ook in de strategie. In de gebiedsgerichte aanpak is de Voedselvisie een van de uitgangspunten. In de gebiedsgerichte
- 1940 aanpak worden de visie en provincie brede aanpak geïntegreerd.
De SP sprak over het budgetrecht en kaderstellend. Voorop gesteld: wij hebben geen stikstofbeleid in de provincie. Als u dat zou willen dan kunnen de Staten daarin de kaders stellen en daar geld bij leggen. Wat we juist doen is dat we beleidsopgaven en natuurherstel gaan combineren in de gebiedsgerichte aanpakken. Ik noem de momenten waarop u erover gaat. Dat
- 1945 is wat u al gedaan heeft met de NNN-realisatie, maar ook straks bij de TNO, die dan anders wordt ingevuld. Daar geeft u kaders mee. Ook bij de begroting komt u dat tegen. Dat zijn de momenten dat u de kaders stelt en het budgetrecht aangeeft.
Op de vraag over de lobby naar Europa en het Rijk kan ik melden dat we regelmatig als gedeputeerden in overleg zijn over de stikstofaanpak met de minister. Het is ook aan de minister
- 1950 om uiteindelijk in gesprek te gaan met Europa. We zagen de laatste tijd al dat het buitenland is wakker geschud. Vlaardingen is al goed bezig. Natuurlijk komen ze ook bij ons. U heeft het in de commissievergadering als gezegd. We stoten ook stikstof uit naar het buitenland. Duitsland is zich ervan bewust en neemt dat ook mee.
De stikstofdepositiebank is van de gezamenlijke provincies en het Rijk. Het
- 1955 stikstofregistratiesysteem is van het Rijk zelf. Hordijk heeft al aangegeven in een rapport dat AERIUS op dit moment het beste systeem is. Dat wordt ook doorontwikkeld. Er komen steeds meer meetpunten bij.
GL gaf aan zich zorgen te maken. Ik hoor bij alle partijen wel of we dit ook echt gaan halen. We houden de vinger aan de pols. We zijn vertrokken, maar nog niet gearriveerd. Het is mooi, zoals
- 1960 mevrouw Van Wijnen aangaf, dat de jonge mensen bij haar in de klas zo positief zijn ingesteld. Dat is goed om te horen.
De transitie van landbouw in relatie tot stikstof. Landbouw is een van de sectoren waarop we onze strategie inzetten. In de gebiedsgerichte aanpak kijken we naar alle sectoren. Daar werd ook nog de vraag gesteld: Als we wat meer kunnen doen, doen we dat dan ook? D66 stelde die
- 1965 vraag. In de voordracht staat dat dit het minimale is. Als we ergens iets kunnen doen dan zullen we dat zeker niet laten.
Wat GL zei over buitenland en de zee en dat we het Rijk ook attenderen. Dat doen we ook. Het doet tekort als wordt gezegd dat dit plaatsvindt met een kort mailtje. We stellen gebiedsplannen op samen met het Rijk. We willen dat er een handtekening onder komt. Dat gaan we zeker niet
- 1970 met een mailtje afdoen. Tot voor kort zat ik maandelijks met de minister om tafel om het stikstofdossier door te spreken. Dan vind ik dat dit wel recht doet. Gelukkig hebben een paar partijen opgemerkt dat we er best wel veel aan gedaan hebben.

- 1975 Er was nog de vraag van de PVV hoe we de innovatie technieken gaan stimuleren. Ook daar vragen we weer aandacht voor bij het Rijk. Uw Staten hebben geen geld voor het stikstofbeleid beschikbaar gesteld. We hebben natuurlijk wel de MKB-stimuleringsregel, POP3, Duurzame Zeehavens, SKNL-gelden en ook De Groene Uitweg. Het Rijk heeft echt een omschakelfonds voor de landbouw. Dat zijn de punten waarmee we wat zouden kunnen doen. Op zich is daarvoor geen grote pot met geld beschikbaar. We vragen er als provincies wel iedere keer aandacht voor bij de minister. Juist in de landbouw kunnen de grootste slagen worden gemaakt. Dat blijven we onder
- 1980 de aandacht brengen.
- De PvdA vroeg om de prioritering en hoe Provinciale Staten daarbij betrokken worden. Het is een uitvoeringsaangelegenheid van het college. We hebben ook al aangegeven dat het conform de lijn van het Coalitieprogramma zal lopen. We informeren u regelmatig over de besluiten die genomen worden. Als het op de B-agenda komt dan kunt u daarover ook opmerkingen over meegeven.
- 1985 Hoe halen we onze doelen, als de Provincie niet aan de knoppen zit? We moeten zelf aan de slag, net als het Rijk. Dat doen we met de gebiedsplannen. Dat brengt me nog bij het laatste punt van de VVD, die daar ook aandacht voor vraagt. Hoe gaan we dat integraal oppakken met die gebiedsplannen? De gebiedsplannen vinden hun uitwerking in de verschillende gebieden naar het Rijk toe. We zullen u daar zeker bij betrekken, onder andere middels de College Tours, maar ook
- 1990 bij hoe het plan er uiteindelijk uit komt te zien. Nu u de doelen gaat vaststellen, gaan we daar mee verder. We kunnen het in de gebiedsplannen gaan uitwerken. Dat gebeurt integraal met alle partijen. U heeft gevraagd om dat te clusteren. Dat willen we dus liever niet. Ieder gebied blinkt uit in verscheidenheid. Ieder gebied is anders. Het zou onhandig zijn en we zouden kansen mislopen als we de gebieden gaan clusteren. Naar duingebieden wordt wel integraal gekeken,
- 1995 omdat die dezelfde uitdagingen, problematiek en oplossingen kennen.
- Dan kom ik bij de overige moties en het amendement, die ik nog niet genoemd heb. Het gaat om amendement 20 en de moties 53, 58 en 59.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer De Wit.

- 2000 De heer **DE WIT** (VVD): Overigens willen wij als VVD gebieden niet perse clusteren. Alleen als het meerwaarde heeft. We willen het op voorhand niet uitsluiten.
- Mijn vraag gaat over de gebiedsplannen. Begrijp ik het goed dat niet alleen de integraliteit daarvan onderdeel gaat zijn, maar ook dat de vraag op tafel komt: Gegeven de doelstellingen die
- 2005 we als Provincie met de minister neerzetten, wat is er nu nodig bij de economische sectoren om daar ook invulling aan te kunnen geven, zodat we expliciet zicht krijgen op wat het bedrijfsleven denkt dat noodzakelijk is om dit doel te kunnen halen? Dat is voor ons wel een heel belangrijke voorwaarde om uiteindelijk in de werkelijkheid reducties te gaan halen.
- 2010 Gedeputeerde **ROMMEL**: Hoe die gebiedsplannen er precies uitzien, daarvan heb ik nog geen beeld. We hebben veel onderzoeken gedaan in de gebieden. We weten waar wat te doen is. We kunnen daarbij aangeven wat we zouden kunnen doen, maar om expliciet en specifiek over een sector te zeggen: Dit moet je doen. Zoals ik al in mijn inleiding aangaf; je moet mensen verleiden om te bewegen. Als niemand beweegt dan hebben we ook niks.

2015

2020 De heer **DE WIT** (VVD): Ik denk dat de gedeputeerde en ik hetzelfde zeggen. Ik wil zeker de bedrijven geen dingen opleggen, maar kijken naar het uitdagen van en het invullen van voorwaarden, die nodig zijn om ergens te komen. Dat gezegd hebbende vertrouw ik erop dat het in de gebiedsplannen wordt meegenomen. We zullen daar ook op toetsen. We zien in ieder geval af van een motie.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Wij nemen opmerkingen altijd ter harte, van iedereen. We nemen dit mee in het opzetten van de plannen.

2025 Over amendement 20 en de moties 53, 58 en 59 het volgende: We begrijpen heel goed dat u Gedeputeerde Staten wilt meegeven hoe om te gaan met verleasen. Dat is ook belangrijk dat u dat doet. Ik realiseer me ook dat dit het moment is om dat te doen. Ik wil u alleen vragen, anders zou ik op dit moment heel wat voorstellen moeten ontraden, omdat we er als college nog niet over gesproken hebben. Verleasen is een middel wat op korte termijn de uitdagingen in onze provincie schwing moet geven. Niet alleen voor de werkzaamheden aan een weg, maar ook voor
2030 het Natuurnetwerk wat we willen realiseren, bijvoorbeeld in de binnenduinstrand. Daar zou verleasen voor zijn. Ik wil graag vanuit Gedeputeerde Staten weten wat daar de ideeën zijn en hoe het college er naar kijkt. We hebben die discussie nog niet gevoerd. Ik wil vragen aan de indieners van het amendement en de moties om te overwegen die aan te houden. Als Gedeputeerde Staten erover gesproken hebben, dan plaatsen we de uitkomst op de B-agenda. In
2035 de PS-vergadering daarna, als het aan de orde komt en u nog steeds van mening bent dat het amendement en de moties moeten worden ingediend, kan u die op dat moment als motie en amendement Vreemd aan de Orde van de Dag indienen.

2040 De **VOORZITTER**: Er is een interruptie van mevrouw Van Wijnen.

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Een korte vraag. De regels voor het verleasen zouden volgens mij vorige maand al starten. Wat betekent het als we die zouden uitstellen en in de volgende commissie pas over verleasen gaan praten en in de volgende PS-vergadering eventueel iets van gaan vinden?

2045 Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik realiseer me dat ik daarover nog niets gezegd heb. Toen de strategie werd halverwege maart ter vaststelling naar u toe kwam, hadden we het streven om per 1 april 'verleasen' ook in te stellen. Dit is wel in andere provincies gebeurd. We hanteren wel een aantal voorwaarden. We hadden het gesprek in Gedeputeerde Staten nog niet voldoende gevoerd. De
2050 Stikstofdepositiebank is natuurlijk heel hard nodig om ook maar iets te kunnen registreren. We gaan niets invoeren, als we het niet al kunnen registreren. De Stikstofdepositiebank zou per 1 april ingevoerd worden. Dat is helaas niet gelukt. Anderzijds is dat ook wel goed, omdat we er met de verschillende provincies nog eens goed over praten. Het is nu vertraagd. Als de besluitvorming in IPO-verband zo wordt opgenomen dan kan de Stikstofdepositiebank per 1 juli
2055 worden gevuld. Per 1 oktober, als er weer een nieuwe release van AERIUS uitgebracht is, zou ook vergund kunnen worden, mits er natuurlijk voldoende in zit. Voor u maakt het alleen in de tijd wat uit. Als we verleasen gaan instellen dan komt het bij u via de commissievergadering.

De **VOORZITTER**: Dan is er een interruptie van de heer Leerink.

2060

De heer **LEERINK** (PvdA): Toch nog een vraag over dat proces. U zei terecht dat dit eigenlijk wel het goede moment is. Ik heb altijd begrepen: We stellen in Provinciale Staten kaders. Vervolgens kijken Gedeputeerde Staten hoe ze het verder uitvoeren. Dit is het moment van kaders stellen.

2065

Wij willen een kader stellen met betrekking tot het verleasen. Vindt u het niet veel logischer dat wij het nu met elkaar over de motie hebben, zodat u ook weet waar u vervolgens mee aan de slag moet, als het gaat om de uitwerking daarvan? Nu zou het kunnen gebeuren dat u straks in Gedeputeerde Staten iets gaat uitwerken, waarvan Provinciale Staten achteraf weer zeggen: Ja, maar zo hadden we dat achteraf niet gewild.

2070

Ik denk dat zowel omwille van de snelheid als omwille van de duidelijkheid het verstandig is om Provinciale Staten hun werk te laten doen en een uitspraak te doen over het kaderstellende als het gaat om het verleasen.

2075

Gedeputeerde **ROMMEL**: Verleasen is een uitvoeringsregeling. Ik begrijp het moment dat u dit nu doet, omdat u daarmee aandacht geeft en meegeeft aan Gedeputeerde Staten: Let wel, dit is wat er bij Provinciale Staten leeft. Neem dat ook mee in het overleg, als het college verleasen gaat instellen.

2080

Als verleasen uiteindelijk niet zal werken en Gedeputeerde Staten van mening zijn dat het geen enkele zin heeft, omdat het zoveel inperkingen met zich meebrengt dan moeten we daar ook gewoon eerlijk in zijn. Dan moet je zeggen: We willen verleasen niet instellen voor korte termijn projecten. Daarover moet in Gedeputeerde Staten nog worden gesproken. Ik geef in overweging om die moties en het amendement aan te houden. Dan nemen we dat mee in onze

2085

beraadslaging. We weten dan welke richting u voelt. Ik zei dat dit het goede moment is omdat ik natuurlijk ook wel begrijp dat u er uiteindelijk een keer over wilt spreken. Dat kan als de moties en het amendement worden aangehouden. Als ik het in uw commissievergadering heb neergelegd kan ik aangeven hoe Gedeputeerde Staten erover denken. Nu kan ik daar helemaal niks over zeggen. Daarom is dat het goede moment om het in de commissie te behandelen en uiteindelijk in de Statenvergadering daarna.

2090

De heer **LEERINK** (PvdA): Misschien dan nog een vraag daarover. U doet nu net of u de uitspraak van Provinciale Staten al heeft. Wordt u niet geholpen met het feit dat u straks ook weet hoe de rest van Provinciale Staten daarover denken, als het gaat om het uitwerken hiervan?

2095

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat is nu toch juist wat u mij meegeeft met de moties en het amendement?

De heer **LEERINK**: Als u nu zegt: "De moties die nog niet in stemming zijn gebracht zijn wel een uitgangspunt voor mijn handelen.", dan zijn we wat mij betreft klaar. Ik dacht dat het misschien goed zou zijn dat we toch ook de rest van Provinciale Staten er nog iets over laten zeggen.

2100

Gedeputeerde **ROMMEL**: Waar het om gaat is dat dit niet het uitgangspunt van onze uitvoering is. Wat Gedeputeerde Staten meenemen zijn de gedachten die de verschillende partijen hebben. Ik

2105 zou dit graag bespreken en meenemen bij het verleasen, maar niet als uitgangspunt, want we hebben het niet vastgesteld. Ik wil het wel meenemen, omdat we dan weten welke richting u op denkt en waar uw pijnpunten en gevoelens liggen. Dat zou ik mee willen nemen naar Gedeputeerde Staten.

De heer **LEERINK**: Dan zou ik in ieder geval graag willen dat het als een A-stuk terugkomt. Wij willen er als Provinciale Staten uiteindelijk iets over zeggen.

2110 Gedeputeerde **ROMMEL**: Het is uitvoering. Ik moet daar even goed over nadenken. Dan wil ik het mee terugnemen. Bij alles wat in de uitvoering zit wilt u iedere keer op mijn stoel of de stoel van Gedeputeerde Staten gaan zitten. Daar heb ik moeite mee. U weet dat ik u overal bij betrek. Ik betrek de Staten overal bij. Ik luister ook goed naar u. We moeten wel goed gescheiden houden wie wat doet.

2115 De **VOORZITTER**: De heer Smaling heeft ook een interruptie.

2120 De heer **SMALING** (SP): Ik vind dit echt niet kunnen hoor. Misschien is het wel een punt van orde. Ik heb er grote moeite mee. Die brief aan de commissie NLG is van 23 maart. Dat is bijna twee maanden geleden. Nu zegt de gedeputeerde dat Gedeputeerde Staten nog niet hebben kunnen spreken over het instrument. Het was te zien aankomen dat we vandaag daarover zouden praten. Nu wordt ons verzocht om dat aan te houden en een amendement Vreemd aan de Orde van de dag in te dien. Dat is een niet bestaand instrument. Ik vind dat we nu toch een beetje 'kalt gestelt' worden. Ik vind dat echt heel slecht en dat wil ik gezegd hebben.

2125 Gedeputeerde **ROMMEL**: Meneer Smaling, ik vind het jammer dat u dat zo stelt. U weet dat ik altijd naar iedereen en zeker naar u ook luister. Kaltstellen vind ik echt niet het goede woord om hier te gebruiken en ook niet prettig. Ik wil dit best wel behandelen, maar ik geef u ook mee dat, als we dit allemaal inhoudelijk gaan behandelen, ik echt nog niet weet hoe het er bij
2130 Gedeputeerde Staten uit gaat zien. De planning staat namelijk op 1 juli. We moesten natuurlijk eerst weten hoe de Stikstofdepositiebank eruit gaat zien. Dat is uitgesteld. Daarvan zijn we wel afhankelijk als we besluiten gaan nemen over de uitvoering. Ik wil bijvoorbeeld gaan registreren hoe het staat met de verbetering van de natuur. We hebben lange tijd moeten praten over hoe we die bank eruit willen laten zien. Nu staat vast hoe die bank eruit ziet. De projectgroep is weg. Nu
2135 kunnen we als Gedeputeerde Staten bespreken wat we gaan doen met de bank. We willen alles in een pakket in een beleidsmaatregel meenemen. Vandaar dat we het allemaal even hebben uitgesteld.

2140 De heer **SMALING** (SP): Als u op 23 maart een stuk naar de commissie stuurt en op 17 mei wordt dat plenair behandeld en je zegt dan: "We hebben er als Gedeputeerde Staten nog niet goed over kunnen spreken.", dan doen jullie je werk gewoon niet goed. Wij proberen ons werk wel goed te doen. Volgens mij is dat de enige conclusie van het advies van de gedeputeerde om alles aan te houden. Ik ben graag ter wille als me verzocht wordt om dingen aan te houden, maar een amendement aanhouden? Bovendien bestaat een amendement Vreemd aan de Orde van de Dag

2145 helemaal niet. Dat zou helemaal geen optie zijn. Ik vind het gewoon niet zorgvuldig van de kant van Gedeputeerde Staten hoe dit nu naar ons toe gegooid wordt.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik vind het heel jammer dat de heer Smaling dat op deze manier zegt. Het stikstofdossier is een dossier waaraan heel hard gewerkt wordt. We moeten veel uitzoeken.
2150 We moeten ook een juridische onderbouwing hebben. Als meneer Smaling er nog een keer over wil praten hoe we dat gedaan hebben, dan zou ik dat graag doen. Ik heb met uw partijgenote daar wel al over gesproken. Daar laat ik het bij. Het is aan u.

Ik ben klaar met mijn betoog.

2155 De **VOORZITTER**: Voordat dat tweede termijn ingaat, vraag ik een opsomming te maken van alle moties en amendementen, met het advies vanuit Gedeputeerde Staten.

De heer **KÖHLER** (JA21): Ik heb nog geen antwoord gehoord op motie 58.

2160 Gedeputeerde **ROMMEL**: We hebben drie amendementen
Amendement 18 'Natuurdoelen in stikstofaanpak centraal stellen' is bovenwettelijk en wordt dus ontraden.
Amendement 19 'Stikstofdoelen' wordt ontraden. We houden natuurlijk de vinger aan de pols,
2165 maar het is aan de minister en de Tweede Kamer om iets te doen.
Amendement 20 begrijp ik goed, net als wat de heer Smaling zei dat een amendement Vreemd niet kan. Als u die in stemming zou willen brengen en niet anderszins zou willen inzetten, dan kan ik daarop aangeven dat we het amendement zouden ontraden. Het is ook niet de intentie van het verleasen om de tijdelijke wensen in te zetten voor de natuur en om het doel van de
2170 stikstofreductie te behalen. Dat is ook niet mogelijk. Dat zult u ook zien in de uitwerking. Als Gedeputeerde Staten verleasen zullen invoeren, zult u in de uitwerking zien dat het om een tijdelijkheid gaat. Dat kan nooit worden ingezet voor de doelen. We ontraden het amendement omdat het ook overbodig is.
Motie 53 'Verleasen buiten bufferzones' valt onder het kopje 'Wilt u die alstublieft aanhouden?'
2175 Motie 54 'Bescherming kwetsbare eerst' wordt op zich ontraden, tenzij we motie zo mogen lezen dat er extra aandacht wordt besteed aan de kwetsbaarste natuurdoeltypen per gebied. Dan zouden we daarmee kunnen instemmen.
Motie 55 'PAS-melders naar biologisch' kan niet. Biologisch omzetten houdt geen legalisering in. We willen dit graag bij het Rijk houden. Mevrouw Zaal heeft ook gezegd dat het ook breder is dan dat. Motie 55 wordt ontraden.
2180 Motie 56 'Stikstofstrategie aanpassen': De doelen die in de brief staan voor 2035 zijn gebaseerd op de wet. Natuurlijk horen we dat andere sectoren zeggen dat het niet haalbaar is. Dat is ook aan de Tweede Kamer en de minister om daar wat te doen. In onze gebiedsgerichte aanpakken zullen we goed kijken wat ermee gebeurt en er ook aandacht voor vragen. Motie 56 wordt
2185 ontraden.

Motie 57 'Stikstof eruit, grondgebonden landbouw erin' is door gedeputeerde Zaal ontraden, omdat het noodzakelijke instrument te stellig is en ook omdat er in de begroting geen rekening mee is gehouden.

Motie 58 'Pilot mestscheiding': ook al gaat het niet over verleasen, we werken aan de uitvoering.

2190 We maken keuzes voor meest effectieve, efficiënte en haalbare instrumenten. We vinden dat u met deze motie op dit moment op de muziek vooruit loopt. Vandaar dat we ook vragen de motie aan te houden.

Motie 59 gaat over verleasen. Daar zou ik u ook willen vragen om deze aan te houden.

2195 De **VOORZITTER**: Dank voor het geven van het overzicht van moties en amendementen. Er is een verzoek gedaan om kort te schorsen voorafgaand aan de tweede termijn.

Schorsing 16.20 – 16.47 uur

2200 De **VOORZITTER**: Ik heb een uitzonderlijk verzoek, voordat ik de tweede termijn start. De gedeputeerde zou graag nog zaken toevoegen aan de eerste termijn. Al resumerend wil ze graag een aantal zaken nader verduidelijken, alvorens u de kans krijgt in tweede termijn te reageren. Ik heb aangegeven dat als het kan bijdragen tot een verheldering van dit debat ik dat u in ieder geval wilde aangeven. Ik zie nu verder geen opmerkingen.

2205

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik heb de schorsing gebruikt voor een moment van bezinning. Het is een complex en belangrijk dossier. Zoals ik al zei, luister ik altijd goed naar u allen. Ik deel ook uw zorgen. Daarom praatten we er lang over, ook in IPO-verband. Iedere keer worden die zorgen gedeeld en uitgesproken. Dat is ook met deze brief, die bij u ligt, inzake de strategie. Het heet
2210 een strategie en is voor heel korte termijn. Het is een momentopname. D heer Smaling zei dat hij snellere stappen had verwacht, maar dit moeten we echt weloverwogen doen. Het verleasen is een klein en tijdelijk instrument. We houden daarbij de vinger aan de pols en het instrument wordt geëvalueerd. Dat is wat ik Provinciale Staten graag wil meegeven.

Natuurlijk zien we aan de moties welke kant u op denkt en waar uw zorgen liggen. Ik heb
2215 daarover overleg gehad, voordat we dit in Gedeputeerde Staten bespreken. Dat gaat begin juni gebeuren. Natuurlijk neem ik de moties 'onder mijn arm' mee, om te zeggen hoe de Staten erover denken. Ik wil de moties graag met u op een rustig moment bespreken, bijvoorbeeld in een BOT-overleg, of in commissieverband. Ik maak deze uitzondering omdat dit zo een belangrijk punt voor u is. Gedeputeerde Staten zouden kunnen zeggen: "Het is niet zo ingewikkeld
2220 geworden dat het eigenlijk geen zin heeft om het verleasen in te voeren". Wij willen het 'lean en mean' vaststellen, zodat we het kunnen gebruiken als noodmaatregel voor kleine, maar toch heel belangrijke zaken, zoals de verbetering van een weg of van een NNN-gebied, zodat het later, als we dat verleasen gebruikt hebben, beter gaat en het beter is voor de natuur. Als we dat gaan invoeren dan wil ik dat aangeven voor de Staten op de A-agenda.

2225

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu naar de tweede termijn.

Tweede termijn:

- 2230 De heer **ZOON** (PvdD): Ik doorloop de moties en amendementen. Amendement 18 'Natuurdoelen centraal stellen'. In de voordracht van Gedeputeerde Staten worden kaders voor de depositie gegeven. Dit is eigenlijk een aanvulling om invulling te geven aan de reductie van de stikstofuitstoot, die we zo hard nodig hebben en die ook Europees wettelijk van ons verwacht wordt. Het amendement vult aan bij de kritische depositiewaarden, die gedeputeerde Rommel
- 2235 graag wil bewerkstelligen. Op dat punt zien we niet dat dit bovenwettelijk is. Het is juist een aanvulling en eigenlijk een verplichting vanuit onze wettelijke basis om hieraan ook invulling te geven, gelet ook op het adviesrapport van de heer Remkes.
- Motie 53 houden we aan. Dit betreft het verleasen van bufferzones. Ik ben blij met de toezegging van de gedeputeerde om dit terug te laten komen als A-stuk. Juist bij de uitwerking
- 2240 van de verschillende kaders, die we nu stellen, is het belangrijk om te zien wat de gevolgen zijn. We kunnen dan bijsturen voordat de daadwerkelijke uitvoering gaat beginnen. Om die reden houden we motie 53 aan, zodat we er altijd nog op terug kunnen komen.
- Motie 54 'Kwetsbare eerst': De gedeputeerde snapt heel goed waar ik heen wil. Een motie is altijd enigszins flexibel in te vullen. De gedeputeerde voelt goed aan dat wij bij de kwetsbaarste eerst
- 2245 niet alleen aandacht willen geven aan de meest kwetsbaren, maar dat het een en/en is. Er moet breder worden gekeken naar het geheel. We zijn blij met het positieve advies en de uitleg van de gedeputeerde. We verwezen naar het Wereld Natuurfonds-rapport.
- Motie 55 'PAS-melders naar biologisch': We zijn erg blij met de uitleg van gedeputeerde Zaal. Het is niet alleen noodzakelijk voor de PAS-melders dat ze omschakelen naar biologisch
- 2250 grondgebonden, maar voor alle boeren. Ik heb goede hoop dat gedeputeerde Zaal hier voortvarend mee aan de slag gaat. Om die reden wordt motie 55 ingetrokken.
- We merken dat driekwart van de coalitie deze uitvoering onvoldoende vindt. Toch zien we dat die wordt doorgezet. Dat vinden we eigenlijk onbegrijpelijk. We zouden de coalitiepartijen willen verzoeken om nog eens goed na te denken voordat ingestemd wordt met deze voordracht.
- 2255
- Mevrouw **KONING** (CDA): Ik wil de gedeputeerde danken voor haar reactie. Doelen en kaders stellen voor de stikstofreductie is op zich heel goed, maar als we nu al zien en als gezegd wordt dat ze niet haalbaar en betaalbaar zijn, maken wij ons zorgen. Dat geldt zeker voor de doelen van 2035. Die vinden we te vergaand. Dat betekent dus dat we die andere doelen wel willen laten
- 2260 staan. Ons amendement ziet dus alleen op die vergaande doelstellingen van 2035 en dat die nu nog niet vastgelegd moeten worden. We vinden de door ons gevraagde aanpassingen dus echt noodzakelijk en ook redelijk. Als ze aangenomen worden dan kunnen we voor de voordracht stemmen. Als ons amendement niet aangenomen wordt dan kunnen we helaas niet voor de voordracht stemmen.
- 2265 Aandacht voor de verdienmodellen is. Dat hebben we net gehoord van de gedeputeerden. De uitwerking van de taskforce is belangrijk. Het geeft wel aan dat de verdienmodellen er nu nog niet voldoende zijn. Ook dat vinden wij zorgelijk. De effecten van dit beleid zijn nog niet te overzien. Dat geldt dus niet alleen voor de agrarische sector, maar ook voor veel andere sectoren en bronnen. Dat is voor ons een grote zorg.

- 2270 Richting de Partij voor de Dieren: Dit is voor het CDA geen old school verhaal. Dit is nadenken over effecten van een beleid dat wordt ingezet. Dit ziet dus echt op de toekomst. Een goed bestuurder en een goed politicus denkt na over effecten van beleid. Dat is wat wij hiermee doen.
- 2275 De heer **SMALING** (SP): Dank aan de gedeputeerde voor de extra toevoeging aan de eerste termijn. Dat roept bij mij nog wel de vraag op waar we straks over stemmen. Deze voordracht is dan in zekere zin incompleet, als over delen daarvan nog verder gesproken moet worden door Gedeputeerde Staten. Dat komt terug in een brief, die alsnog een A-stuk kan worden. Moeten we dan nu over de voordracht stemmen, of moeten we dat doen als dat A-stuk in de commissie is behandeld? Daar hoor ik graag een antwoord op. Als dat naar bevrediging kan worden opgelost
- 2280 dan zullen we het amendement aanhouden.
- 2285 Gedeputeerde Zaal reageerde op de motie over grondgebondenheid, die de SP samen met 50PLUS/PvdO heeft ingediend. We dienen een gewijzigde motie in, waarbij we het woord 'noodzakelijk' vervangen hebben door 'belangrijk'. Het tweede deel van het dictum vraagt niet om geld, maar vraagt om te onderzoeken hoeveel geld daarmee gemoeid zou zijn. Ik hoop dat de gedeputeerde met deze extra uitleg en de aanpassing een wat minder hardvochtig oordeel over de motie gaat vellen.
- 2290 Ik vind het wel belangrijk om in de beantwoording enigszins filosofisch te reflecteren op wat ons allemaal te wachten staat, welke opties er zijn, wat we nu eigenlijk beogen en hoe natuur en economische doelen toch bij elkaar kunnen worden gebracht. We gaan er te vaak van uit dat er overall win-/winsituaties zijn. Dat is dus echt niet zo. We hebben politieke verschillen, dus de een legt het accent meer bij het een en de ander legt dat accent bij het ander. Het is niet zo dat in het midden altijd een grabbelton ligt met oplossingen die het iedereen naar de zin maken. We moeten onszelf ook niet voor de gek houden.
- 2295 De heer **KÖHLER** (JA21): Onze motie waarvan de gedeputeerde heeft verzocht om die aan te houden, hebben we ingetrokken. We dienen de motie aangepast in met een nieuw dictum. Ik lees het dictum voor. "Verzoeken Gedeputeerde Staten bij verdere uitwerking van het stikstofbeleid ook de optie voor een pilot mestscheiding voor melkveehouders mee te nemen.' Ik denk dat de motie op deze manier in stemming kan worden gebracht.
- 2300 Dan heb ik nog twee opmerkingen. Ik ben erg enthousiast over College Tour. Ik bied mezelf aan om daaraan mee te werken. Dan krijgen we eens een ander verhaal dan van mensen die worden ingehuurd. Ik kan het een en ander vertellen over allerlei onverwachte resultaten, of zaken die misgingen. Ik heb een tour door Zeevang, één door de Eilandspolder en een rondom het Schoorlse duingebied. Het is een aanbevelenswaardig rondje over de stikstofbronnen in de
- 2305 omgeving. Dat leidt me naar de suggestie om toch echt een expertsessie over mestscheiding te gaan organiseren.
- 2310 De gedeputeerde had het over doelen, welke alleen zijn gericht op het terugbrengen van stikstof. Is het doel: Terugkeren naar de negentiende eeuw of een kwantitatief behoud van bepaalde soorten, zowel flora als fauna? Daarover zou ik de gedeputeerde duidelijker willen horen.
- 2310 Ik noemde net Zeevang. Zeevang is een ganzenparadijs. Daar kun je stikstof weghalen wat je wilt, maar het is een Sahelzone aan het worden. Het Noord-Hollands Duinreservaat verandert niet zozeer door de stikstof maar door de zandsuppletie die daar geregeld wordt uitgevoerd.

Daardoor verandert de flora. Een gebiedje achter de voormalige Hondsbosschezeewering, waarop zo nodig zand moest worden gespoten, is inmiddels een aalscholverparadijs geworden. Het is
2315 allemaal zijn doel voorbij gegaan. Het waren prachtige doelen in het kader van Natura2000 maar we zien nu heel andere resultaten. Dat wil ik de gedeputeerde graag nog meegeven.

De **VOORZITTER**: Motie 58 is in gewijzigde vorm opnieuw ingediend en maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

2320

Mevrouw **VAN WIJNEN** (GL): Dat wat ik zei over het feit dat de attendering over deels buitenland en deels scheepsvaart naar het Rijk zou zijn afgedaan met een e-mail, kwam wat vervelend over. Zo was het niet bedoeld. De behoefte om ook in dat deel van het verhaal meegenomen te worden, die blijft staan. Ik heb ook gehoord dat we daarover geïnformeerd gaan worden. We
2325 waren ook blij met de toezegging om dit te zijner tijd opnieuw te gaan bespreken als A-stuk. Onder die voorwaarde kunnen we de motie 59 'Verleasen', ingediend door GL, D66 en PvdA, aanhouden. Ik sluit me aan bij de woorden van de heer Zoon dat het mooi is om, voordat het echt in uitvoering komt, daarover met elkaar in gesprek te gaan en iets te kunnen zeggen. Het zou mooi zijn als op het idee van de Partij voor de Dieren over de bufferzone kan worden aangegeven
2330 wat daarvan de voor- en nadelen kunnen zijn en of dat uitgevoerd kan worden.

De **VOORZITTER**: Motie 59 is aangehouden.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Ik wil in mijn tweede termijn ingaan op het volgende. Voor
2335 een aantal sectoren worden vanuit de andere duurzaamheidsdoelstellingen transities ingezet. Deze transities leiden vaak, op de middellange termijn, tot stikstofreductie, maar de transitie zelf kost stikstofruimte, bijvoorbeeld omdat een wind- of zonnepark moet worden aangelegd. Daarover zou ik graag wat meer horen. We willen nu wel stikstof gaan leasen, maar als we het op het ene moment gebruiken en op het andere moment weer gaan inzetten, dan komt dat neer op
2340 sjoemelen met stikstofgebieden. Waarom is daaraan geen aandacht besteed? Ik hoor veel over het rapport van Remkes. Mogen we het rapport Remkes alsnog ontvangen?

De **VOORZITTER**: Het rapport is al enige tijd uit, maar het zal ongetwijfeld mogelijk zijn.

2345 De heer **DE WIT** (VVD): De VVD is van mening dat papier nog altijd geduldig is. De doelen, die we vandaag met elkaar lijken te gaan vaststellen, zijn nog geen werkelijkheid. Het is cruciaal om nu te gaan kijken hoe we bedrijven kunnen verleiden om zich daadwerkelijk in te spannen voor goede zaken, in dit geval de natuurdoelen, rekenschap houdend met alle andere omstandigheden, die op een bedrijf ook spelen. Vanuit de gedeputeerde hebben we voldoende
2350 gehoord hoe dat in de gebiedsplannen gaat komen. We zijn nieuwsgierig en kritisch en zullen dat volgen, maar zien af van een motie. Wij denken dat we er nog lang niet zijn. Dit is een meerjarig traject. We zullen dit rolvast vanuit de Provincie moeten gaan beschouwen met elkaar. Uiteindelijk heeft ook de minister een duidelijke verantwoordelijkheid. We kunnen niet alles steeds maar in Noord-Holland willen gaan oplossen.

- 2355 Het amendement van de PvdD in het kader van natuurdoelen wordt niet gesteund. De VVD volgt de doorvertaling vanuit de landelijke doelen naar Noord-Holland en wenst daar niet anderszins wijzigingen in aan te brengen.
- De moties met betrekking tot verleasen worden aangehouden. In het algemeen is de VVD voorstander van het middel 'verleasen'. We zijn heel benieuwd of dit in de praktijk daadwerkelijk
- 2360 ook wat gaat betekenen. Het is goed om de evaluatie eerst af te wachten.
- De motie van de PvdD over prioritering wordt niet gesteund. Mij is niet helder wat het betekent. Ik ben er wel voorstander van om dat mee te nemen in de uitwerking van de gebiedsplannen. Dan hoor ik graag of een dergelijk mechanisme van prioritering mogelijk is en wat daarvoor nodig is.
- De motie over grondgebonden landbouw van de SP zal de VVD niet steunen. Wij denken dat dit
- 2365 geen relevant item is om op te focussen, anders dan de Voedselvisie, omdat Noord-Holland weliswaar tot de top 5 van provincies qua aantal dieren behoort, maar daarin wel met de meeste grond heeft waarop die dieren kunnen lopen.
- Bij het amendement over de streefwaarden van het CDA ziet de VVD de zorg van de indieners. In de praktijk moet worden toegewerkt naar iets wat haalbaar is. Daar gaat het uiteindelijk om. We
- 2370 moeten echter niet gaan voorlopen op een initiatief dat bij de minister vandaan moet komen, op basis van informatie die alsdan actueel is. We steunen dat amendement niet.
- In de motie over de stikstofstrategie die is ingediend door het CDA e.a. zit ook onze zorg over de haalbaarheid. We moeten beseffen dat ondernemen meer is dan je zorgen maken over de natuur. Daarvan moet rekenschap worden gegeven in de uitwerking. We denken dat Gedeputeerde Staten
- 2375 daarop voldoende heeft gereflecteerd. In die zin beschouwt de VVD de motie als te verstrekkend en overbodig.
- De aangepaste motie van JA21: De VVD is sinds september 2020 warm pleitbezorger van de focus van de provincie op innovatie. Dit hoeft niet altijd plaats te vinden door geld, maar kan ook door mensen bij elkaar te brengen. Wij denken dat het college dat op dit moment ook doet en
- 2380 zullen dat ook blijven volgen. De motie lijkt in die zin overbodig. We horen graag van het college of dat het geval is.
- De heer **LEERINK** (PvdA): Ik dank de gedeputeerde voor haar beantwoording. We begeven ons zo af en toe op nieuw terrein. Dan is het even zoeken hoe we daarmee om moeten gaan. Het is goed
- 2385 om te weten dat de gedeputeerde, als het gaat om verleasen, in ieder geval de moties, die er liggen, onder haar arm meeneemt, als daarover straks in Gedeputeerde Staten wordt gesproken. Het is goed dat we er straks in de commissie over kunnen spreken en dat het een A-stuk zal zijn, zodat Provinciale Staten hun zegje daarover nog kunnen doen en er wat van kunnen vinden. Dat wordt door ons zeer op prijs gesteld. Dat vinden we belangrijk. Legt u dat ook maar uit als
- 2390 betrokkenheid. We vinden het ook belangrijk dat het goed gaat.
- Tot slot nog over wat de heer Zoon zei. De PvdA had dat stapje meer graag gezet, in Den Haag en misschien ook wel in Noord-Holland. Voor dat extra stapje blijven we ons ook inzetten. Het antwoord daarop kan nooit zijn om dan maar helemaal geen stap te zetten. Dat zou het effect zijn op het moment dat we nu niet akkoord gaan. De stappen die we nu zetten, zijn belangrijk.
- 2395 Op het moment dat we dat niet zouden doen in 'het spel' met Den Haag en IPO, dan zal dat geen enkele relevantie hebben en dat er opeens wel andere doelen zullen zijn. We zijn blij met de

stappen die nu worden gezet. Ze zijn noodzakelijk en we blijven ons inzetten voor net dat stapje meer.

2400 Mevrouw **STRENS** (D66): Ook namens ons dank voor de reactie van de gedeputeerde, ook voor het laatste 'momentje van bezinning', zoals de gedeputeerde het zelf noemde, om terug te komen met een A-stuk. Om het dan nog eens goed over verleasen te hebben, dat vinden we een mooie toezegging. We zijn benieuwd wat we dan zullen zien. We zullen daar uiteindelijk weer kritisch naar kijken. Ik hoorde de gedeputeerde over de doelen zeggen dat dit de minimale
2405 doelen zijn. Als het college kansen ziet om meer te doen dan gaat het college dat ook zeker doen. Nogmaals de oproep van D66: Blijf dat doen. Waar kansen liggen, moeten we die verzilveren. We weten allemaal dat er een grote opgave ligt waar we met zijn allen hard mee aan de slag moeten gaan.

2410 De heer **KLEIN** (CU): We riepen de gedeputeerde op tot zorgvuldigheid rondom verleasing. Via een wat bijzonder proces heeft dat geleid tot het voorstel om tot A-stuk te komen, als verleasen wordt ingezet. Dat lijkt ons een zorgvuldige manier.
De vraag die stelden over de uitkomst van de beheercheck is niet beantwoord. Wat gebeurt er als uit de beheercheck blijkt dat de reductie voor de agrarische sector te hoog is?
2415 Over de gewijzigde motie van de SP om grondgebondenheid als middel te gebruiken kan ik melden dat het ons een heel goed instrument lijkt om toe te voegen aan de instrumentenkoffer. Die motie wordt gesteund.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan gedeputeerde Rommel.

2420 Gedeputeerde **ROMMEL**: De SP vroeg waarover wordt gestemd. Vandaag stemmen we voor de doelen. Dat is de voordracht die voorligt. Mocht het zo zijn het college het zicht heeft dat verleasen, na overleg en ook na het betrekken van de moties en de gedachtegangen daarbij, uitvoerbaar kan zijn, dan zal dat als een A-stuk op de agenda komen. We gaan er dan eerst nog
2425 over praten in de commissie. Het betekent dus wel dat het invoeren van het verleasen op een later moment plaatsvindt dan de invoering van de stikstofdepositiebank en andere wijzigingen als gevolg van uitspraken die zijn gedaan.

JA21 vroeg naar de instandhoudingsdoelen. Er zijn inderdaad heel veel doelen die worden gesteld. We hebben nu de stikstofdoelen. De instandhoudingsdoelen zijn vastgesteld door de
2430 minister voor de Natura2000-gebieden. Op basis daarvan stellen we iedere zes jaar onze herstelmaatregelen vast. Vanaf 2022 worden die herzien. Die instandhoudingsdoelen worden dus door de minister vastgesteld.

Dank aan de heer Köhler voor zijn aanbod en fijn dat hij de College Tour interessant vindt. Het is jammer dat mevrouw Van Soest spreekt over sjoemelen. Dat zijn haar woorden. Het
2435 rapport Remkes hebben we u eerder al laten toekomen. Het staat ook op de website. Indien gewenst kan de gedeputeerde vragen of het rapport eventueel kan worden gemaïld door de griffie.

De beheercheck gaat over lokale boeren. Het geeft een grens aan van wat boeren in een gebied kunnen leveren. Als ze te weinig bijdragen dan moet het uit de rest van de regio komen, als het

- 2440 lokaal niet kan. We houden de vinger aan de pols, met de doelen die we hebben gesteld. De strategie is een document dat reikt tot 2021/2022.
- De aangepaste motie van JA21 en CDA over de pilot mestscheiding: In ons programma Natuur is een pilot opgenomen om te onderzoeken hoe anders met mest kan worden omgegaan.
- Bijvoorbeeld met betrekking tot de weidevogeldoelstelling. Ik vind het prima om deze motie over
- 2445 te nemen, zodat de expliciet bij de pilot betrokken kan worden.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan gedeputeerde Zaal.

- Gedeputeerde **ZAAL**: Motie 57 over grondgebonden landbouw is aangepast. Het woord
- 2450 'noodzakelijk' is vervangen door 'belangrijk'. Ik had inderdaad ook iets gezegd over het woord 'noodzakelijk'. Wat ik ook had meegegeven is dat we moeten zoeken naar een balans in verschillende instrumenten, waarbij grondgebonden landbouw wellicht een instrument zou kunnen zijn. Wat mij betreft staat nog niet op voorhand vast dat het ook gaat bijdragen aan de ambities die we op het gebied van het realiseren van stikstof hebben. We gaan onderzoeken in
- 2455 het totale instrumentarium of het omschakelen naar grondgebonden landbouw voor de agrariërs die dat nog niet zijn, helpt en bijdraagt aan onze ambities. De motie is me nog steeds te stellig gericht op één instrument. Bovendien wil ik een winstwaarschuwing meegeven dat wanneer er staat 'te onderzoeken welke bedragen ervoor nodig zijn om dat te stimuleren', dat die bedragen niet in deze motie, dan wel elders voor dit doel zijn vastgesteld, of vrijgemaakt. Ik zeg u samen
- 2460 met gedeputeerde Rommel toe om te kijken, als we het hebben over het totale instrumentarium op basis van de Voedselvisie en het stikstofbeleid, of dit een bijdrage kan doen. Toch wordt ontraden om de motie op deze manier aan te nemen.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Smaling.

- 2465 De heer **SMALING** (SP): Op basis van deze toelichting en toezegging trek ik de motie in. Als ik dan kan aannemen dat de gedeputeerde de motie wel in het achterhoofd houdt bij de verdere uitwerking.

- 2470 Gedeputeerde **ZAAL**: Ik denk dat we het over de wens eens zijn.

DE **VOORZITTER**: Motie 57 is ingetrokken, met de toezegging die de gedeputeerde heeft gedaan. Dan zijn we toegekomen aan de stemming. Dat gaan we doen via de stemmodule, waarop 54 Statenleden zijn ingelogd.

- 2475 Amendement 18 'Natuurdoelen en stikstofaankpak centraal stellen'
- Is er behoefte aan hoofdelijke stemming of aantekening, of wil iemand een stemverklaring afleggen? Zo niet dan wordt de stemming opgezet. De stemming wordt gesloten.
- Amendement 18 is verworpen met 8 stemmen voor en 46 tegen.
- 2480 Voor hebben gestemd: 50PLUS/PvdO, DENK, PvdD en de SP.

Amendement 19 'Stikstofdoelen'

Is er behoefte aan hoofdelijke stemming of aantekening, of wil iemand een stemverklaring afleggen? Zo niet dan wordt de stemming opengezet. De stemming wordt gesloten.

2485 Amendement 19 is verworpen met 16 stemmen voor 38 tegen.

Voor hebben gestemd 50PLUS/PvdO, CDA, Forum voor Democratie, JA21 en de PVV.

Motie 54 'Bescherming kwetsbaren eerst'

Is er behoefte aan hoofdelijke stemming of aantekening, of wil iemand een stemverklaring afleggen? Zo niet dan wordt de stemming opengezet. De stemming wordt gesloten.

2490

Motie 54 is aangenomen met 30 stemmen voor en 24 tegen.

Tegen hebben gestemd CDA, Forum voor Democratie, JA21, PVV en de VVD.

Motie 56 'Stikstofstrategie aanpassen'

Is er behoefte aan hoofdelijke stemming of aantekening, of wil iemand een stemverklaring afleggen? Zo niet dan wordt de stemming opengezet. De stemming wordt gesloten.

2495

Motie 56 wordt verworpen met 38 stemmen tegen en 16 voor.

Voor hebben gestemd 50PLUS/PvdO, CDA, Forum voor Democratie, JA21 en de PVV.

Gewijzigde motie 58 'Pilot mestscheiding'

Is er behoefte aan hoofdelijke stemming, of wil iemand een stemverklaring afleggen? Zo niet dan wordt de stemming opengezet, waarbij de aantekening is dat de heer Smaling zich om hem moverende redenen onthoudt van stemming. Dat betekent dat er 53 geldige stemmen kunnen worden uitgebracht op motie 58. De stemming wordt gesloten.

2500

Motie 58 wordt verworpen met 28 tegen en 25 stemmen voor. Eén stem heeft zich onthouden van stemming. Tegen hebben gestemd D66, DENK, GroenLinks, PvdD, PvdA en de SP.

2505

Daarmee zijn we toegekomen aan het in stemming brengen van voordracht 18 'Strategie Noord-Hollandse aanpak stikstofproblematiek'. Het gaat over de doelen.

Is er behoefte aan hoofdelijke stemming of aantekening, of wil iemand een stemverklaring afleggen? De stemming wordt geopend en gesloten.

2510

Voordracht 18 wordt met 32 stemmen voor en 22 stemmen tegen aangenomen.

Tegen hebben gestemd 50PLUS/PvdO, CDA, Forum voor Democratie, JA21, PVV en PvdD.

Daarmee is voordracht 18 aangenomen.

2515

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat we tot 18.50 uur dinerpauze nemen, waarna we de vergadering zullen vervolgen. Ik schors de vergadering tot 18.50 uur.

Schorsing van 17.48 tot 18.57 uur.

2520

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. We gaan verder met de Statenvergadering van de Provincie Noord-Holland op 17 mei. We zijn aanbeland bij agendapunt 10.

10. Duurzaamheidsambities provinciale infrastructuur 2021-2023 (Voordracht 19-2021)

2525

De **VOORZITTER**: Op de agenda staat onder 10 voordracht 19 van gedeputeerde Olthof, 'Duurzaamheidsambities provinciale infrastructuur 2021-2023'.

2530 De heer **DESSING** (FvD): Uit de voorliggende voordracht blijkt dat Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten toestemming vragen voor besteding van een bedrag van in totaal bijna elf miljoen euro aan duurzaamheidsmaatregelen. Ondanks het feit dat de Staten al toestemming hebben gegeven voor een bedrag van 7,5 miljoen euro reiken de ambities verder. Een greep uit de maatregelen. Energiezuinige ledverlichting, circulair beton, biodynamische oevers, hergebruikte damwanden en met als uitsmijter ongeveer 50 vierkante meter mos op acht
2535 bushokjes voor maar liefst 80.000 euro. Dit alles ter ere en glorie van CO2-reductie, klimaatadaptatie en de circulaire economie. Deze maatregelen hebben een verschillende kosteneffectiviteit en opbrengst, die op dit moment alleen in kaart is gebracht voor de ledverlichting, met een terugverdientijd van vijftien jaar middels energiebesparing. De fractie van Forum voor Democratie is van mening dat de duurzaamheidsambities alleen de investering waard
2540 zijn als deze worden terugverdiend. De Milieu Kosten Indicator (MKI), die op dit moment wordt ontwikkeld door de Provincie, gaat ervoor zorgen dat er een betere afweging gemaakt kan worden tussen kosten, terugverdientijd en duurzaamheidseffecten. Zolang de kredietaanvragen nog geen MKI rating hebben, blijft investeren in duurzaamheid het weggeven van extra geld zonder aantoonbaar effect, wat ons betreft. In financieel onzekere tijden is dit een risicovolle strategie. Voorafgaand aan de afgelopen commissie Mobiliteit en Bereikbaarheid werd namelijk
2545 een doorkijkje gegeven op de verwachte inkomsten en uitgaven voor de post Mobiliteit in de komende jaren. Hieruit bleek dat er een significante stijging van uitgaven voor het onderhoud van infrastructuur is voorzien en tegelijkertijd een daling van de opbrengsten aan de opcenten kant, vanwege de vergroting van het elektrisch wagenpark in de provincie. Dit noopt tot
2550 budgettaire voorzichtigheid.

Forum voor Democratie wil alleen investeren in duurzaamheid als dit aantoonbaar kostenneutraal kan gebeuren. Ondanks de lange terugverdientijd van vijftien jaar is de post van ledverlichting van 5,5 miljoen euro voor ons dan ook bespreekbaar. Alle overige posten kunnen wij vanwege eerder genoemde motivatie niet steunen. Daarom het volgende amendement op de voordracht,
2555 dat we mede indienen namens de fractie van JA21.

Amendement 21/17-05-21:

*Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op maandag 17 mei 2021
ter behandeling van statenstuk Duurzaamheidsambities provinciale infrastructuur 2021-2023*
2560 *(VD-19) inzake ontwerpbesluit 'Duurzaamheidsprogramma provinciale infrastructuur',*

Besluiten in bovengenoemde ontwerpbesluit:

1. *Beslispunt 3 'Aanpassing projectkredieten onder a. Ledverlichting 2e fase (nieuw krediet)' te laten vervallen;*
- 2565 2. *Beslispunt 3 'Aanpassing projectkredieten onder a. Ledverlichting 2e fase (nieuw krediet) apart in stemming te brengen.*

Forum voor Democratie en JA21

2570 De heer **DESSING** (FvD): Zoals u uit deze tekst zult begrijpen zouden wij de stemming over dit amendement willen houden, voorafgaand aan de stemming over de voordracht zelf.

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslaging.

2575 Mevrouw **KUIPER** (CDA): In november 2020 is de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen vastgesteld, met daarin opgenomen de ambitie om kansrijke maatregelen op het gebied van verduurzaming in te vullen. In dat NIKG stond duidelijk vermeld: mits financieel mogelijk. Om in het jaar 2021 daar al invulling aan te kunnen geven, ligt nu de vraag voor om bij een aantal projecten het krediet voor die verduurzaming van de projecten te verhogen. Zoals we in de

2580 commissie hebben aangegeven is de dekking voor ons een punt. De totale verwachte kosten voor de verduurzaming van die projecten in het IMPI (Integraal meerjarenprogramma infrastructuur) bedraagt de komende drie jaar ruim 3,7 miljoen euro, met een bijbehorende kapitaallast van 70.000 euro per jaar. Hiervan wordt 42.000 euro per jaar ten laste van de stelpost PMI gebracht. In de voordracht staat aangegeven dat dit ten koste gaat van de beschikbare ruimte voor het

2585 dekken van de realisatiekosten van projecten die nu nog als studieproject in het IMPI staan, We realiseren ons ook dat niet ieder project, dat zich nu nog in de studiefase bevindt, tot realisatie zal komen. Misschien is het probleem kleiner kan gedacht, of kan een gemeente voor een andere oplossing zorgen, maar we nemen aan dat het merendeel van deze projecten wel gerealiseerd zal gaan worden. Immers, er wordt vooraf ook al getoetst of het zinvol is om iets als

2590 studie in het IMPI op te nemen. Ook dat kost ambtelijke inzet en geld. Terecht heeft de heer Olthof in de commissie opgemerkt dat het voorstel tot kredietverhogingen niet ten koste gaat van projecten, die we op dit moment willen realiseren. Daar gaat het ons hier nu niet om. Het gaat om projecten die zich nu in de studiefase bevinden, waarvan straks beoordeeld wordt dat het aan te pakken probleem zo ernstig is dat er tot realisatie moet worden overgegaan. Dan is er

2595 jaarlijks 42.000 euro minder beschikbaar om die kapitaallasten te dekken. Mijn vraag aan de gedeputeerde is of hij kan toezeggen dat de projecten in het IMPI, die van studie naar realisatie zouden moeten overgaan ter verhoging van de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid geen belemmering ondervinden van de uitgaven, die in het kader van de verduurzaming worden gedaan. Samen met de VVD en Forum voor Democratie overwegen wij hierover in de tweede

2600 termijn een motie in te dienen. We vinden verkeersveiligheid en bereikbaarheid heel erg belangrijk.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

2605 De heer **HOOGERVORST** (SP): Mevrouw Kuiper, u geeft aan dat u wat moeite heeft met de dekking voor bepaalde duurzaamheidsprojecten. Dat kan ik me dan nog wel voorstellen. Als u het document goede gelezen hebt zijn het over het algemeen projecten die al in dat traject van studie naar realisatie zitten. Zou u in het kader van uw mogelijke motie, of amendement, die u wellicht gaat indienen, kiezen voor het schrappen van de duurzaamheidsambities, of bent u

2610 eigenlijk op zoek naar een andere dekking voor de middelen?

Mevrouw **KUIPER** (CDA): De kredietverhogingen die worden voorgesteld, zijn er voor projecten die gaan lopen of die al lopen. Projecten waarvan al geconcludeerd is dat die gerealiseerd gaan worden. In de voordracht wordt aangegeven dat de dekking van studieprojecten wordt
2615 verminderd wanneer het geld wordt uitgegeven voor duurzaamheid. Dat is ook logisch, want je kunt het geld maar een keer uitgeven. Wij vinden het goed om bij projecten te kijken of er mogelijkheden zijn om daar ook duurzaamheid aan toe te voegen. Het mag niet omgekeerd worden. Dat er straks een studie is gedaan waaruit blijkt dat het voor verkeersveiligheid heel erg belangrijk is dat die maatregelen te treffen en dat er vervolgens geen geld meer is omdat dit is
2620 uitgegeven aan duurzaamheidsmaatregelen. Daar zit onze zorg. Daarover willen we met de gedeputeerde verder van gedachte wisselen. Om die reden is een motie ingediend.

De **VOORZITTER**: De heer Gringhuis heeft ook een interruptie.

2625 De heer **GRINGHUIS** (GL): Ik heb nog een vervolgvraag aan mevrouw Kuiper, ook op basis van de motie. Maakt u duurzaamheid ondergeschikt ten opzichte van verkeersveiligheid en bereikbaarheid?

Mevrouw **KUIPER** (CDA): We hebben een begroting opgesteld. In Programma 4 zijn middelen
2630 opgenomen om infrastructurele projecten te realiseren en onderhoud te plegen. Als een project wordt uitgevoerd, is het belangrijk om te kijken of duurzaamheidsmaatregelen daarmee gepaard kunnen gaan en dat naar dat aspect wordt gekeken. Het omgekeerde mag niet het geval zijn. Stel dat we bij een aantal projecten zeer dure duurzaamheidsmaatregelen hebben getroffen waarna we vervolgens concluderen dat er iets moet gebeuren om de verkeersveiligheid te verhogen, dan
2635 is daar binnen deze begroting en dit programma geen geld meer voor. De prioriteit ligt bij het investeren in verkeersveiligheid en bereikbaarheid en we proberen dat zo duurzaam mogelijk te doen. Duurzaamheid zelf is geen doel op zich voor ons. Duurzaamheid is een middel om iets te bereiken, maar geen doel op zich, als we het relateren aan de mobiliteitsvraagstukken.

2640 De heer **GRINGHUIS** (GL): Wat me dan verbaast, is dat het CDA destijds heeft ingestemd met het Klimaatakkoord, waarin ook een CO2-reductie van 50% wordt genoemd. Dit voorstel is een uitwerking op dat doel. Eigenlijk zegt het CDA nu bij voorbaat dat verduurzaming daarin niet leidend moet worden gemaakt. Daarmee plaats u inderdaad verkeersveiligheid en bereikbaarheid wel boven duurzaamheid. Volgens mij gaan we het in voordracht voorgestelde doel niet behalen.
2645 Dan is het niet handig om verkeersveiligheid en bereikbaarheid boven duurzaamheid te plaatsen. Bent u het met mij eens dat dit geen consequente lijn is?

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Ik kan dan nog een andere inconsequente lijn benoemen. We hebben met elkaar ook afgesproken dat we de ambitie hebben dat we in de toekomst nul verkeersdoden
2650 zullen hebben. Het aantal verkeersdoden en ernstige ongevallen zijn in deze provincie erg hoog. We hebben met elkaar ook die afspraak gemaakt. We zullen er alles aan doen, ook investeren, om te zorgen voor verkeersveiligheid en om het doel van nul verkeersdoden te bereiken. Het is een afweging van middelen. Ik vraag nu aan de gedeputeerde hoe die afweging zal zijn. Nogmaals, ik kan niet uitleggen aan mensen dat er nog steeds verkeersongevallen in onze provincie

2655 plaatsvinden, maar dat de Provincie wel heel veel in duurzaamheid heeft gestoken. Ik moet het als Statenlid ook kunnen uitleggen. We hebben meerdere doelen met elkaar vastgesteld, maar we hebben helaas maar 'één pot met geld'. Daarmee moeten we het doen.

De **VOORZITTER**: Ik zie een interruptie van de heer Steeman.

2660

De heer **STEEMAN** (D66): Er wordt nu gedaan alsof het óf nul verkeersdoden óf duurzaamheid is. Met deze ambities gaat duurzaamheid juist onderdeel uitmaken van het mobiliteitsinfrastructuurbeleid. Als het doel is nul verkeersdoden en de maatregelen noodzakelijk zijn dan wordt bij het nemen van die maatregelen rekening gehouden met duurzaamheid. Ik

2665 denk dat u het te scherp heeft aangezet. Daar wil ik graag een reactie op.

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Ja, misschien is het wel goed om zaken even scherp voor te stellen. In de voordracht staat dat dit ten koste gaat van. Daarover wil ik duidelijkheid hebben. Het staat namelijk ook vrij stellig in de voordracht. We willen allemaal hetzelfde. We willen een
2670 verkeersveilige situatie in Noord-Holland, een goede bereikbaarheid en waar mogelijk dat ook naar duurzame oplossingen is gekeken. In het stuk staat ook dat de verwachting is dat in de toekomst, als er aanbestedingen zijn, het duurzaamheidsaspect vaker in de aanbesteding zelf meegenomen zal worden. Overigens is dat ook kostenverhogend. Met elkaar moet worden
gekeken of alles dat wordt ingezet ook voldoende effect heeft om de afweging goed te kunnen
2675 maken. Daardoor zullen andere projecten wellicht pas veel later kunnen worden opgepakt. Het is een heel afwegingsproces waar we in staan.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer Deen.

2680 De heer **DEEN** (PVV): Ik zal het kort houden. De heer Dessing noemde al voorbeelden van bedragen, die aan duurzaamheidsambities worden uitgegeven en die zichzelf nooit gaan terugverdienen. Zoals bekend geloven wij niet in het CO2-sprookje. Als maatregelen aantoonbaar minimaal kostenneutraal voor de Noord-Hollandse belastingbetaler dan zal de PVV deze ondersteunen. Dat geldt in dit geval voor de tweede fase ledverlichting en ook voor het veilig
2685 hergebruik van beton en asfalt als grondstof. De PVV-fractie zal mede daarom instemmen met de voorliggende voordracht.

De **VOORZITTER**: Dan is het woord aan de heer Gringhuis.

2690 De heer **GRINGHUIS** (GL): Stap voor stap werken we aan de verduurzaming van onze mooie provincie. Op mobiliteit is nog veel te winnen. GL is blij met het voorliggende voorstel. Het laat zien waarmee de Provincie de komende jaren aan de slag gaat. Zo komen er achtabri's, in gewone mensentaal bushokjes genoemd, met een sedum dakbedekking. Dat heeft als voordeel dat de CO2-opvang de biodiversiteit versterkt en het houdt ook regenwater vast. Ik ben erg
2695 enthousiast en ik hoop dat er nog veel meer komen.

Ook is GL enthousiast over de aanleg van de biodynamische oever van de Westfriese Vaart. Een voorstel dat zo uit het hart gegrepen is, kan rekenen op onze steun. We kijken met vreugde uit

naar de verdere uitwerking voor de komende jaren en de maatregelen die daarin worden gepresenteerd.

2700

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Dessing.

De heer **DESSING** (FvD): De heer Gringhuis en ik hadden al een debat over sedum over bushokjes. Is de heer Gringhuis het eens met de fractie van Forum voor Democratie dat in het kader van de kostenproblematiek in de komende jaren zorgvuldig naar de kosten moet worden gekeken en dat qua besteding prioriteiten moeten worden gesteld? Dan wil ik niet zover gaan dat we dan nul verkeersdoden óf sedum op bushokjes moeten aanbrengen, maar ik zou toch graag reflectie van de heer Gringhuis krijgen.

2705

2710

De heer **GRINGHUIS** (GL): Waar wij, anders dan Forum voor Democratie, tegenaan kijken, is dat wij ook maatschappelijke waarden en de milieuopbrengsten meenemen bij onze kostenafweging. Het is inderdaad zo dat niet meer geld moet worden uitgegeven dan dat er binnenkomt, maar we kunnen daarin andere keuzes maken. Met een sedum dakbedekking wordt gewerkt aan een beter milieu, meer biodiversiteit, meer insecten en regenwater wordt opgevangen. Dit heeft als voordeel dat er op de wegen zelf minder dure ingrepen nodig zijn om regenwater snel af te voeren. Sommige dingen zijn lastig uit te drukken in kosten, maar dat zijn wel dingen waar wij voor staan. GL kijkt verder dan alleen naar de financiële kosten die eraan verbonden zijn.

2715

De heer **DESSING** (FvD): Ik denk dat ik het op dit punt oneens zal blijven met de heer Gringhuis.

2720

De **VOORZITTER**: Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Ik heb van mijn collega begrepen dat hij akkoord gaat met de voordracht van de Regionale Rekenkamer. Als dat agendapunt nu aan de orde is. Ik ben mijn agenda kwijt.

2725

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest we behandelen agendapunt 10 en dat is voordracht 19, de duurzaamheidsambities van de provinciale infrastructuur. De voordracht inzake de Rekenkamer is een hamerstuk geweest, waarbij u een stemverklaring heeft afgelegd.

2730

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Dan ben ik even uit de orde.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de heer Terwal.

2735

De heer **TERWAL** (VVD): De VVD heeft eerder al ingestemd met het bedrag van 7,5 miljoen euro aan beschikbare middelen voor de komende drie jaar ter verduurzaming van de provinciale infrastructuur bij de eind vorig jaar vastgestelde Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG). Vandaag spreken we over de verdeling van deze gelden over de verschillende infraprojecten. Daarvoor geeft de voorliggende voordracht een helder beeld. De voorliggende voordracht kan op instemming van de VVD-fractie rekenen, evenals de 5,5 miljoen euro voor de verdere uitrol van

2740

energiezuinige ledverlichting. Dat dit bedrag zichzelf op termijn terugverdient, vinden wij als liberalen fijn. Het is geld van de inwoners van onze provincie. Daar moeten we zuinig op zijn. Na al deze instemmende geluiden toch een kritische noot van de VVD, die voor de gedeputeerde niet als een verrassing zal komen. Bij de vaststelling van de NIKG, maar ook bij de behandeling van

2745 deze duurzaamheidsambities in de voorbereidende commissievergadering heeft mijn fractie zorgen geuit dat deze verduurzamingsgelden niet ten kosten mogen gaan van de aanleg of aanpassing van provinciale infrastructuur. Dan vind ik het toch jammer dat in de voordracht staat dat “de jaarlijkse kapitaallasten voor het verduurzamen van de investeringsprojecten ten koste

2750 gaan van de beschikbare ruimte voor het dekken van de toekomstige realisatiekosten van de huidige studieprojecten in het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (IMPI).” Simpler gezegd: Het lijkt erop dat wanneer de studies naar enkele infraprojecten zijn afgerond er geen geld meer is voor het realiseren van deze projecten, omdat dit geld al is uitgegeven aan de verduurzaming van eerdere projecten. Om het concreet te maken; zo wordt een aantal studie gedaan ter verbetering van de verkeersveiligheid. Wanneer deze studies tot positieve uitkomsten

2755 leiden en er vervolgens geen geld is om deze te realiseren, staat dit haaks op de ambitie, - mevrouw Kuipers refereerde daar ook al aan-, om tot nul verkeersslachtoffers te komen in 2050, zoals vastgelegd in de Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030. Dit is ook de reden dat de VVD samen met het CDA een motie achter de hand heeft om te zorgen dat er voldoende geld beschikbaar blijft voor dit soort studies en de realisatie ervan. Ik hoop dat deze motie niet nodig

2760 is en de gedeputeerde de toezegging wil doen hiernaar te streven en zo verkeersveiligheid niet opoffert op het ‘groene altaar’. Voor mijn fractie hebben de rugstreeppad en zandhagedis hun waarde, maar is het welzijn van de automobilist, fietser of wandelaar ons meer waard.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan Statenlid Kostić.

2765 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Vandaag bespreken we de ambities voor het groener en gezonder maken van de provinciale infrastructuur. Wij stippen graag drie onderwerpen aan: Biodiversiteit en dierenwelzijn, De eisen voor de aanbesteding en De duurzaamheidsdoelen. Allereerst waardering voor het feit de provincie stappen zet in het versterken van biodiversiteit.

2770 Het is letterlijk van levensbelang om onze infra zo snel mogelijk zo groen mogelijk te maken. Het welzijn van natuur, mens en dier gaan gewoon samen. Wij blijven Gedeputeerde Staten motiveren om meer ambitie te tonen. Daar hoort bijvoorbeeld bij dat bomen gespaard worden. Dus niet middenin in klimaatcrisis met honderden gekapt en zogenaamd gecompenseerd met jonge sprietjes. Uiteraard moeten we dieren beschermen. Met onze infra nemen we steeds meer ruimte

2775 van ze in, zodat ze bijna nergens meer veilig zijn. Bij infrastructurele werken nemen we gelukkig altijd de veiligheid van mensen mee in de begroting. Het wordt tijd dat we dat ook voor andere dieren doen. Wij zien graag dat Gedeputeerde Staten dat in de toekomst zoveel mogelijk meenemen in diverse plannen, voorbij de faunapassages. Als daar meer budget voor nodig, is horen we dat graag ruim voor de Begroting 2022.

2780 Dan over onze duurzaamheidsambities rond aanbestedingen. We danken Gedeputeerde Staten en ambtenaren voor de schriftelijke antwoorden op onze vragen hierover. Het blijft echter nog onduidelijk hoe de duurzaamheidscriteria worden gehanteerd, hoe hoog het ambitieniveau

precies is en waar nog ruimte ligt voor verbetering. Kunnen Gedeputeerde Staten een technische briefing hierover toezeggen?

- 2785 Dan de duurzaamheidsdoelen. De voordracht an sich gaat over een aantal infrastructurele projecten op vrij korte termijn. Met de projecten individueel is weinig mis. Maar het pakket is wel gebaseerd op onze duurzaamheidsambities. Daarover sprak GroenLinks zojuist ook. En bij die ambities knelt het. De provincie zegt in het voorliggende stuk te willen bijdragen “aan de nationale en internationale klimaat-doelstellingen en hier een voorloper in wil zijn”. Dit klinkt als muziek in onze oren. Maar vervolgens kijken we hoe dat concreet wordt vertaald naar ambities en zien we het streven naar 50% minder CO₂-uitstoot in 2030. Met zulke ambities lopen we dus niet voorop, maar achterop. Provincie Gelderland heeft bijvoorbeeld als ambitie minstens 55% emissiereductie in 2030. Die ambitie heeft die provincie al uitgesproken voordat de EU onlangs dezelfde ambitie overnam. Is het college bereid, zoals Provincie Gelderland, om pro-actiever te zijn en meer ambitie te tonen dan het fossiele demissionaire kabinet voorschrijft?
- 2790
- 2795 Kan het college binnenkort met een voorstel komen over hoe meer CO₂-emissiereductie kan worden verwerkt in duurzaamheidsambities infrastructuur? We begrijpen dat dat mogelijk financiële gevolgen heeft en vragen Gedeputeerde Staten om daarin meer inzicht te geven en zo nodig daarvoor bij het Rijk aan te kloppen. Laten we niet vergeten dat de kosten van nu te weinig
- 2800
- doen niet te overzien zullen zijn. Jammer dat partijen als Forum voor Democratie dat niet meenemen in hun beperkte rekensommetjes over zogenaamde terugverdientijd van groene investeringen, waarbij de grote waarde van groen niet wordt meegerekend. Ook betreuren wij dat VVD en CDA niet inzien dat groenere infrastructuur juist samen kan gaan met veiligheid. Die moties steunen we dus niet.
- 2805 Jongere generaties zullen ons afrekenen op één vraag: Heeft de provincie het maximale gedaan om een leefbare planeet achter te laten, of volgde ze steeds alleen de landelijke fossiele compromissen?

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Steeman.

- 2810
- De heer **STEEMAN** (D66): In de commissie gaven wij al aan dat dit stuk wat de fractie van D66 een hamerstuk had mogen worden. Toch maken we van de gelegenheid gebruik om onze steun uit te spreken voor dit stuk. De provinciale ambities zijn groot. Soms groter dan het eerder beschikbare budget toeliet. In combinatie met diverse andere documenten, waarin samenhang
- 2815
- wordt gebracht in de vele verschillende mobiliteitsambities en de daarbij behorende budgetten, - in de commissie spraken we bijvoorbeeld over het concept Perspectief Mobiliteit dat hier een goede doorkijk in geeft-, wordt toch door dit college ingezet op een haalbaar en duurzaam toekomstbeeld voor de provinciale infrastructuur en mobiliteit. Op die manier worden de ambities uit dit stuk ook concreet gemaakt, wordt budget vrijgemaakt en in de tijd gezet.
- 2820
- We willen een kanttekening plaatsen bij de financiële onderbouwing van dit stuk. Een van de stokpaardjes van D66 is een goede begrotingsdiscipline en samenhang tussen begroting en beleid. Het college geeft daaraan steeds meer handen en voeten. In het voorliggende stuk staan P.M.-posten die gezien zouden kunnen worden als een claim op de toekomst. Zeker gelet op de oplopende kosten in de toekomst voor infrastructuur zouden we ervoor willen waken dat

2825 vrijkomend budget automatisch gebruikt gaat worden voor het vullen van deze P.M.-posten. We horen daar graag alsnog een reactie van de gedeputeerde.

Reagerend op de aangekondigde motie van het CDA en de VVD wachten we de reactie van de gedeputeerde af.

2830 We kijken uit naar de uitvoering van de projecten en duurzaamheidsmaatregelen uit deze voordracht en steunen dit derhalve van harte.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de heer Hoogervorst.

2835 De heer **HOOGERVORST** (SP): De SP is in grote lijnen positief over het document Duurzaamheidsambities Provinciale Infrastructuur 2021-2023. Het is goed als de Provincie nauwkeurig inventariseert op welke punten infrastructurele projecten duurzamer kunnen worden gemaakt, duurzamer kunnen worden uitgevoerd en vooral hoe daaraan duurzame aspecten kunnen worden toegevoegd. Wat ons betreft wordt duurzaamheid een van de parameters wanneer we gaan kijken naar infrastructuurprojecten, naast veiligheid en bereikbaarheid. Dit vraagt van ons bij genoemde projecten soms extra krediet en extra investeringen. Dat is op zich logisch en akkoord, maar we zouden graag willen weten of het hebben en toepassen van duurzaamheidsambities vaak ook niet betekent het juist schrappen van niet zo duurzame onderdelen. Beter gezegd: Levert het soms juist schrappen van nu onwenselijke en onnodige zaken binnen een project niet ook geld op? Is het mogelijk om dit inzichtelijk te maken voor

2840 Provinciale Staten? Zo ja, hoe gaan Gedeputeerde Staten dat doen?

2845 Ik wijs erop dat werkelijke keuze voor duurzaamheid in een veel eerdere fase moet plaatsvinden. Zo is kiezen voor lightrail uiteindelijk veel duurzamer dan het aanleggen van een nieuwe weg. Het kiezen voor ecologisch bermbeheer is duurzamer dan het aanleggen van een spitsstrook. We hopen dat deze discussie nog eens op een later moment gevoerd kan worden.

2850

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Terwal.

2855 De heer **TERWAL** (VVD): Volgens mij heb ik het antwoord al. Ik wilde de heer Hoogervorst vragen wat hij verstaat onder 'onnodige onderdelen' van infrastructuur. Dan bedoelt hij met name het niet aanleggen van asfalt en hopen dat iedereen in Noord-Holland Noord de bus pakt, die lang niet altijd rijdt.

2860 De heer **HOOGERVORST** (SP): Zo bedoel ik het niet helemaal. Het is terecht een vraag van ons. Als je bij bestaande projecten, die al in de studie- of realisatiefase zijn, wordt overgegaan tot aanpassingen die de duurzaamheidsambities doen terugkomen in het project, dan zou het kunnen zijn dat binnen het project andere projecten achterwege moeten blijven, die wellicht minder duurzaam zijn. Onze vraag is dus of dat in sommige gevallen ook geld oplevert, waarmee duurzaamheidsambities kunnen worden betaald.

2865 De heer **TERWAL** (VVD): Kunt u specificeren wat de minder duurzame onderdelen zijn in een infraproject?

De heer **HOOGERVORST** (SP): Dat weet ik dus niet. Dat is een van mijn vragen.

2870 De **VOORZITTER**: Er is ook een interruptie van de heer Dessing.

De heer **DESSING** (FvD): De heer Terwal maaide het gras voor mijn voeten weg. Naast dat er gesproken kan worden over het schrappen van onderdelen, denkt de SP dan misschien ook over het schrappen van complete projecten, of gaat het echt over onderdelen? Kunt u dat meer
2875 specificeren?

De heer **HOOGERVORST** (SP): Dat zou beide kunnen. Je zou binnen bepaalde projecten, die al in uitvoering zijn, bepaalde onderdelen kunnen schrappen. De bedoeling van het laatste deel van mijn betoog is dat in een veel eerdere fase al bepaald moet worden of het uitvoeren of op de
2880 planning zetten van een project überhaupt duurzaam is, of dat een andere keuze moet worden gemaakt.

De heer **DESSING** (FvD): Wilt u dat budgetneutraal doen? Is het dat het een ten koste gaat van het ander? Het is niet dat de SP daarvoor extra budget zoekt?

2885

De heer **HOOGERVORST** (SP): De SP is zeker bereid om extra budget te zoeken voor het realiseren van de duurzaamheidsambities. Liever heeft de fractie dat het geld voor duurzaamheidsambities kan worden gevonden in het schrappen van delen van, of complete projecten.

2890

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar mevrouw Doevendans.

Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): PvdA Noord-Holland is erg blij dat het stuk nu eindelijk voorligt en dat er een eerste stap is gezet in de uitwerking van duurzaamheidsambities. Het is een
2895 complex geheel, zeker binnen Mobiliteit. We zijn erg blij met het brede scala. Enerzijds onderhoud, nieuwe projecten. Als ik terugdenk aan de vorige periode waarin ik zelf op energietransitie zat en me altijd met mijn fractie heb uitgesproken over de rol van de Provincie, ook als aanjager. Dat je soms zaken aanjaagt en projecten probeert een boost te geven, zodat ze uiteindelijk normaal worden. Dat zie je terug in dit stuk. Zaken worden in de aanbesteding
2900 meegenomen. Uiteindelijk gaan we er vanuit, doordat het later op grote schaal wordt toegepast, het ook goedkoper gaat worden. Daar zijn we uiteraard nu nog niet. Daarom zijn we als fractie een voorstander van de verdeling van de kredietaanvragen. Gehoord de discussie hiervoor, als het gaat om verkeersveiligheid, bereikbaarheid en duurzaamheid. Voor de PvdA is het en/en/en. We snappen dat dit in het begin extra kosten met zich mee kan brengen. We zien de
2905 kredietaanvraag dan ook tegemoet. We gaan er wel met vertrouwen vanuit dat het college altijd heel nauwkeurig kijkt naar wat mogelijk is en welke stappen er worden genomen. We zijn ook erg blij dat, met de nieuwe wind die er waait binnen het mobiliteitsvraagstuk en binnen de portefeuille, Provinciale Staten veel meer worden meegenomen. Ik heb er groot vertrouwen in dat we bij elke stap op de hoogte worden gehouden en daar gezamenlijk besluiten over kunnen
2910 nemen.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

2915 De heer **HOOGERVORST** (SP): Ik veer een beetje op uit mijn stoel na de mededeling van u dat er een nieuwe wind waait op het gebied van mobiliteit. Kunt u daarover een nadere uitleg geven?

2920 Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Zeker. Fijn dat u deze vraag stelt. Ik ben heel erg blij dat we als Staten vanuit mobiliteit veel meer kunnen meepraten en meekijken en dat we het gezamenlijk oppakken. In plaats van starheid op mobiliteit zien we nu dat Provinciale Staten door het samenvoegen van het PMI en het PMO en het IMPI meer inzicht krijgen. Daardoor kunnen de Statenleden hun controlerende en kaderstellende taak beter uitvoeren. Daar ben ik erg blij mee.

De **VOORZITTER**: Nog een interruptie van de heer Terwal.

2925 De heer **TERWAL** (VVD): Een helder verhaal van mevrouw Doevendans. Haar enthousiasme is aanstekelijk, zeker als zij het over de nieuwe wind heeft. Is ze het met mij eens dat we, met die nieuwe wind, van de gedeputeerde mogen vragen, dat wanneer projecten van de studiefase worden gepromoveerd naar de planfase en mogelijk uiteindelijk naar de realisatiefase in het IMPI, om de Staten meer inzicht te geven in die weging tussen duurzaamheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid en de daarbij behorende gelden?

2935 Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Uiteraard. In de afgelopen commissievergadering en zeker bij onze discussies over het samenvoegen van PMI en PMO en hoe de Staten daarin worden meegenomen, heb ik de gedeputeerde dit ook meermaals horen zeggen. Ik ga er helemaal vanuit dat de Staten daarin worden meegenomen.

2940 De **VOORZITTER**: Ik vraag de gedeputeerde te reageren. Ik wil u een vraag stellen. Als het ingediende amendement in stemming wordt gebracht en het tweede beslispunt met name wordt aangenomen dan betekent dit dat we twee keer moeten stemmen over de voordracht. Een keer over expliciet drie aangepaste projectkredieten onder a. ledverlichting tweede fase en daarna de hele voordracht. Dat wist u waarschijnlijk al.

2945 Gedeputeerde **OLTHOF**: Daar ga ik straks op reageren. In de eerste plaats wil ik alle Statenleden bedanken voor het positieve geluid met betrekking tot de duurzaamheidsambities. Ik ben blij met de realiteitszin bij vele Statenleden, dat uiteindelijk keuzes gemaakt moeten worden in de middelen die we hebben voor onze infraprojecten. Ik ben het er niet mee eens als we aan de voorkant een keuze moeten maken of een prioritering moeten geven tussen duurzaamheid en veiligheid. Dat vind ik een onterechte tegenstelling. Heel veel projecten doen we op basis van 'Slim, schoon en veilig'. We investeren in veilige, slimme en schone infrastructuur. Bij veel projecten gaat het prima hand in hand. We moeten er ook naar streven met elkaar. Soms gaat het vooral over veiligheid en een andere keer gaat het vooral over duurzaamheid.

2950 Het zijn twee ambities die we hebben. In IPO-verband heeft de Provincie Noord-Holland haar handtekening gezet onder het terugdringen van de CO2-uitstoot. We hebben ook de ambitie om

uiteindelijk tot nul verkeersslachtoffers te komen. Laten we oppassen dat we die twee ambities
2955 als tegenstelling gaan neerzetten. Het gaat vooral om het aan elkaar verbinden. Ik denk dat er
heel veel mogelijkheden zijn.
Ik ben bereid om te kijken naar een technische briefing. Het lijkt me altijd goed als we daarmee
iets kunnen verduidelijken. In overleg met de griffie zal worden gekeken waar de technische
briefing over moet gaan. Als er vanuit de Staten behoefte aan is, zijn we altijd bereid dat te
2960 organiseren.
In het kader van de ambitie van 55% is er ook een motie VOD. Collega Stigter zal daar later een
antwoord op geven.
Wat de heer Hoogervorst terecht aangeeft is dat we nu lopende projecten interveniëren hoe
duurzaamheidsambities behaald kunnen worden. We zouden dat pro-actiever moeten doen.
2965 Vooral aan de voorkant van een project moeten duurzaamheidsambities al worden meegegeven.
Dat doen we ook. Bij nieuwe aanbestedingen is het een nadrukkelijk onderdeel. We proberen dat
ook na te streven, ook als het gaat over de gebiedscontracten. We proberen biodiversiteit,
circulaire economie steeds meer mee te nemen in de contracten die we aangaan. We moeten dat
aan de voorkant zeker mee gaan nemen. Ook in het Perspectief Mobiliteit en in het IMPI ziet u
2970 ook dat we daarin ook bepaalde keuzes gaan maken. In de afweging die we daarin maken,
krijgen de duurzaamheidsambities heel nadrukkelijk een plaats.
Ik begrijp wat de heer Dessing van Forum voor Democratie en JA21 met het amendement
bedoelen. Ik zou het wel ingewikkeld vinden als het een criterium voor Forum gaat worden dat
alles budgetneutraal gaat worden. Dan zal Forum niet vaak meer kunnen mee stemmen over
2975 voordrachten. Het grootste deel van de investeringen door de Provincie is namelijk niet
kostenneutraal.
Ten aanzien van de duurzaamheidsambities begrijp ik wel wat de heer Dessing zegt. Ik wil hem
daarin meegeven dat het ook een ontwikkeling is. Dan vraagt u ook nog aan de Provincie om
daarin voorop te lopen en bereid te zijn om dat vlieg wiel aan te jagen. Dat betekent dat we nu
2980 nog investeren in duurzaamheidsambities die in de basis duurder zijn en dat de kosten hoger
zijn dan de kosten van de reguliere methode en de materialen die we gebruiken, maar dat is in
ontwikkeling. Het is goed als we er de tijd voor nemen en ook bereid zijn om daarin te
investeren. Ledverlichting is een mooi voorbeeld. Met de heer Deen was er de discussie over zero
emissie. Wat een paar jaar geleden nog een extra investering was om zero emissiebusen aan te
2985 schaffen, waarbij de kosten hoog waren, zien we inmiddels dat een zero emissie bus in
bedrijfsvoering goedkoper is dan de dieselbus. Het is een ontwikkeling die de tijd moet worden
gegeven om daarin te kunnen meegaan. Op termijn zullen we zien dat de
duurzaamheidsambities, die nu nog kostenverhogend werken, straks vast onderdeel zijn van de
uitvoering van de meeste projecten. Dat vraagt een verantwoordelijkheid van de Provincie. Ik wil
2990 het amendement ontraden. Het lijkt me geen goede keuze dat we straks elke voordracht gaan
fileren en uit elkaar gaan trekken. Ik hoop dat ik de heer Dessing op inhoud heb kunnen
overtuigen dat wat er nu ligt een verstandige investering is, niet financieel kostenneutraal, maar
uiteindelijk wel een investering in de toekomst. Dat betekent een betere doorstroming, betere
infrastructuur, maar uiteindelijk ook een duurzamere samenleving.

2995

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Dessing.

De heer **DESSING** (FvD): Ik bedank gedeputeerde Olthof voor zijn antwoord en ik snap ook zeker wat hij zegt. Het gaat me met name om de koppeling tussen met name
3000 duurzaamheidsinvesteringen ten opzichte van terugverdienen en niet ten opzichte van alle investeringen. We begrijpen dat een investering in infrastructuur per definitie geld kost. Dat is de kerntaak van de Provincie. Laat dat helder zijn.

De heer Olthof gaf ook aan dat de duurzaamheidszaken die nu gerealiseerd worden nog duur zijn, maar uiteindelijk goedkoper worden. Hebben wij, wat de heer Olthof betreft, voldoende tijd,
3005 aangezien de kosten in de komende tijd snel gaan oplopen? Gaan die kosten niet de duurzaamheidsopbrengst c.q. vermindering inhalen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Het is een vraag waarop ik niet direct een antwoord heb. Dat is namelijk in de toekomst kijken. Je zou ook de vraag kunnen stellen of goedkoop uiteindelijk geen
3010 duurkoop is. Dat je niet bereid bent te investeren in de duurzaamheidsambities, terwijl uiteindelijk die opgaven wel op ons af gaan komen. Daar waar het nu mogelijk is, moet het worden opgepakt. In de aanbestedingen nemen we het al mee. Dat leidt op dit moment nog tot een kostenverhoging. Dat doen we om te zorgen dat we uiteindelijk aan de duurzaamheidsambities kunnen voldoen. Nu doen we het tussentijds, omdat we de ambitie
3015 hebben opgeschreven in het coalitieakkoord. Ik denk dat dit een verstandige investering is, ook voor de langere termijn. Als Provincie hebben we de verantwoordelijkheid om daarin voorop te lopen en die investeringen te gaan doen om de markt de gelegenheid te geven om dat in te bedden in de reguliere bedrijfsvoering. We kunnen over duurzaamheidsambities van mening verschillen, maar dat is dan een ander inhoudelijk standpunt. Het lijkt met niet goed om dat via
3020 een amendement op deze manier uit elkaar te trekken en de kostendekkendheid leidend te laten zijn. Dat vind ik dan wat ingewikkeld. Ik zie ook projecten die inmiddels al kostendekkend gaan worden of budgetneutraal. Dat heeft wat meer tijd nodig.

De **VOORZITTER**: Er is nog een interruptie van mevrouw Kuiper.

3025 Mevrouw **KUIPER** (CDA): Ik heb even gewacht met een reactie, omdat ik niet weet of de heer Olthof ook nog op de inbreng van de heer Terwal gaat reageren. Wellicht praat ik dan nu voor mijn beurt. Waar ik wat verduidelijking over zou willen horen. Vanuit uw positie begrijp ik dat u zegt dat het om het verbinden gaat van zowel duurzaamheidsmaatregelen als maatregelen ter
3030 verhoging van de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid. Ook daar heb je meerdere kanten aan een boot. Als er straks een afweging moet plaatsvinden, want we weten allemaal dat de middelen in dit programma eindig zijn, dan zou het fijn als er heel strikt wordt gekeken naar welke maatregelen in het kader van duurzaamheid nu echt een groot effect hebben, in de afweging dat er anders wellicht projecten, die iets aan verkeersveiligheid kunnen doen, in de vertraging gaan,
3035 of op een lager niveau moeten worden uitgevoerd. Het zit voor mij in die afweging. Het woord 'verbinden' dat klinkt heel mooi, maar welke kant van de verbinding zoekt u dan?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Als we investeren in actieve mobiliteit en de fietsinfrastructuur dan gaat het om veilige fietsinfrastructuur, maar het gaat ook over duurzaamheidsambities.

3040 Bij het elektrificeren van het wagenpark gaat het over nieuwe ontwikkelingen in mobiliteit, maar het gaat ook over duurzaamheid. Als we investeren in geprinte bruggen dan is het nu nog iets nieuws, maar uiteindelijk zal het tot de normale bedrijfsvoering van bedrijven behoren. Circulair beton is nu nog niet maar straks een gewoon goed. In die zin moeten we oppassen dat het geen tegenstelling is. Het kan elkaar ook versterken. Soms zit het meer op de duurzaamheid,

3045 bijvoorbeeld bij sedum daken en een andere keer zit het meer op veiligheid. Daarin moeten we keuzes maken.

Dan de motie en de bijdrage van de heer Terwal. De motie lijkt het beeld te wekken dat er een tegenstelling bestaat. Dat moeten we snel vergeten. Met het realiseren van deze ambities hebben we op dit moment geen enkel studieproject geschrapt. Om dit mogelijk te maken hoefden geen

3050 zaken te worden geschrapt. We hebben met u gedeeld dat er voor alle projecten, die zich op dit moment in de studiefase bevinden, er na 2028 een tekort zal optreden van vele miljoenen euro's. Het is de vraag of nu de keuze wordt gemaakt dat we in totaal 70.000 euro hiervoor besteden, of dat de keuze aan de Staten werd voorgelegd om 7,5 miljoen euro uit de begroting te halen om dit mogelijk te maken. Nu financieren we voorlopig uit het PMI. We hebben studieprojecten die

3055 naar de planfase gaan en naar de realisatiefase. Er is nu niets geschrapt. Er vallen straks nog studieprojecten af, omdat ze niet haalbaar zijn. In de realisatiefase zullen voor projecten met nieuwe technieken, -dit door in de aanbesteding duurzaamheidseisen op te nemen-, de budgetten hoger zijn. Wat zich nu in de studiefase bevindt, is een indicatie. Als we alles willen gaan realiseren, dan is er een financieel tekort. Uiteindelijk zullen we weten of het meer of

3060 minder wordt. Daar zit dit verschil niet in. Provinciale Staten gaan er uiteindelijk over. Er komen straks plannen en in het IMPI volgt een nieuw procesvoorstel om de Staten aan de voorkant meer in positie te brengen. De Staten beslissen over wat van de studiefase naar de planfase promoveert en wat van de planfase naar de realisatiefase. Daarbij speelt de vraag of het de Staten uiteindelijk waard is om daarvoor extra budget beschikbaar te stellen. We hebben die keuze nu

3065 niet gemaakt. We hebben een indicatief budget, wat we nodig denken te hebben op basis van studies. We weten nu al dat het te weinig zal zijn. Er bevinden zich nu projecten in de realisatiefase, die zeven of acht jaar geleden in de studiefase zaten. Ik durf nu niet te zeggen wat in 2028 de werkelijke kosten zijn. Wat ik wel kan zeggen is dat u als Staten straks bepaalt of een project wordt gepromoveerd naar realisatie of niet. Die keuze is nu niet gemaakt.

3070

De **VOORZITTER**: Dat was uw antwoord op een interruptie.
Zet u uw betoog voort.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Met het voorgaande heb ik een antwoord op vele vragen gegeven. Het

3075 punt dat de heer Terwal aangaf, begrijp ik, maar nogmaals: er zijn geen projecten geschrapt. Het is aan de Staten om te bepalen wat promoveert naar de plan- en realisatiefase. Tevens bepalen de Staten welk budget daarvoor beschikbaar wordt gesteld.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Terwal.

3080

De heer **TERWAL** (VVD): Ik denk dat we als VVD-fractie de gedeputeerde behoorlijk beginnen te naderen. Ik vraag alleen een bevestiging. Als straks blijkt van de studieprojecten, die toezien op

het verhogen van de verkeersveiligheid in Noord-Holland, dat daarvan positieve uitkomsten te verwachten zijn, dan kunnen die studieprojecten dus doorrollen naar de plan- en realisatiefase. Ik
3085 begrijp dat de gedeputeerde zegt dat Provinciale Staten over de kredieten gaan. Dat klopt. U als gedeputeerde bent de aangever. Dan hoop ik dat ik van u de bevestiging kan krijgen, -en ik denk dat ik ook namens mevrouw Kuiper spreek-, dat u uw uiterste best zult doen om juist voor die projecten die de verkeersveiligheid in Noord-Holland vergroten, de kredieten te vinden, die wij als Staten kunnen vaststellen.

3090 Gedeputeerde **OLTHOF**: Die toezegging ga ik niet doen. We hebben veel studieprojecten. Het gaat daarbij om veiligheid, meer infrastructuur, actieve mobiliteit enzovoorts. Uiteindelijk is dat een overzichtelijk geheel. U zult zelf zien wat er naar de planfase gaat en welke projecten afvallen. Uiteindelijk gaan de Staten erover. We maken inzichtelijk welke kredieten het college
3095 denkt nodig te hebben voor de planfase, maar zeker ook de realisatiefase.

Na 2028 staan we voor de uitdaging om de financiële middelen beschikbaar te krijgen om alle ambities, die we met elkaar hebben, ook daadwerkelijk na 2028 te kunnen blijven realiseren. Daarvan weten we nu al dat er niet voldoende middelen zijn om richting 2050 alles mogelijk te maken. Dat is niet alleen aan Gedeputeerde Staten, maar ook aan Provinciale Staten, die over de
3100 financiële middelen gaan. De Staten hebben binnen het IMPI de zeggenschap over wat er van de planfase naar de realisatiefase gaat. U staat zelf aan het roer, niet alleen voor verkeersveiligheid, maar ook voor duurzaamheid en alle andere projecten met betrekking tot infrastructuur.

De heer **TERWAL** (VVD): Ik vraag van de gedeputeerde geen resultaatsverplichting, maar meer
3105 een inspanningsverplichting. Verwijzend naar de nieuwe wind, zoals mevrouw Doevendans die noemde, hoop ik dat als we straks tot vaststelling van het IMPI komen, -en ik neem aan dat de gedeputeerde dat wel kan toezeggen-, de Staten, meer dan voorheen het geval was, worden meegenomen in die afweging van wanneer een project van de studie- naar de plan- en realisatiefase gaat en daar ook inzicht krijgen wat het bijdraagt aan de verkeersveiligheid,
3110 bereikbaarheid en duurzaamheid en met name ook welke kredieten daarmee gemoeid zijn en waar het tekort aan krediet vandaan te halen valt.

Gedeputeerde **OLTHOF**: U krijgt van mij en dat mag u ook van mij verwachten, een volledig en goed inzicht om een goede afweging te kunnen maken in uw keuze. Daar horen een financiële en
3115 een inhoudelijke afweging bij. Dan bent u in positie en in staat om de juiste keuzes te maken. Het is geen kwestie van 'een potje hier of een potje daar'. We zullen echt fundamenteel met elkaar naar de financiële middelen moeten gaan kijken om alle ambities op het gebied van duurzaamheid en zeker ook op het gebied van verkeersveiligheid de komende decennia te gaan realiseren.

3120 Volgens mij heb ik hier alle punten behandeld.

De **VOORZITTER**: Ik heb geen vragen gezien, die u niet beantwoord heeft. Dat was de eerste termijn. Dan gaan we over tot de tweede termijn.

Er wordt gevraagd om een korte schorsing. Ik schors tot 20.00 uur.

Schorsing 19.54 – 20.01 uur

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. Dan gaan we beginnen aan de tweede termijn. Een aantal van u heeft aangegeven geen behoefte hebben aan een tweede termijn.

3130

Tweede termijn:

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Ik wil de gedeputeerde bedanken voor zijn uitgebreide beantwoording. Het blijft altijd een afweging waaraan het geld wordt uitgegeven. Ook het CDA is voor het
3135 verduurzamen van projecten, maar wel in het spanningsveld, zoals de heer Olthof ook opmerkte: de middelen zijn niet oneindig. Zijn voorstel om ons nog meer te betrekken bij het IMPI en bij het vaststellen welke projecten van een studiefase naar een planfase en realisatiefase gaan, vinden wij zeer aantrekkelijk. We kunnen dan alle aspecten, zowel de financiële, maar ook de aspecten van duurzaamheid in een goed evenwicht met elkaar bespreken, om er vervolgens een besluit
3140 over te nemen. In dat licht heeft het weinig toegevoegde waarde om de motie in te dienen. De discussie vond ik heel erg waardevol. Er zal altijd een spanningsveld blijven tussen mensen met veel animo voor duurzaamheidsmaatregelen en mensen die wensen dat toch wel echt iets oplevert. Die afweging zullen we in de toekomst met elkaar gaan maken. Het CDA kan instemmen met de voordracht, gezien het vorenstaande.

3145

De heer **TERWAL** (VVD): Ik dank de gedeputeerde ook voor de toezegging dat de Staten actiever worden betrokken bij de projecten die van studiefase naar plan- en realisatiefase gaan. Wat ik ook prettig vond, is dat de gedeputeerde geen prioritering wil aanbrengen tussen bereikbaarheid, verkeersveiligheid en duurzaamheid. Daar is het de VVD om te doen. We zijn niet tegen
3150 duurzaamheid, maar daar waar duurzaamheid raakt aan verkeersveiligheid of zelfs daarmee in conflict komt, zal de VVD-fractie altijd kiezen voor verkeersveiligheid, in het streven naar nul verkeersslachtoffers in Noord-Holland in 2050. Zoals gezegd kan de VVD instemmen met de voorliggende voordracht.

3155 De **VOORZITTER**: Als het goed is heb ik alle partijen, die behoefte hadden aan een tweede termijn, het woord gegeven. De gedeputeerde heeft geen behoefte om in tweede termijn te reageren. Dan gaan we over tot stemming. 54 deelnemers zijn ingelogd waardoor er 54 rechtsgeldige stemmen kunnen worden uitgebracht.

3160 Amendement 21 'Aanpassing beslispoint 3'
Wenst iemand hoofdelijke stemming of aantekening? Zo niet wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Als dat niet het geval is dan open ik de stemming. De stemming wordt gesloten. De heer Van der Maas (VVD) wordt geacht tegen het amendement te hebben gestemd. Amendement 21 is verworpen met 42 stemmen tegen en 12 stemmen voor. Voor hebben
3165 gestemd 50PLUS/PvdO, Forum voor Democratie, JA21 en de PVV.

Voordracht 19 'Duurzaamheidsambities provinciale infrastructuur 2021-2023'

Wenst iemand hoofdelijke stemming, een stemverklaring of aantekening? Dat is niet het geval.

De stemming wordt geopend en vervolgens gesloten.

3170 Er zijn 54 stemmen uitgebracht. Voordracht 19 wordt aangenomen met 46 stemmen voor en 8 stemmen tegen. Tegen hebben gestemd Forum voor Democratie en JA21.
De voordracht is aangenomen.

11. Focus Smart Mobility (Voordracht 20-2021)

3175

De **VOORZITTER**: Agendapunt 11 betreft voordracht 20.

De heer **HOOGERVORST** (SP): De uiteenzetting zoals gegeven in de Focus Smart Mobility kan de SP over het algemeen wel ondersteunen. Over een punt hebben we opmerkingen en een motie.

3180 Het budget dat aan Provinciale Staten wordt gevraagd, gaat voor een flink deel naar nieuw en nader onderzoek. Uiteraard snappen we dat het noodzakelijk is om onderzoek naar mogelijkheden en toepassingen binnen Smart Mobility te blijven doen. Dergelijk onderzoek gebeurt, -en dat heeft de gedeputeerde tijdens de commissiebehandeling al bevestigd- misschien wel in alle provincies. Hoewel gedeputeerde Olthof aangaf dat dit aan de orde is en dat
3185 onderzoeksresultaten ook wel worden gedeeld, wil de SP-fractie dit graag wat meer kaderen en minder vrijblijvend maken. Samen met de fracties van DENK, JA21 en het CDA dient de SP de volgende motie in.

Motie 60/17-05-21:

3190 Provincies werken en betalen samen aan onderzoeksprojecten Smart Mobility
Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen,

Constaterende dat:

- *Provinciale Staten in deze vergadering de 'Focus Smart Mobility 2022-2025' vaststellen;*
- 3195 - *De focus is verdeeld in een onderdeel 'realisatie', een onderdeel 'leren en ontwikkelen' en een onderdeel 'lange termijn strategie';*
- *Ook andere provincies aandacht hebben voor Smart Mobility en in dat kader onderzoeksprojecten opstellen en (laten) uitvoeren.*

3200 *Overwegende dat:*

- *Er veel geld gestoken wordt in de onderdelen 'leren en ontwikkelen' en 'lange termijn strategie';*
- *Niet alleen onze provincie, maar ook andere provincies zullen (kunnen) profiteren van de resultaten van bovengenoemde onderdelen;*
- 3205 - *Ook andere provincies werken aan Smart Mobility, en in dat kader ook onderzoek doen en laten doen en daar financiële middelen voor inzetten;*
- *In dit kader de samenwerking met andere provincies nadrukkelijk moet worden gezocht;*
- *Gezamenlijk onderzoek doen uiteindelijk effectiever, maar ook financieel efficiënter zal (kunnen) zijn.*

3210

Besluiten het college van Gedeputeerde Staten op te roepen:

- *Nadrukkelijker de samenwerking te zoeken met andere provincies waar het onderzoeksprojecten 'Smart Mobility' betreft;*
 - *Samen met andere provincies te komen met een inzet van financiële middelen voor onderzoeksonderdelen op het gebied van Smart Mobility;*
 - *Provinciale Staten over de resultaten hiervan te informeren uiterlijk eind 2021.*
- SP, DENK, JA21 en CDA

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslaging.

De **KOYUNCU** (DENK): Met de inzet op Smart Mobility kunnen we slimmer, schoner en veiliger reizen in onze mooie provincie. Mijn fractie is erg blij om te zien dat gedeputeerde Olthof hiervan serieus werk wil maken. Los van het volgen en bijbenen van nieuwe technologieën moeten wij ook richting geven aan de ontwikkelingen en de uitrol van Smart Mobility. De provincie trekt veel nieuwe inwoners aan. Dit zorgt voor de nodige drukte. Hoe zorgen we ervoor dat Noord-Hollanders straks vrij en comfortabel kunnen blijven reizen. De fractie van DENK is van mening dat onder andere deelmobiliteit een belangrijke bijdrage kan leveren in de aanpak van mobiliteitskwesaties. Deelmobiliteit helpt bij het stimuleren van minder voertuigen. Als bijvangst krijg je minder uitstoot doordat vrijwel alle deelvoertuigen elektrisch zijn. Precies wat we willen. Mensen verleiden, niet dwingen, maar verleiden om het eigen voertuig, die meer dan 90% van de tijd voor de deur staat, te heroverwegen. Deelmobiliteit is ook nog eens een prima aanvulling op het openbaar vervoer, juist daar waar het OV te wensen overlaat. Geloof het of niet, voor een familie is het zelfs goedkoper en sneller en comfortabeler dan het OV. Ik heb een voorbeeld uitgerekend. Een familie van vier personen zou vanaf station Sloterdijk in Amsterdam naar de Linneusstraat viermaal 3,58 euro moeten betalen. Dat is 14,32 euro met het OV. Een dergelijke rit van een half uur kan met de deelauto al voor 6,90 euro worden gereden. Dat is niet eens de helft van wat je kwijt bent voor het OV. Er is veel interesse voor deelmobiliteit. Momenteel vooral bij jonge mensen uit de grote stad. Nu de rest nog. Daarvoor moet deelmobiliteit wel op zoveel mogelijk plaatsen beschikbaar zijn. Via een motie wil DENK samen met JA21, CDA en ChristenUnie het college verzoeken om hiermee aan de slag te gaan.

Motie 61/17-05-21:

Provincie breed uitrollen van deelconcepten

Provinciale staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021 kennis genomen hebbende van de discussie over Smart Mobility.

Constaterende dat:

- *De vraag naar en het gebruik van deelconcepten toeneemt;*
- *Verwacht wordt dat het bewonersaantal van de provincie Noord-Holland gaat toenemen en dat vraagt om extra investeringen in de mobiliteitsopgave.*

Overwegende dat:

- *Deelconcepten een belangrijke middel zijn om voertuigbezit te verminderen;*

- 3255 - *De populariteit van deelmobiliteit enorm is gestegen.*

Verder overwegende dat:

- *De uitvoering van deelconcepten vaak wordt uitbesteed aan private partijen die hun verdienmodel baseren op de meest profijtelijke gebieden;*
- 3260 - *Gebieden die als minder winstgevend worden gezien, daarmee worden uitgesloten van toegang tot deelconcepten;*
- *De provincie zich gezien de mobiliteitsopgave moet inspannen om deelconcepten voor al haar inwoners mogelijk te maken.*

- 3265 *Verzoeken het college:*

Om zich in te spannen om deelconcepten overal in de provincie mogelijk te maken, ook in de gebieden die als minder profijtelijk worden gezien door private partijen en daarover terug te rapporteren aan Provinciale Staten.

- 3270 *En gaan over tot de orde van de dag.*

DENK, JA21, CDA en ChristenUnie

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Dessing.

- 3275 De heer **DESSING** (FvD): De heer Koyuncu heeft het over het verleiden van mensen om hun auto weg te doen of te laten staan en met deelmobiliteit voor zes of zeven euro naar Sloterdijk te gaan. Denkt de heer Koyuncu dat het een realistisch bedrag is, zonder subsidie? Ik kan me niet voorstellen dat je voor zes of zeven euro kostendekkend met een deelauto dat kunt doen. Hoe ziet de heer Koyuncu dat voor zich?

3280

De heer **KOYUNCU** (DENK): Ik ben geen expert op het gebied van subsidies die momenteel verstrekt worden aan deelconcepten. Ik ben wel een actief gebruiker van deelconcepten. Dit zijn bedragen die je op dit moment betaalt, in Amsterdam bijvoorbeeld. Ik denk dat het zeker realistisch is, met name op het moment dat dit op grote schaal wordt gebruikt.

3285

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

- De heer **HOOGERVORST** (SP): De motie die is ingediend, vind ik bijzonder interessant. Ik ben heel erg blij dat u in uw betoog noemde dat het een aanvulling kan zijn voor OV en geen vervanging. Kunt u nogmaals bevestigen dat het steunen van uw motie niet betekent dat het OV an sich wordt aangetast, maar dat het in principe op zijn minst in stand blijft en versterkt kan worden? Als mensen er zelf voor kiezen om een deelauto te gaan gebruiken, in plaats van de bus, dan mag dat natuurlijk wat ons betreft. Het gaat ons erom dat mensen die dat niet kunnen, of waar die mogelijkheid niet voor bestaat, wel gewoon met de tram of bus kunnen blijven gaan.
- 3290
- 3295 Kunt u bevestigen dat het verzorgen van deelmobiliteit in de hele provincie niet ten koste gaat van het OV?

De heer **KOYUNCU** (DENK): Ik kan dat bevestigen. Het is niet realistisch dat wij op zeer korte termijn overal in provincie allerlei deelconcepten zullen hebben. Het is ook geen realistisch
3300 scenario om te denken dat het een vervanging van het OV zou kunnen zijn. We hebben straks te maken met drukte in de provincie. We moeten gaan kijken naar mogelijkheden om het autobezit terug te dringen. Het is verleiding en geen dwang om de auto weg te doen. Ik zie het als een aanvulling op het bestaande OV.

3305 De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Om het maar in goed Nederlands te zeggen: Smart Mobility is een middel om slim, schoon en veilig reizen in Noord-Holland mogelijk te maken. Wie wil nu niet zo reizen? Gelukkig vinden we ook het Rijk en Europa op deze koers. Er hangt ook een flink
3310 prijskaartje aan voor de periode tot 2025 van ruim vijftien miljoen euro. Zoals bij alle overheidsuitgaven moet je wel goed kunnen uitleggen waarom zoveel gemeenschapsgeld wordt uitgegeven. De grootste potentiële winst van Smart Mobility is op het gebied van verkeersveiligheid en duurzaamheid. Dit samen met het vergroten van de bereikbaarheid maakt dat het CDA kan instemmen met deze focus en de daarbij behorende kosten van nu 6,8 miljoen
3315 euro. De kosten gaan hier ook voor de baten uit. Juist het feit dat er in gezamenlijkheid met andere overheden deze stappen voorwaarts worden gemaakt, maakt dat ook Noord-Hollandse bewoners en bedrijven hiervan in de toekomst de vruchten kunnen plukken. Gedeputeerde Olthoff heeft in de commissie aangegeven dat iedere provincie een specifiek aandachtspunt heeft binnen Smart Mobility en dat andere provincies niet bijdragen in de kosten die Provincie Noord-Holland
3320 maakt voor die breed toepasbare maatregelen. Tenzij ik het verkeerd begrepen heb. We zouden graag zien dat er provinciaal meer wordt samengewerkt, ook in financieel opzicht. Om deze reden dienden wij de motie van de SP mede in. Dit geldt ook ten aanzien van het bevorderen van deelmobiliteit, zoals verwoord door de heer Koyuncu van DENK en mede ingediend door de fractie van JA21 en ChristenUnie. We denken aan ketenvervoer. Alles wat daaraan kan bijdragen,
3325 is voor ons van groot belang.

Mevrouw **VAN DER WAART** (GL): Bij de behandeling in de commissievergadering van de Focus gaf GroenLinks al aan positief te zijn over de bijdrage die Smart Mobility kan leveren aan slim, schoon en veilig reizen in Noord-Holland. Sinds 2018 ligt er al een Koers Smart Mobility. Nu
3330 hebben we de Focus, waarin ook juist voor leefbaarheid en duurzame verstedelijking veel meer aandacht is. De verwachtingen voor de lange termijn zijn vrij ambitieus, maar uit de kwantitatieve effectbepaling onderbouwing blijkt dat er heel veel bereikt kan worden. Het is erg hoopgevend dat met deze investering een bijdrage geleverd kan worden aan de reistijdwinst, de bereikbaarheid door betere benutting van de bestaande infrastructuur, maar ook aan het creëren
3335 van een modal shift naar duurzame en actieve mobiliteiten en aan de leefbaarheid door een betere doorstroming en het verhogen van de veiligheid. Dat is een mooie opbrengst. Het gaat best om een flink bedrag, verdeeld over de drie trappen 'realiseren', 'leren en ontwikkeling' en 'lange termijn'. De winst kan dus heel groot zijn. Zo lees ik in het stuk de bevestiging dat investeren in grootschalig nieuw asfalt echt niet meer nodig is, maar wel in rood asfalt voor
3340 fietsers en benutting van asfalt voor OV. GL stemt dan ook in met deze focus.

Ik wil alvast ingaan op de twee ingediende moties. De motie van de SP over samenwerking: Samenwerken moeten we natuurlijk doen, maar we hoeven dan niet allemaal afzonderlijk het wiel opnieuw uit te vinden. De kracht van innovatie ligt juist meestal in die samenwerking. In de commissiebehandeling zijn we daar nader op ingegaan. Ik heb begrepen dat het juist is wat we
3345 nu al doen, met bijvoorbeeld andere provincies. In die zin dacht ik dat de motie misschien overbodig was.

De motie van DENK over deelconcepten is een vergelijkbaar verhaal. Dit is wel een terecht punt. We zien in grote steden dat deze systemen heel waardevol kunnen zijn, in het creëren van een brede individuele bereikbaarheid voor iedereen. Buiten de stad is deze behoefte nog niet goed
3350 ingevuld. Dat is in de Focus dan ook zo benoemd. Ook hierop is in de commissie ingegaan. Voor mij is niet duidelijk wat deze motie concreet toevoegt.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst

3355 De heer **HOOGERVORST** (SP): Ik ben blij dat mevrouw Van der Waart de motie van de SP, DENK, JA21 en het CDA in herinnering roept. U noemde de motie wellicht overbodig. Dat is de motie zeker niet. U heeft gelijk dat het in de commissie besproken is en dat de gedeputeerde ons ervan heeft overtuigd dat er wordt samengewerkt. Het gaat er in dezen vooral om dat we ook samenwerken op financieel gebied. Daarover meldt de Focus helemaal niets. Daarover willen wij
3360 duidelijkheid hebben.

Mevrouw **VAN DER WAART** (GL): Dank voor deze toelichting. Ik begrijp uw toelichting. Ik heb nog steeds het idee dat het voldoende behandeld is. Ik wacht de reactie van de gedeputeerde af.

3365 De heer **KLEIN** (CU): De ChristenUnie kan zich goed vinden in de keuze van het college om de inzet van Smart Mobility te richten op provinciale doelen zoals de modal shift naar meer fiets en OV, naar effectief gebruik van infrastructuur, reductie van CO2-uitstoot en zelfs de versterking van het landelijk gebied. Tegelijkertijd zijn we kritisch over deze voordracht. Dat heb ik in de commissie al aangegeven. Als het gaat om de verwachte opbrengst zien we veel wishfull
3370 thinking, wat bereikt zou kunnen worden als alle potentiële resultaten van het onderzoek gerealiseerd gaan worden. De Provincie wil de komende jaren een enorm bedrag investeren van bijna 16 miljoen euro, waarvan een groot gedeelte niet gaat naar het realiseren van oplossingen, maar naar onderzoek, verkenningen en kennisontwikkeling. De CU erkent dat onderzoek belangrijk is, maar we vinden de balans tussen realiseren en onderzoeken in dit voorstel wel
3375 zoek. Meer dan de helft van het budget gaat naar onderzoek. Rondom Smart Mobility zijn al talloze oplossingen ontwikkeld, die nu al geïmplementeerd kunnen worden. Wij denken dat de opgave rondom de klimaat- en energietransitie, duurzame verstedelijking, bereikbaarheid, leefbaarheid en vitaal landelijk gebied gebaat zijn bij een snelle implementatie van deze innovaties. We moeten dus juist meters maken in de uitvoering. Daarom zal er meer geld naar
3380 Realisatie moeten. We dienen daarom een motie in.

Motie 62/17-05-21:

Verdeelsleutel voor onderzoek Smart Mobility

3385 *De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 17 mei 2021, ter bespreking van agendapunt 11, Focus Smart Mobility (VD-20),*

Constateernde dat:

- Voor Focus Smart Mobility 2022-2025 een extra budget van 6,8 miljoen euro wordt voorgesteld waarmee het totale budget op 15,7 miljoen euro komt;
- Focuspunt 1 zowel onderzoek als concrete realisatie betreft;
- De focuspunten 2 en 3 uitsluitend onderzoek, verkenningen en kennisvergroting betreft;
- Het totaal budget voor onderzoek hiermee meer dan de helft van het gevraagde extra budget betreft;

3395

Overwegende dat:

- De geformuleerde opgaven rondom de klimaat- en energietransitie, duurzame verstedelijking en bereikbaarheid, economie en leefbaarheid en een vitaal landelijk gebied gebaat zijn bij snelle implementatie van deze innovaties;
- Er t.a.v. Smart Mobility reeds tal van instrumenten ontwikkeld zijn die nu al geïmplementeerd kunnen worden;

3400

Van mening dat:

- Onderzoek en innovatie belangrijk zijn;
- Het net zo belangrijk is om “meters te maken” in de uitvoering;

3405

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Een verdeelsleutel tussen onderzoek en uitvoering vast te stellen op 25% voor onderzoek en 75% voor het realiseren;
- 3410 *en gaan over tot de orde van de dag.*

ChristenUnie

De heer **KLEIN** (CU): Een tweede punt van kritiek dat we hebben op deze voordracht gaat over het feit dat in dit voorstel geen kaders worden meegegeven voor de manier waarop het onderzoek wordt georganiseerd. Gezien het enorme bedrag dat aan onderzoek wordt uitgegeven, is het wel heel belangrijk. We denken dan bijvoorbeeld aan kaders over hoe samengewerkt wordt met kennisinstellingen, of onderzoeksvoorstellen extern beoordeeld worden, hoe gepubliceerd gaat worden over de resultaten en of de resultaten ook openbaar zijn en voor anderen beschikbaar zullen komen. Het lijkt ons heel belangrijk dat deze kaders er zijn. We realiseren ons dat dit onderwerp wellicht wat breder is dan Smart Mobility, maar we willen Gedeputeerde Staten vragen of er kaders zijn voor de onderzoeken waarin de Provincie participeert en zo nee, of het college bereid is om aan deze kaders te werken.

3415

3420

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Van Soest.

3425

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Hoe denkt de heer Klein over de privacy met deze Smart Mobility?

3430 De heer **KLEIN** (CU): Dat is een interessante vraag. Het is enorm belangrijk bij allerlei technologieontwikkelingen dat we goed gaan kijken naar de maatschappelijke en ethische kant daarvan. Privacy is er een van. Het is eigenlijk breder. Het gaat ook over vragen als Wie beheert de data? Van wie is de data die we verzamelen? Ik mis een beetje de aansluiting op mijn bijdrage.

3435 De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Van Geffen.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (VVD): U spreekt over een verdeelsleutel. Ik vraag me af: Je past sommige dingen toe naar innovaties, die heel veel opbrengen. Dat kan soms weinig kosten in de toepassing. Of het kan heel veel kosten in de toepassing, maar in feite heel weinig rendement opleveren. Volgens mij moet je het niet zoeken in de verdeelsleutel, maar in wat het rendement 3440 wordt van wat je gaat toepassen. Klopt dat volgens u?

De heer **KLEIN** (CU): Het is een interessant perspectief. Ik denk niet dat het per definitie klopt. Als overheid moet de provincie heel zorgvuldig omgaan met het geld van burgers. Dat zult u met mij eens zijn. We moeten wel kijken hoe we het meeste kunnen realiseren voor onze inwoners. Dat 3445 betekent dat als er heel veel geld moet worden gestoken in onderzoek, wat uiteindelijk voor de burger niet direct een effect heeft, dan lijkt het mij niet de beste investering.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (VVD): Als je echt innovatief onderzoek hebt, weet je nooit van tevoren of het iets oplevert. Als je heel veel kunstmatig, 75% van een bedrag, gaat toepassen, omdat je nu 3450 eenmaal heel veel moet toepassen, dan is dat helemaal niet rendabel. Dan kun je toch beter een klein stukje pakken en dat wat het meeste opbrengt?

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik denk dat het ook de portée van de motie is, die ik indien. Als ik nu kijk naar deze voordracht dan zie ik dat er meer dan de helft van het budget wordt gereserveerd voor 3455 onderzoek en minder dan de helft voor realisatie. Juist de uitkomsten van onderzoek, wat we al eerder hebben gedaan, want dit is geen nieuw thema voor de Provincie, biedt heel veel kansen om dingen te realiseren voor onze inwoners. Door een richtlijn te geven, een verdeelsleutel, kan worden gestimuleerd dat er meer effect wordt gerealiseerd voor de inwoners.

3460 De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Steeman.

De heer **STEEMAN** (D66): Ik heb twee vragen over uw motie. U doet twee verzoeken aan Gedeputeerde Staten. Het eerst betreft kaders waaraan een onderzoek zou moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een provinciale cofinanciering of financiering. De vraag over dat 3465 besispunt is wat dit toevoegt aan de huidige manier van financieren en co-financieren door de Provincie. Waarom is dat specifiek voor dit onderwerp op deze manier in uw motie opgenomen? Het tweede verzoek aan het college is om een verdeelsleutel vast te stellen op 25%:75%. Dat komt nogal arbitrair over. Met vaststellen krijg ik het idee dat als er ook maar een percentage wordt

afgeweken van het vastgestelde percentage, dat meteen verantwoording aan Provinciale Staten
3470 gaat opleveren. Hoe kijkt u daar tegenaan?

De heer **KLEIN** (CU): Het is goed dat u er op ingaat. U geeft mij de gelegenheid om aan te geven
dat de motie die ik zojuist heb ingediend een andere motie is dan de motie die vanochtend ter
informatie is verspreid. Het deel over de kaders staat daar namelijk niet in. Het staat wel in mijn
3475 bijdrage. Het is belangrijk dat we die kaders met elkaar gaan vaststellen. Het gaat om enorm veel
geld. Ik hoor graag hoe het college daar tegenaan kijkt, hoe we gaan werken aan die kaders en
welke kaders er nu al zijn. Met de verdeelsleutel heeft u wel een punt. Het woord vaststellen is
misschien wel erg rigide gekozen. Het zou ook als richtsnoer gehanteerd kunnen worden. Het
gaat mij er vooral om dat wij als Staten iets meer sturing geven aan dat er meer besteed wordt
3480 aan de daadwerkelijke realisatie dan er nu in het voorstel staat.

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **DESSING** (FvD): Voor ons ligt een voordracht die de verbloemende naam Focus Smart
3485 Mobility heeft gekregen. Wie zou er immers tegen slimme mobiliteit kunnen zijn? Als we echter
verder kijken en de details van dit rapport en van deze plannen doornemen, dan blijkt er een
andere waarheid achter te schuilen.

Ten eerste valt op dat het rapport allesbehalve duidelijk is haar doelstellingen. Er wordt letterlijk
geschreven: "Maatregelen zijn relatief nieuw en de gedragseffecten zijn in de praktijk nauwelijks
3490 onderzocht." Toch staat er hier een bedrag van meer dan vijftien miljoen euro voor gereserveerd,
dat, zonder al te veel te weten over het effect van de investeringen, uitgegeven zal worden.

Verder valt op te merken dat het rapport met de term Smart in de titel, -wat in managementtaal
ook een veel gebezigde term is-, toch weinig SMART-aspecten bevat. Forum voor Democratie,
over het algemeen geen fan van het management denken waar dit stuk een typisch voorbeeld van
3495 is, vindt weinig SMART-, -dat staat voor Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch en
Tijdgebonden, doelen in dit rapport. Het rapport staat vol met vaagheden, die weinig concreet,
meetbaar en afrekenbaar zijn. Op alle vlakken scoort het dus een onvoldoende en het is wat
Forum voor Democratie betreft, niet smart om meer dan vijftien miljoen euro uit te geven aan een
luchtkasteel zonder goed onderzochte effectberekening. Forum voor Democratie kan de bijdrage
3500 omtrent dit stuk verder kort houden. De voordracht staat vol holle frasen, mooie vergezichten
voor liefhebbers van de inmiddels bekende uitdrukking 'You will own nothing and you will be
happy' en heeft verder weinig feitelijke basis waarop we dit met elkaar, op grond van beschikbare
data, kunnen bediscussiëren. In het rapport valt daarnaast op te merken dat de provincie een
grote toename ziet in de vraag naar deelmobiliteit en private partijen die hierop inspelen.

Forum voor Democratie is een conservatief liberale beweging, die vanaf het begin af aan heeft
gepleit voor een zo'n klein mogelijke overheid. Dat doen we in dit geval nogmaals. Zoals de VVD
vroeger ook nog de ondernemers hoog in het vaandel had zitten en vertrouwen had in de markt,
hebben wij dat nog altijd. Als private partijen, zoals is aangegeven in eigen onderzoek van de
provincie inspringen op de vraag naar deelmobiliteit, laat het initiatief dan ook bij de markt
3510 liggen en bemoei je daar als overheid niet mee. Bovendien zijn wij van mening dat de burger het

recht heeft op keuzevrijheid om de wijze van vervoer zelf te kunnen bepalen en zich niet direct of indirect te laten dwingen in een deelauto of het openbaar vervoer.

Ik zei het al eerder bij het onderwerp duurzaamheidsambities. De financiële situatie van de provincie op het gebied van mobiliteit staat in de komende jaren sterk onder druk. In dat kader is
3515 investeren in Smart Mobility, wat betreft onze fractie, niet SMART, financieel risicovol en niet wenselijk.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Koyuncu.

3520 De heer **KOYUNCY** (DENK): Mijn collega heeft aangegeven dat de ontwikkeling van deel mobiliteit overgelaten moet worden aan de markt. We zien in de hoofdstad dat dit ook gebeurt. Deelmobiliteit is nu vooral te vinden in de drukke binnenstad, waar het openbaar vervoer al prima werkt, dus eigenlijk niet als aanvulling werkt voor het huidige openbaar vervoer, voor alle keuzes die mensen moeten kunnen maken in het zichzelf verplaatsen in onze provincie. Deelt mijn
3525 collega dat deelmobiliteit een aanvulling zou moeten zijn op alle andere mobiliteitsmogelijkheden?

De heer **DESSING** (FvD): Dat dit het zou moeten zijn, dat deel ik niet, wel dat het een aanvulling zou kunnen zijn. Ik vind het prima als het als concept wordt aangeboden en dat je de burger de
3530 optie laat om te kiezen voor zijn eigen auto, een deelauto of het openbaar vervoer. Die keuzevrijheid staat wat onze fractie betreft bovenaan.

De heer **KOYUNCY** (DENK): Wat vindt u ervan dat deze deelconcepten zich concentreren in de drukke binnenstad?

3535 De heer **DESSING** (FvD): Ik kan me daar bedrijfsmatig wel iets bij voorstellen. Dat zal bedrijfsmatig het meeste rendement opbrengen. Ik weet niet wat ik daar verder aan toe moet voegen, anders dan dat wij vinden dat we dat aan de markt moeten overlaten. Subsidiëren met veel overheidsgeld vinden wij geen goed idee, als fractie. Daarover kan men van mening
3540 verschillen.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan mevrouw Doevendans.

3545 Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Voor ons ligt het stuk Focus Smart Mobility. Eigenlijk geldt voor mijn fractie hetzelfde betoog als dat ik hiervoor bij het vorige agendapunt heb gehouden. Het is belangrijk om ook hier die aanjaagrol als provincie op te pakken. We zijn er heel erg blij mee dat er nu een focus is gelegd, wat voorgaande sprekers ook al aangaven. Smart Mobility is op zichzelf staand best kostbaar. Gelet op verkeersveiligheid, ruimtegebruik binnen de provincie, maar ook als het gaat om verduurzaming is Smart Mobility wel een methode om dit beter te gaan
3550 toepassen in de toekomst binnen onze provincie. Smart Mobility is meer dan deelconcepten. Het is dat stoplichten op elkaar zijn afgewogen en dat er wordt gekeken of voldoende afstand wordt gehouden, het gaat erom dat kan worden doorgereden in de provincie wanneer men in de auto zit. Het zorgt ervoor dat we minder in de file staan en dat we dus ook makkelijker en sneller van

3555 A naar B kunnen komen. Voor ons als fractie van PvdA Noord-Holland is het stuk dat voorligt een goed stuk. De voordracht had een hamerstuk mogen zijn. De PvdA is blij dat de focus er is. Ik wacht het antwoord van de gedeputeerde af, maar zoals ik de commissievergadering de vorige keer heb meegemaakt, denk ik dat het juist goed dat is en dat ook benoemd is dat er in een breder verband, verder dan alleen IPO, wordt samengewerkt, niet alleen tussen overheden, maar ook tussen ondernemers. Er wordt gekeken hoe iets kan worden aangejaagd. In antwoord op de
3560 motie van de ChristenUnie gelooft mijn fractie, zeker als het gaat om onderzoek en de eerste stappen binnen nieuwe projecten, dat de provincie een aanjager kan zijn. Wij zijn geen voorstander van de in de motie voorgestelde verdeelsleutel. Ik geloof dat je door zaken aan te zwingelen ervoor kunt zorgen dat het uiteindelijk door de markt wordt opgepakt. Het is dan bewezen en daardoor meer rendabel.

3565

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ik ben het helemaal met u eens. Ik vind het heel belangrijk dat de overheid onderzoek doet en daarmee dingen probeert die nog niet rendabel zijn. Ik vraag in de motie dus
3570 ook niet om rendabel onderzoek, maar om een betere balans. Ik denk dat we veel baat kunnen hebben bij investeringen in realisatie van bestaande Smart Mobility. Die 25% moeten we inderdaad besteden aan kansrijke oplossingen, die nog niet rendabel zijn en waar we willen onderzoeken in hoeverre dat een bijdrage zou kunnen leveren, of in onze provincie toegepast kan worden.

3575

Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Ik heb geen vraag gehoord. Het is meer een opmerking van de heer Klein. Hij heeft de interruptie gebruikt om dit nog toe te voegen aan zijn punt. Dank voor de verheldering. Ik blijf wel bij het standpunt dat wij elkaar daarin zeker ver kunnen vinden. Mijn fractie maakt daarin niet meteen een afweging maakt van 25%:75%. Daarom zijn we blij dat in het
3580 stuk wordt meegenomen, en wat de gedeputeerde ook aangaf, dat Provinciale Staten steeds goed op de hoogte worden gehouden, ook door middel van voortgangsrapportages. We worden dan op de hoogte gehouden, ook als iets niet dreigt te lukken, ook als het gaat om gelden binnenhalen vanuit Europa en het Rijk.

3585

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Mevrouw Doevendans, u sprak erover dat de stoplichten erop aangepast zijn en dat inmiddels afstand kan worden bewaard. Dat is allemaal al ingebouwd in moderne auto's. Bedoelde u dat, of worden de bussen ook op die manier ingevoerd, dat ze
3590 voor, voor hen rijdende auto's automatisch gaan stoppen? Dan moet er veel worden geïnvesteerd.

Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Ik had het eigenlijk over de stoplichten. U heeft gelijk dat het in sommige auto's al wordt toegevoegd. De stoplichten zijn ook slim. Die zien ook al van tevoren of er auto's aankomen. Ze kunnen, doordat ze op elkaar zijn afgestemd, veel beter de doorstroming
3595 bepalen. Dat is ook een vorm van Smart Mobility en slim vervoer. Ik wilde dat nog toevoegen aan de discussie van hiervoor. Dat het breder is dan alleen deelconcepten.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Bent u ook bereid om bussen daarop aan te passen?

3600 Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Er wordt genoeg onderzoek gedaan. We zien nu ook al dat in de aanbestedingen, als het gaat om openbaar vervoer, veel wordt gevraagd op het gebied van verduurzaming. Het zou wellicht het onderzoeken waard zijn om te weten of het mogelijk is om dit in het Programma van Eisen mee te nemen. Daarop heb ik nu nog geen antwoord. Ik weet niet wat de kosten daarvan zijn en wat daarvoor nodig is. Dat zou iets kunnen zijn wat je verder gaat onderzoeken.

De **VOORZITTER**: Dan is het woord aan de heer Steeman.

3610 De heer **STEEMAN** (D66): In de commissie hebben we uitgebreid stilgestaan bij de slimme mobiliteitsambities van de provincie. Ook wat D66 Noord-Holland betreft had deze voordracht een hamerstuk mogen zijn.

Het valt op dat – mede door de inzet van de vorige Statenfractie van D66 – er steeds meer samenhang ontstaat tussen de vele verschillende mobiliteitsdossiers en mobiliteitsstukken en tussen die stukken en de provinciale budgetcyclus. Deze Focus Smart Mobility vormt een

3615 belangrijk onderdeel, wat ons betreft. De inzet van slimme mobiliteitstoepassingen gaat zorgen voor efficiënt en effectief vervoer, kortere reistijden en veiliger reizen. En daar bovenop, wat D66 betreft, ook nog eens comfortabel en voorspelbaar vervoer en zo laag mogelijk op de ladder van duurzame mobiliteit. Het gaat om goed bereikbaar, minder uitstoot en geluid, verbetering van de leefbaarheid in de omgeving en daarmee ook logische voordelen voor de woningbouwopgave. Wij

3620 zien de voordelen, of richting Forum voor Democratie: Wij zien de voordelen wel.

Wat we de gedeputeerde vragen bij deze Focus om zich ook op de gehele provincie te richten, zodat ook buiten de Metropoolregio Amsterdam op het gepresenteerde hoge ambitieniveau gezocht kan worden naar samenwerking tussen de vele gemeenten, ketenpartners, inwoners, onderwijs en bedrijven om deze focus concreet te maken en te realiseren. Dat betekent niet dat

3625 de Provincie daarbij een uitvoerende rol zou moeten krijgen in bijvoorbeeld deelconcepten, zoals DENK voorstaat in de motie. Wat D66 betreft waren de toezeggingen van de gedeputeerde in de commissie op vragen van de fractie van DENK voldoende en ook voldoende duidelijk.

D66 ziet overigens wel lokale energie- en duurzaamheidscoöperaties die aan de slag gaan met deelconcepten. Wellicht kan de gedeputeerde aangeven op welke manier de provincie dat nog

3630 verder zou kunnen stimuleren.

Wat ook voldoende is behandeld in de commissie, is de motie van de SP met betrekking tot interprovinciale samenwerking. De gedeputeerde heeft, ook naar onze mening, op dat onderwerp ruim voldoende toelichting gegeven hoe die samenwerking al op dit moment werkt, zoals ook mevrouw Van der Waart van GroenLinks dat bemerkte.

3635 Bij de motie van ChristenUnie wachten we even de reactie van de gedeputeerde af. Ik maak alvast een voorbehoud om daar in tweede termijn op terug te komen.

In ieder geval zullen we voor het voorliggende voorstel stemmen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Smart Mobility is geen doel op zich, maar slechts een onderdeel van ons mobiliteitsbeleid. Voor de Partij voor de Dieren is het van evident belang dat slimme mobiliteit vooral ten dienste moet staan van zaken als klimaat, duurzaamheid, energiebesparing, biodiversiteit en veiligheid van mens en dier en minder om aangenaam reizen te bewerkstelligen. Slimme mobiliteit dient wat onze fractie betreft derhalve direct gekoppeld te worden aan de ladder voor duurzame mobiliteit. Omdat de balans in deze Focus in onze ogen toch deze kant op doorslaat, zullen wij voor deze voordracht stemmen. Waar nodig geacht zal ik middels een stemverklaring reageren op de moties.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar mevrouw Van Geffen.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (VVD): Voordat ik aan mijn bijdrage begin, wil ik toch even reageren op een opmerking die collega Dessing van Forum zojuist maakte. Die meende dat ondernemers zich niet meer thuis zouden kunnen voelen bij de VVD en dat de VVD er geen vertrouwen meer in heeft. Zoals u weet, ben ik zelf ondernemer. Zeer actief zelfs, ook in ondernemersnetwerken. Ik kan u vertellen dat ik het nog helemaal snap. Bovendien gaan wij wat beter als het gaat om coalities. We halveren niet de hele tijd. Ik denk dat we echt meer voor elkaar krijgen voor ondernemers, zowel in Den Haag, als in Noord-Holland, dan mijn collega.

De **VOORZITTER**: U ontlokt een reactie van de heer Dessing.

De heer **DESSING** (FvD): Deze handschoen neem ik toch graag even op. Vindt mevrouw Van Geffen toch niet dat deze vijftien miljoen euro, die hier kennelijk wordt aangegeven aan dit plan, ook voor een ondernemer een behoorlijk groot bedrag is met een zeer onzekere rendabele opbrengst?

Mevrouw **VAN GEFFEN** (VVD): Er zijn heel wat ondernemers in dit land, die investeren in innovatie. Dat doen ze ook samen met de Provincie. Het voordeel van samen met de provincie investeren in innovatie is dat de kans, dat het toepasbaar is, veel groter wordt.

De VVD vindt het belangrijk dat de provincie als beheerder van tal van wegen, fietspaden, vaarwegen en busbanen meewerkt aan innovaties om alle verkeer optimaal te laten verlopen. In samenwerking met onderzoekers verbetert de doorstroom en de veiligheid van het verkeer en kan het ook schoner. Dat zijn resultaten waarvan de VVD blij wordt. In de commissie is besproken dat het perspectief van de reiziger, wat het oplevert voor gebruikers, meer naar voren mag komen. We zijn blij met de toezegging van de gedeputeerde dit in de voortgangsrapportage mee te nemen. Daardoor steunt de VVD de nota Smart Mobility.

Nog kort een reactie op de moties. Ook de VVD is van mening dat er voldoende toelichting was van de gedeputeerde op de samenwerking met provincies. We zijn het eens met D66 dat de motie van deelconcepten in deze vorm niet meteen op de weg van de provincie ligt, hoewel de problematiek van minder dicht bevolkte gebieden inderdaad aandacht behoeft.

De VVD gaat niet voor een verdeelsleutel, maar voor echte innovatie. Bij de toepassing van innovaties kijken we naar wat zoveel mogelijk rendement brengt. Dat is wellicht niet eens de

toepassing die 75% van de middelen vraagt. Het kan juist een veel goedkopere toepassing zijn. je kijkt dus naar rendement en niet naar een verdeelsleutel. Vandaar dat we tegen deze motie zullen stemmen.

3685

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Is de VVD niet geïnteresseerd in een manier waarop dat wat je samen uitvoert met verschillende provincies op het gebied van Smart Mobility, en elk ander onderzoek, nauwkeuriger financieel in kaart wordt gebracht? Zou de VVD dat niet aantrekkelijk vinden?

3690

Mevrouw **VAN GEFFEN** (VVD): Als er voordelen zijn om een onderzoek gezamenlijk op te pakken, -naar mijn idee gebeurt dat inmiddels al-, dan is dat aantrekkelijk. Maar dat is niet altijd het geval. Soms is het juist handiger om te verdelen en met elkaar vervolgens de resultaten uit te wisselen.

3695

De heer **HOOGERVORST** (SP): Ik vind dit antwoord heel erg vaag. Naar uw idee gebeurt het al. Dat is juist de reden dat wij deze motie hebben ingediend. We willen het zeker weten en we willen de kosten zo efficiënt mogelijk gebruiken. We zijn niet tegen de onderzoeken.

3700

Mevrouw **VAN GEFFEN** (VVD): Ik heb moeite met dat 'zeker weten', als de gedeputeerde daar een toelichting opgeeft en uitlegt hoe hij dat doet. Dan vindt u dat u het pas zeker weet als er een motie over wordt aangenomen. Dat vind ik een beetje apart.

3705

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ik snap dat mevrouw Van Geffen vindt dat we moeten kijken naar effectiviteit. Vindt u ook niet dat een ontzettend groot deel aan onderzoek wordt besteed en dat er wellicht een betere effectiviteit gehaald zou kunnen worden door meer te besteden aan de daadwerkelijke realisatie van oplossingen? Wat vindt u ervan dat meer dan de helft van provinciaal geld aan onderzoek wordt besteed?

3710

Mevrouw **VAN GEFFEN** (VVD): Ik heb daar geen normbedrag over. Als dat onderzoek ertoe leidt dat er daarna grote rendementen komen, -en in veel gevallen is dat zo, dat is in het verleden gebleken-, dan is dat het waard.

3715

De **VOORZITTER**: Het woord is aan mevrouw Van Soest.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Wij hebben met belangstelling naar de Focus Smart Mobility gekeken. We missen hierin een aantal zaken. Ik beperk me tot enkele vragen. In welk opzicht worden digibeten meegenomen in dit voorstel voor Smart Mobility-beleid? Blijft naast het reizen met OV middels een telefoonapp, ook het kopen van een kaartje mogelijk? Hoe staat het

3720

3725 met de privacy? Mocht het vijftien miljoen euro gaan kosten, is dat dan inclusief het aanpassen van de bussen in het openbaar vervoer?

De **VOORZITTER**: Ik vraag gedeputeerde Olthof om zijn reactie in eerste termijn.

3730 Gedeputeerde **OLTHOF**: We hebben het bij het vorige agendapunt vooral over schoon en veilig gehad. Slim hoort daar uiteraard ook bij. Slim, niet als doel op zich, maar wel als een middel om een aantal andere doelen ook zo goed mogelijk te realiseren. Wat een aantal mensen al heeft gezegd: De mobiliteitswereld is volop in beweging. Nieuwe concepten en nieuwe technieken doen hun intrede. Deelmobiliteit, intelligente verkeerslichten, slimme laadsystemen en nog veel meer. Dat betekent ook dat je daaraan als provincie actief moet deelnemen. Ik ben het dan ook niet
3735 met de heer Delsing eens dat de kleine conservatieve overheid zich hiermee niet moet bemoeien. Ik ben het wel met hem eens dat het uiteindelijk niet de rol van de provincie is om een marktpartij te worden en om de deelconcepten zelf aan te bieden. Omdat we wegbeheerder zijn en omdat we de concessiehouder zijn, hebben we ook de verplichting om ervoor te zorgen dat een aantal ontwikkelingen in de automobiellindustrie plaatsvinden. Die kunnen plaatsvinden als
3740 ook wij weten wat het betekent voor onze infrastructuur en de belijning wanneer het gaat over slimme technieken in auto's. Vanuit onze wegbeheerdersrol zijn we verplicht en moeten we meedoen om uiteindelijk al die ontwikkelingen te kunnen faciliteren. Dat is niet een marktverantwoordelijkheid, dat is een verantwoordelijkheid voor de overheid om te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast gaat het over veiligheid, duurzaamheid en het elektrificeren
3745 van auto's en de laadsystemen die daarbij horen. Het gaat ook over logistiek. Daarover gaan we later nog met elkaar praten. Dat wat we gaan aanbieden, is dus ontzettend breed. Ik wil dat zeker niet typeren als klein en conservatief. Het is een belangrijke verantwoordelijkheid van de overheid. Wat de heer Steeman aangaf: Daarbij richten we ons uiteraard niet alleen op de MRA. De MRA is zelf ook heel actief met Smart Mobility. We stemmen dat goed op elkaar af. We nemen
3750 zeker ook de rest van de provincie daarin heel goed mee. Sterker nog: Ik denk dat Smart Mobility kan een belangrijke bijdrage leveren bij de mobiliteitsvraagstukken, juist in de rest van Noord-Holland. Binnen de MRA zal een deelconcept eenvoudiger neer te zetten zijn dan in andere gebieden. Dat neemt niet weg dat wij met deelconcepten ook in de rest van Noord-Holland een belangrijke bijdrage, een belangrijke keuze voor verkeersdeelnemers kunnen leveren. Smart
3755 Mobility is niet het beperken van de keuzevrijheid. Het is het uitbreiden van de keuzevrijheid. Naast de auto vindt men dan deelmobiliteit, Mobility as a Service (welke diensten kan ik gebruiken om van A naar B te komen?). Volgens mij breiden we juist de keuzemogelijkheden van de mensen uit door de verschillende systemen beter op elkaar aan te laten sluiten. Ik ga naar de moties.

3760 De motie van de ChristenUnie vind ik lastig. Ik begrijp wat de heer Klein zegt. Ik vind het ook een belangrijk punt. Het was een van de belangrijkste punten van deze Focus. We hebben onderscheid gemaakt in drie punten. Van de beschikbare middelen gaat er 4,7 miljoen euro naar de realisatie van de VRI's. Dat gaat over realiseren. Ook met de andere middelen is realisatie gemoeid. Er vindt op een aantal plekken toegepast onderzoek plaats. Daarmee realiseren we en
3765 we doen tegelijk onderzoek. Ik vind het lastig om daar een strakke verhouding van 25:75 of 50:50 te hanteren. Ik zou me kunnen voorstellen dat we voor de korte termijn met name

realiseren en voor de langere termijn zal er meer onderzoek zijn. Dat is logisch. Daarom is het ook een lange termijn ambitie. Ik wil deze motie ontraden. Niet omdat ik het er niet mee eens ben dat we niet alleen moeten onderzoeken, maar ook realiseren, maar vooral omdat ik een verhouding van 75:25 een ingewikkelde vind. Het doet geen recht aan de opgave die er is. Alles waarbij het gaat over onze eigen opgave, als wegbeheerder, vraagt om onderzoek. Wat is er nodig om uiteindelijk een goed antwoord te hebben op alle nieuwe systemen en ontwikkelingen in de automobieliindustrie? Ik ontraad de motie. Ik wil de heer Klein wel tegemoet komen door in de jaarlijkse rapportage, die we hebben toegezegd, de financiële verhoudingen mee te nemen.

3775 Dan kunnen we zien wat er uiteindelijk naar realisatie en wat naar onderzoek gaat. Daarin zou ik ook willen meenemen op basis van welke criteria een bepaald onderzoek kan worden vormgeven. U vraagt om criteria. We hebben een aantal criteria. De Provincie hanteert eigen inkoopvoorwaarden. Daarin zit ook een duurzaamheidsvraagstuk. Bij de eerstvolgende voortgangsrapportage zou ik ook die criteria mee willen nemen op basis waarvan tot een bepaald

3780 onderzoek is gekomen. De criteria kunnen vervolgens verder worden bekeken. De motie van DENK, JA21 en het CDA gaat over deelconcepten. Daarover is met elkaar al veel gesproken. De heer Koyuncu is een fervent voorvechter van deelmobiliteit. Nu komt hij met een voorbeeld van Sloterdijk. De vorige keer noemde hij als voorbeeld een gezin uit Volendam dat naar de Zwarte markt in Beverwijk reisde en wat zij kwijt waren aan openbaar vervoer. Hij heeft

3785 daar wel een terecht punt. Ik vind het ook een verantwoordelijkheid van de Provincie om te zorgen dat mobiliteit betaalbaar blijft. Uiteindelijk moeten de verschillende vormen van openbaar vervoer en deelmobiliteit voor iedereen toegankelijk zijn en blijven zodat iedereen uiteindelijk van A naar B kan komen; een maatschappelijke taak van Mobiliteit. Dat wil ik zeker ook onderschrijven. Deze motie is volgens mij overbodig. Op dit moment loopt er een verkenning

3790 naar de verschillende deelconcepten die er zijn. Dan heb ik het niet over de MRA, maar over de rest van Noord-Holland, waar we kijken naar een combinatie met Mobility as a Service. Hoe zorg je dat je van A naar B kunt komen en hoe kun je van verschillende concepten gebruikmaken. Dit kan ik u toezeggen. Ik verwacht net na de zomer de eerste verkenning, waarin dat ook in beeld wordt gebracht en welke partijen daarvoor in de markt zijn. Er is wel een markt voor. Buiten de

3795 MRA zijn ontwikkelingen gaande, bijvoorbeeld in Alkmaar, om met een partij te kijken of daar een eerste concept van deelmobiliteit in combinatie met een OV-hub kan worden aangeboden. Daar zijn we al druk mee bezig.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Koyuncu.

3800 De heer **KOYUNCU** (DENK): Ik waardeer de woorden van de gedeputeerde enorm. Ik geloof ook in zijn woorden, maar ik vertrouw de markt niet echt. Ik heb gezien hoe het in Amsterdam is gegaan. Zou u ons kunnen toezeggen dat u in de rapportages en in alle documenten die we gaan zien over Smart Mobility in het vervolg en in het bijzonder deelmobiliteit, steeds zult meenemen

3805 hoe het ervoor staat met de uitrol van deze concepten? Dan wil ik de motie heroverwegen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Deelmobiliteit zal een onderdeel zijn van de jaarlijkse rapportage en de voortgang en uitrol daarvan. Deelmobiliteit is ook letterlijk opgenomen in het programma van Smart Mobility. Uw vraag om die deelconcepten mogelijk te maken dat is al letterlijk benoemd in

3810 het Programma Focus Smart Mobility. In die zin heeft het alle aandacht en zullen we u bij de jaarlijkse rapportage meenemen, u daarover te informeren en de voortgang met u te delen. De laatste motie is van de SP, DENK, JA21 en het CDA. Deze motie wil ik ontraden, al ben ik het met de inhoud eens, maar wel op een andere manier. De motie kan ik op deze manier niet uitvoeren. We werken op dit moment onder de noemer 'Krachtenbundeling Smart Mobility' met
3815 alle provincies en vijf gemeenten samen. Ik wil toezeggen dat ik u een overzicht zal bieden van die samenwerkingsvorm, met wie we samenwerken en op welke onderdelen. Op het gebied van de financiële inzet werken we samen, om dubblures van activiteiten te voorkomen. Wat de ene provincie doet, hoeven wij niet te doen. We leren wel van de resultaten daarvan. Het is geen landelijk budget waaruit iedereen projecten krijgt bekostigd. Elke provincie heeft haar eigen
3820 verantwoordelijkheid over wat past bij de opgave voor de verschillende provincies. Zeeland heeft een andere opgave dan Noord-Holland. Bij ons is het gericht op wat voor Noord-Holland van toepassing is. Financieel gezien is die afstemming er in die zin niet. Uiteraard profiteren we wel van de projecten en resultaten, die door de andere provincies gefinancierd zijn. De verkenning komt ook hier in terug, naar wat we op dit moment aan het doen zijn. Ook dat kan
3825 ik toezeggen. Ik doe u veel toezeggingen in de geest van deze motie. Een aantal dingen waarom wordt gevraagd, doen we al. Dat wil ik u laten zien via het toegezegde overzicht van de samenwerkingsverbanden.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Ik ben blij met de toezegging van de gedeputeerde om ons inzicht
3830 te geven in de waarde en de aard van de samenwerking, die er op het gebied van Smart Mobility is. Is de gedeputeerde, naast het delen van de kennis, die we met deze projecten binnenhalen, ook voorstander van het delen van financiële middelen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Die toezegging kan ik niet doen. Ik weet niet of wij volledig inzicht
3835 hebben in wat andere provincies betalen. Ik weet wel hoe projecten lopen en hoe de samenwerking eruit ziet, maar we hebben allemaal onze eigen financieringsmethodiek gekozen en de bedragen die we daarvoor beschikbaar hebben. Ik kan u dat niet toezeggen, omdat ik het niet weet. Daarop zou ik later bij het overzicht een antwoord kunnen geven.

3840 De **VOORZITTER**: Dan beginnen we aan de tweede termijn

Tweede termijn:

De heer **HOOGERVORST** (SP): Ik heb de gedeputeerde de nodige toezeggingen horen doen. Daar
3845 ben ik blij mee. Als de gedeputeerde zijn best doet, en misschien iets meer dan zijn best, om in het toegezegde overzicht over die samenwerking, zoveel mogelijk ook de financiële informatie mee te nemen. Als die toezegging gedaan kan worden, dan trekken wij onze motie in.

De heer **KOYUNCU** (DENK): De gedeputeerde heeft toezeggingen gedaan en daar wil ik hem voor
3850 bedanken. Ik trek mijn motie in. Ik kondig wel vast aan dat ik dit punt zal blijven volgen. Ik hou de uitrol hiervan scherp in de gaten.

De **VOORZITTER**: Motie 61 is ingetrokken.

- 3855 De heer **KLEIN** (CU): Ik wil de gedeputeerde bedanken voor zijn reactie. Twee punten. U zegt dat u met die rigide verdeelsleutel niet uit de voeten kan. Ik hoor ook dat andere fracties er niet echt enthousiast over zijn. Tegelijkertijd biedt u wel aan om de financiële verhoudingen in de jaarlijkse voortgangrapportage mee te nemen. Dat lijkt me een mooie eerste stap. Dan trek ik de motie in. Bij de eerste voortgangrapportage zullen we hier waarschijnlijk nogmaals over
- 3860 spreken, als de verhoudingen niet zijn zoals ik denk dat ze goed zijn.
- U zegt ook toe dat u criteria wilt meenemen in de voortgangrapportage, op basis waarvan onderzoek gekozen is. Dat lijkt me heel goed. In mijn bijdrage doelde ik eigenlijk breder. Welke criteria hanteren we nu als de provincie participeert of opdracht geeft voor onderzoek over hoe dat onderzoek is vormgegeven? Het is niet nu het moment om dat verder uit te discussiëren.
- 3865 Ik wil daar nog wel een volgende stap in maken, omdat ik denk dat het goed is dat we hier als provincie richtlijnen formuleren. Dat zal dan ook met inkoopbeleid te maken hebben. Daar kom ik later nog op terug.

De **VOORZITTER**: Motie 62 is ingetrokken.

- 3870 De heer **DESSING** (FvD): Dank voor de uitgebreide en beschouwelijke antwoorden van de gedeputeerde. Ik wil nog even terugkomen op het punt waarover hij zei dat het een breed pallet aan maatregelen is, die vallen onder Smart Mobility. Ik wil toch nog even reageren op het feit dat de provincie, ook bij dit onderwerp, net als bij duurzaamheid, een hoog ambitieniveau heeft, wat
- 3875 het oorspronkelijke budget overstijgt. Ik wil in herinnering roepen dat ook voor die 4,2 miljoen euro van die 15 miljoen euro nog geen dekking is gevonden. Ik zou daarop graag een reflectie hebben van de gedeputeerde. Als alles doorgaat zoals het lijkt te gaan dan geven we vanavond maar liefst 26 miljoen euro uit en dat met het oog op de veranderende financiële situatie voor mobiliteit en veiligheid in de toekomst, waarop ik later bij de financiële beschouwingen nog zal
- 3880 terugkomen.

- Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): De gedeputeerde is op geen enkele vraag van mij ingegaan. Ik herhaal mijn vragen. In welk opzicht worden digibeten in Smart Mobility beleid meegenomen? Blijft het naast het reizen per OV via telefoon apps ook mogelijk om een kaartje te
- 3885 kopen? Hoe staat het met privacy?

- Gedeputeerde **OLTHOF**: Mobiliteit moet voor iedereen beschikbaar en toegankelijk zijn, ook voor digibeten, mensen met een visuele of andere beperkingen. Het heeft de aandacht. Of het echt Smart Mobility is, is de vraag. Het heeft ook te maken met OV-concessies en het overstappen naar
- 3890 een andere betaalwijze binnen het openbaar vervoer. Ook daaraan zullen we zeker aandacht blijven besteden. De telefoonapp voor Mobility as a Service laat in een oogopslag zien op welke manier, met welke mobiliteitsvorm van A naar B kan worden gereisd. De telefoon app is een nadrukkelijk onderdeel van Smart Mobility. De provincie moet het goede voorbeeld geven als het gaat over privacy. Als het gaat over privacy en het beschermen van persoonsgegevens dan gelden

3895 daar de strengste eisen. Het maakt ook onderdeel uit van alle onderzoeken en implementaties en realisaties van onderdelen.

De heer Hoogervorst triggert me als hij mij vraagt om meer dan mijn best te doen. Uiteraard ga ik mijn best doen om het inzichtelijk te maken. Omdat ik niet weet in hoeverre het voor honderd procent inzichtelijk te maken is, maak ik daarin een voorbehoud. Bij de voortgangsrapportages geef ik een terugkoppeling. Zeker in de rapportage over de samenwerkingsvormen zal ik daarover wat zeggen. Als het kan dan doen we het, maar ik weet niet zeker of het voor alles mogelijk is.

In reactie op de heer Klein: We kijken graag naar de criteria. We hanteren ook criteria. Bij de eerste voortgangsrapportage gaan we het gesprek aan of er voldoende criteria zijn, of ze goed toepasbaar zijn en of goed toegepast worden. Laten we die discussie te zijner tijd voeren met elkaar.

De heer Dessing wees op de dekking. Het klopt dat we ruim 4,5 miljoen euro tekort komen om alle ambities te kunnen realiseren. Zonder ambities kom je nergens. Ambities zijn soms wat hoog. Van een hoge ambitie 90 procent realiseren, is altijd meer dan 100 procent van een heel lage ambitie realiseren. Dat kunt u me kwalijk nemen, maar dat is wel hoe we besturen.

De dekking hoeft niet altijd uit onze eigen middelen te komen. In samenwerkingsverband kijken we naar een dekking in nationaal en Europees verband. We kijken of gebruik kan worden gemaakt van subsidieregelingen en kunnen meeliften op de subsidies die naar kennisinstituten gaan. Wellicht dat we op termijn keuzes moeten maken, omdat de middelen onvoldoende of schaars zijn. We zullen niet alle ambities kunnen realiseren, als er onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Laten we er mee aan de slag gaan. Op korte termijn kunnen we met de realisatie aan de slag. We hebben de nodige uitdagingen, ook op financieel vlak. Die gaan we graag aan. We zullen met u in gesprek gaan over hoe we het mogelijk kunnen invullen. Ik hoop dat we met andere partijen tot het bedrag van 4,5 miljoen euro kunnen komen.

3920 De **VOORZITTER**: Dan zijn we aan het eind van de tweede termijn gekomen. We gaan stemmen. Er is nog een motie (motie 60) waarover we gaan stemmen en uiteindelijk stemmen we over voordracht 20 Focus Smart Mobility.

Er zijn 54 deelnemers aan de stemmodule van Notuvote.

3925 Is er behoefte aan hoofdelijke stemming bij motie 60? Wil iemand een stemverklaring afleggen? De motie is ingetrokken. Dan valt er geen enkele motie in stemming te brengen. Er zijn geen moties. Dat betekent dat we direct voordracht 20 'Focus Smart Mobility' in stemming gaan brengen.

3930 Wil iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring afleggen? De heer Deen.

De heer **DEEN** (PVV): De PVV zal tegen deze voordracht stemmen, omdat de Focus Smart Mobility een steeds grotere nadruk legt op onder andere duurzaamheid en klimaat. Daarnaast vinden wij het werkelijk flauwekul dat het college zegt extra ruimte te willen generen voor woningbouw door deelsystemen verder te ontwikkelen. Wil je op het woningbouwdossier echt een noemenswaardig verschil maken dan heb ik als tip om in te zetten op een strenger immigratiebeleid, meer ruimte te bieden om in het groen te bouwen en niet de hele provincie vol

te zetten met windturbines en zonneparken. Voor alle duidelijkheid: In deelauto's kun je niet wonen.

3940

De **VOORZITTER**: Nog anderen die een stemverklaring willen afleggen? Wenst iemand aantekening. Zo niet dan open ik nu de stemming voor voordracht 20 Focus Smart Mobility. De stemming wordt geopend en na een minuut gesloten.

3945

Voordracht 20 wordt aangenomen met 48 stemmen voor en 6 stemmen tegen. Tegen hebben gestemd Forum voor Democratie en de PVV. Daarmee is voordracht 20 Focus Smart Mobility aangenomen.

12. Vragenuur

3950

De **VOORZITTER**: Ik wil u erop wijzen dat geen interrupties zijn toegestaan en dat er geen moties kunnen worden ingediend tijdens het vragenuur. Voor de eerste termijn geldt voor Provinciale Staten drie minuten, net als voor Gedeputeerde Staten en in tweede termijn één minuut. Daarna is er eventueel nog ruimte voor aanvullende vragen. De eerste vraag komt van de fractie 50PLUS/PvdO.

3955

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): De instandhouding van Natura2000-gebieden wordt gegarandeerd door de Rijksoverheid. Is dat juist? We moeten immers het een en ander gaan beslissen. Mijn tweede vraag: Is het juist dat windturbines extreem veel meer grondstoffen verbruiken dan kernenergie?

3960

Gedeputeerde **STIGTER**: Ik heb met collega Rommel afgesproken dat ik ook de eerste vraag over Natura2000 voor mijn rekening zal nemen.

Het klopt dat het Rijk een resultaatverplichting heeft ten aanzien van Natura2000. Het Rijk heeft de natuurgebieden ook vastgesteld. De provincie heeft een inspanningsverplichting.

3965

De tweede vraag gaat over het grondstoffenverbruik voor kernenergie versus windmolens. Die vraag is lastig te beantwoorden, omdat er verschillende materialen worden gebruikt. De levenscyclus van een kerncentrale is anders dan van een windmolen, net als het hergebruik van materialen. Er moet naar de gehele keten worden gekeken. Het gaat niet alleen over de kerncentrale maar ook over alles wat je moet doen om bijvoorbeeld kernafval op te slaan, tot in

3970

de lengte der jaren. Het is dus een lastige vergelijking. Wat wel vaker gedaan wordt dat het wordt afgewogen tegenover CO₂-uitstoot, zowel in de bouw als het gebruik van een kerncentrale. Daarin scoren beide ongeveer gelijkwaardig. De CO₂-uitstoot is ongeveer vergelijkbaar.

3975

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): De heer Stigter zei dat de provincie een soort hoedsterfunctie heeft. Als er gebouwd gaat worden in N2000-gebieden, kan de provincie dat dan tegenhouden?

Gedeputeerde **STIGTER**: We hebben een bevoegd gezag rol ten aanzien van Natura2000-gebied op land. We zouden het kunnen tegenhouden. In het RES-proces heeft de provincie haar opvatting

3980 daardoor geventileerd. Dat het niet de locaties zijn waar je aan denkt bij zoeklocaties voor windenergie.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg krijgt het woord.

3985 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Op 12 mei likete GroenLinks gedeputeerde Stigter een tweet waarin critici van windturbines werden weggezet als 'windwappies'. Dit zorgde direct voor ophef op social media. We snappen dat gezien de sentimenten die er zijn. Wij van JA21 denken dat het goed is om wat spanning uit de lucht te halen. Het is daarbij zeker niet ons doel om hier moreel verheven smaakpolitie te spelen. Ik denk dat er veel mensen zijn die de behoefte hebben om van
3990 de heer Stigter te horen hoe hij er nu precies instaat en wat zijn beweegredenen zijn geweest. Al eerder is in Amsterdam ophef ontstaan over een soortgelijke situatie. Dit ging toen over GroenLinks bestuurder Rick Vermin. Vermin bood later excuses aan.

We hopen dat gedeputeerde Stigter deze mondelinge vragen ziet als een kans om het een en ander uit de wereld te helpen. Volgens mij is het zoals het nu allemaal gaat, niet nodig.

3995 Dit brengt me bij de volgende vragen:

Vindt gedeputeerde Stigter mensen die hun zorgen uiten of kritiek hebben op de bouw van windturbines windwappies? Waarom heeft gedeputeerde Stigter de betreffende tweet leuk gevonden? Is gedeputeerde Stigter zich ervan bewust dat hij gedeputeerde is van alle Noord-Hollanders en niet alleen van hen die voor windturbines zijn? Is Gedeputeerde Stigter het met
4000 JA21 eens dat hij de betreffende tweet, gezien de ontstane ophef beter niet leuk had kunnen vinden?

Gedeputeerde **STIGTER**: Ik ben de gedeputeerde van alle Noord-Hollanders. Ik neem iedereen serieus. Dat heb ik in de commissievergadering op 26 april een aantal keren duidelijk gemaakt en
4005 hoe ik aankijk tegen deze discussie. Ik begrijp iedere zorg op dat punt heel goed. Ik heb in die vergadering en ook niet daarna het woord 'wappie' nooit in de mond genomen. Met het woord 'wappie' zet je iemand in een bepaalde hoek. Om die reden heb ik dat woord bewust nooit gebruikt. Met mijn like op de tweet heb ik tot uitdrukking willen brengen, dat ik, naast alle aandacht die ik zie, onder ander op Social Media waarop vooral weerstand wordt opgeroepen
4010 rondom windenergie, blij ben met het initiatief, waarin in positieve zin wordt opgeroepen om verantwoordelijkheid te nemen en te komen tot goede windplannen. Dat was de kern van de tweet. Om die reden vond ik een reden om dat te liken. Dat is het. Ik zag dat de voorstanders aanmerkelijk stiller zijn geweest in de discussie hierover. We hebben met elkaar wel een enorme opgave te doen. Het is niet meer en niet minder. Om die reden voel er niet veel voor om voor
4015 mijn like mijn excuses aan te bieden.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik hoor uw antwoord, waarvoor dank. Snapt u wel de ophef die is ontstaan rondom het liken van de tweet en dat het in de toekomst wellicht tot een ander inzicht had moeten leiden?

4020 Gedeputeerde **STIGTER**: Ik zie hoe op de like gereageerd is en hoe er op een bepaalde manier stemming wordt gemaakt. Dat wil ik niet begrijpen. Ik heb naar aanleiding van die discussie op

4025 allerlei manieren laten weten dat ik me de zorg wel aantrek. Tegelijk hebben we de nodige dingen te doen met elkaar. Om die reden ben ik blij, nogmaals, met ieder initiatief dat in positieve zin is bedoeld om bij te dragen aan de belangrijke klimaatopgave.

4030 Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Heel kort. Ik snap dat meneer Stigter zegt er nu geen excuses voor aan te bieden. Dat hoeft van ons ook niet. Bent u het met ons eens dat het ook belangrijk is dat u laat zien dat u goed luistert naar mensen die zorgen hebben over windmolens? Het zou ook goed zijn als u bijvoorbeeld ook dat eens liket of daarop reageert en daar als bestuurder mensen echt serieus in neemt. Die oproep wil ik doen en die vraag wil ik stellen.

4035 Gedeputeerde **STIGTER**: Ik begon mijn betoog dat ik het snap dat mensen zich zorgen maken over hun leefomgeving en hun gezondheid. Daar ben ik mijn bijdrage in de commissie van 26 april ook mee begonnen. Ik ga ook, juist hierover, in gesprek met vertegenwoordigers van Windalarm. Op allerlei manieren laat ik mijn betrokkenheid zien richting bezorgde inwoners. Ik spreek meer tegenstanders dan voorstanders. Ik hoop dat dit de komende tijd gaat veranderen.

4040 De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): In de media gaan regelmatig berichten rond over hoe slecht het gaat met weidevogels. Ook de ChristenUnie-fractie heeft recent meerdere berichten ontvangen over bedreigingen voor weidevogels, met name vanuit agrariërs in Waterland die zich inzetten voor weidevogelbescherming. Zij geven aan dat een groot deel van de bescherming teniet wordt
4045 gedaan door predatie door vossen en ook roofvogels. Er zijn meerdere video's en wild-camerabeelden beschikbaar waarop te zien is hoe dat gebeurt. Ook zijn er op social media beelden gedeeld van grote stukken weiland, die vallen onder particulier natuurbeheer, die geheel onder water staan waardoor de weidevogels zijn verdronken of verdreven.
De ChristenUnie maakt zich grote zorgen over de achteruitgang van de weidevogels, maar ook
4050 over ineffectiviteit van de provinciale inzet voor weidevogelbeheer als predatie en het onder water zetten van land zo veel teniet doet. Wij hebben daarom een aantal vragen aan het college van Gedeputeerde Staten: Heeft de provincie een goed beeld van de huidige situatie rondom weidevogels en de mate waarin predatie weidevogels bedreigt? Klopt het dat de rol van predatoren groeiende is? Weten Gedeputeerde Staten of het predatorenbeheer op orde is, of is er
4055 door omstandigheden dit jaar minder gedaan aan predatiebeheer? Op welke manieren zou de provincie extra inzet kunnen plegen om agrariërs te ondersteunen bij het weidevogelbeheer zodat hun inspanningen effectiever zijn? Klopt het dat stukken particulier beheerd weiland in Waterland volledig onder water hebben gestaan waardoor weidevogels zijn verdronken? Kan de provincie sturen op het voorkomen van dit soort situaties? In het Actieplan Weidevogels wordt predatiebeheer als sluitstuk gezien. De situatie in Waterland lijkt te suggereren dat dit niet werkt.
4060 Bent u bereid samen met beheerders te bekijken in hoeverre dit aanpassing behoeft?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik begrijp echt uw zorg, meneer Klein. Ik zie dat ook hier en daar. Het klopt dat de weidevogelstand onder druk staat. Dat was voor ons al reden om met de uitvoering
4065 van het Actieplan Weidevogels, dat we ongeveer een jaar geleden hebben behandeld in de

commissie, aan de slag te gaan. WE zijn er druk mee bezig en ook met dit actieplan, zodat het alle aspecten van goed weidevogelbeheer omvat.

Een van de aspecten is het tegengaan van predatie. Dat is zeker geen sluitstuk. Het is een belangrijke bouwsteen voor goed weidevogelbeheer. De faunabeheer eenheid is daarvoor verantwoordelijk.

Het komt zeker voor dat de vos slachtoffers maakt. Ik heb dat ook gehoord van boeren die zo hun best doen voor die weidevogels. De stand loopt dan achteruit. We balen daarvan. Er zijn geen cijfers beschikbaar. Het is best mogelijk dat de vos de laatste tijd meer aan zet is geweest dan voorheen. Dat heeft ook te maken met het feit dat de avondklok was ingesteld. Daardoor mochten jagers 's avonds en 's nachts niet op pad.

We hebben geen signalen ontvangen, ook niet van de FBE of vanuit het gebied dat we meer zouden kunnen doen, dan we nu doen. De vergunningen zijn goed op orde, hebben we begrepen. De bal ligt bij de uitvoerders. We hebben hierover regelmatig contact met het FBE en ook met agrarische collectieven. Er zijn regelmatig werkbezoeken aan boeren. Als er problemen zijn die we als provincie kunnen oplossen dan vernemen we dat via die contacten en zullen we daar zeker actief naar kijken. U heeft het over het verdronken weiland. Ik heb het voorbij zien komen op Twitter. Ik zelf en de ambtenaren ook niet, weten niet welk weiland dit is. Als u daar meer informatie over heeft, dan hoor ik dat graag. We kunnen dan uitzoeken of hier sprake is geweest van een overtreding, of niet.

De heer **KLEIN** (CU): Bedankt, mevrouw Rommel. Ik ben blij dat u het probleem erkent. Ook al met het Actieplan Weidevogels, maar ook nu naar aanleiding van een actualiteit wordt duidelijk dat we hier met zijn allen de schouders onder moeten zetten. Het is slecht voor de natuur, maar ook dramatisch voor al die mensen die zich inzetten voor weidevogelbeheer.

U zegt dat u geen cijfers heeft over in hoeverre de vos een rol speelt. Dat vind ik zorgelijk. Is het mogelijk dat we die cijfers binnenkort krijgen? Dat we meer onderzoek gaan doen om te zien hoe de verschillende bedreigingen van weidevogels een rol spelen. U zegt over de contacten met FBE dat er geen aanleiding is tot wijziging omdat u in principe alles heeft kunnen doen wat nodig is. Daar ben ik blij om. U zegt ook dat de predatiebestrijding geen sluitstuk is van weidevogelbeheer, maar dat staat wel zo in het Actieplan Weidevogels. Misschien moet nog eens nader naar de formulering worden gekeken. Ik weet niet van wie het land is, maar het is goed om via social media te bekijken of daarover meer duidelijkheid te krijgen is.

De **VOORZITTER**: Voordat u gaat antwoorden gedeputeerde; er is nog een aanvullende vraag van de heer Zoon.

De heer **ZOON** (PvdD): Dank u wel voor de aandacht voor de weidevogels. We zien vooral dat de intensieve veehouderij en de landbouw debet zijn aan de achteruitgang van de weidevogels. Bij welke bronnen informeert de gedeputeerde over de achteruitgang? Welke maatregelen zijn daarbij wenselijk om te nemen? Hopelijk is dat niet alleen de jagersvereniging.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Het Actieplan speelt nu bijna een jaar. Na dat jaar komen we terug in de commissie om te bespreken wat er in dat jaar is gebeurd met het Actieplan en wat daarvan is geleerd. Ik zal kijken of we cijfers naar boven kunnen halen en bij de evaluatie meenemen.

4110 Het zijn niet de agrariërs, maar terrein beherende organisaties die in het gebied werkzaam zijn.

De **VOORZITTER**: De heer Smaling heeft mondelinge vragen in het kader van de uitvoering van motie 143/2020 Gein.

4115 De heer **SMALING** (SP): Het gaat over een van de vele windmoties. In oktober 2020 is een motie met algemene stemmen aangenomen om te proberen het Geingebied te ontzien in het RES-proces, onder andere omdat het Unesco Werelderfgoed betreft. Mijn vraag gaat over het proces daarna. In de afgelopen commissie kwam het er niet van om een rondvraag te stellen over dit punt. De gedeputeerde heeft schriftelijk vrij uitvoerig aangegeven wat er met de motie is

4120 gebeurd, waarvoor dank. Bij navraag in de gemeente Ronde Venen, waarop de motie voornamelijk was gericht, bleek noch de gemeenteraad, noch de griffie, noch de ambtenaren belast met dit dossier enige notie te hebben dat deze motie door ons was aangenomen. Een provinciegrens kan ook een soort muur zijn. Kan de gedeputeerde bevestigen dat er contact is geweest met de gemeente Ronde Venen? Zo nee, gaat dat nog gebeuren? Had ik na het

4125 aannemen van de motie naar het gemeentehuis in Mijdrecht moeten gaan om daar die motie af te geven? Ik kan alle activiteiten die de gedeputeerde beschrijft in zijn brief, niet rijmen met de totale non-reactie bij de gemeente Ronde Venen. Bovendien staat op de RES-kaart van de gemeente gebieden Gein-Noord en Gein-Zuid nog steeds als 'geschikt' aangemerkt, tot mijn ontsteltenis en niet alleen die van mij.

4130 Gedeputeerde **STIGTER**: De motie roept niet op om zoekgebieden te schrappen. De motie vraagt om het overleg aan te gaan met Ronde Venen en andere betrokkenen. Dat is gebeurd. Op bestuurlijk niveau hebben we op 20 november het eerste bestuurlijk overleg hierover gevoerd. De gemeente zat hier en onder andere Provincie Utrecht. Onlangs, in maart 2021, is er op ambtelijk

4135 niveau nog contact geweest. Ook daar waren alle partners op dat vlak aanwezig. Het is een misverstand dat hierover niet zou zijn gesproken door de bestuurlijke overheid. Ook ambtelijk is erover gesproken. We hebben afspraken gemaakt over de samenwerking rond dit punt.

De Ronde Venen moet zelf het contact aangaan met de buurgemeenten. Zo had ook de Provincie Utrecht in eerste instantie het initiatief moeten nemen om ook ons te informeren. Het lijkt me

4140 goed om na het laatste overleg in maart bij Utrecht na te gaan wat de laatste stand van zaken is van de afstemming. Het is dus onjuist dat hierover niet in overleg is gegaan door Noord-Holland met Ronde Venen en andere partijen.

De heer **SMALING** (SP): Ik ben blij om dat te horen. Het sluit dus niet aan bij wat ik terugkrijg uit

4145 Mijdrecht zelf. Dan ben ik geneigd om volgende week te gaan inspreken bij de raadsvergadering. Dat lijkt me niet echt gepast, om dit als Statenlid uit de naburige provincie te doen. Ik zou het wel fijn vinden als de gedeputeerde nog wil checken op het niveau van de provincie, maar misschien ook bij het college van B&W van gemeente Ronde Venen of het wel geland is. Ik ben wel in verwarring.

4150

Gedeputeerde **STIGTER**: De verantwoordelijkheid van de gemeentelijk bestuurder in Ronde Venen is om de raad te informeren. Dat is niet aan mij. Toch is het goed dat wij even bij Utrecht nagaan wat de laatste stand van zaken is. Daartoe ben ik bereid.

4155

De **VOORZITTER**: Er zijn geen andere vragen meer ten aanzien van dit onderwerp. Dan zijn we aan het eind gekomen van dit agendapunt.

13. Actualiteiten (onder voorbehoud instemming Provinciale Staten)

Er zijn geen actualiteiten ingediend.

4160

14. Indien aan de orde: stemming motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag

4165

De **VOORZITTER**: Door de leden van het college zal slechts een toelichting worden gegeven door de leden van het college op de ingediende moties Vreemd aan de Orde van de Dag (VOD). Daarna zullen we overgaan tot stemming.

4170

Gedeputeerde **STIGTER**: In algemene zin zou ik willen zeggen dat ik het jammer vind dat een aantal moties als motie VOD is ingediend. U heeft dat recht. Het beperkt het debat dat we hierover zouden moeten voeren. Veel van de gesprekken over de moties zullen beter tot hun recht komen in de commissies, zodat we elkaar kunnen bevragen. Toch ga ik uiteraard wel een duiding geven van de moties, zoals die nu voorliggen.

4175

Motie VOD 46 'Gezondheid boven windmolens' wordt ontraden. Windmolens maken net als auto's en brommers geluid. Geluid is hinderlijk. Als het teveel is, kan het zelfs gezondheidsschade opleveren. Er zijn geluidsnormen vastgelegd in wet- en regelgeving. Hierin wordt uitgegaan van een maximale geluidsbelasting op de gevel van huizen. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen auto's, windmolens of wat dan ook. Dat wordt gelijk behandeld. Dat is de manier waarop de gezondheid is geregeld ten aanzien van windmolens. Ik ben geen voorstander om daarboven nog een kop te doen op dat vlak en daarmee plannen tegen te houden. In de laatste commissie Ruimte Wonen en Kwaliteit heb ik toegezegd om in IPO-verband te agenderen dat er op het gebied van windmolens en gezondheid onderzoek gedaan blijft worden. Daarbij heb ik ook toegezegd de gemeente Amsterdam te ondersteunen in het onderzoek dat zij op dat punt wil gaan doen.

4180

4185

Motie VOD 47 'Afstemming buurgemeenten bij het plaatsen van windturbines'. Ik heb in de commissie al aangegeven dat ik vroegtijdige afstemming van zoekgebieden, die andere gemeenten raken, van groot belang vind. In beide stuurgroepen van de RES Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid bepleit om dat vroegtijdig op te pakken. Toch ontraad ik deze motie. De motie is overbodig. De discussies die er zijn tussen buurgemeenten, die zijn ons bekend. We weten ook dat de bestuurlijke gesprekken hierover zijn gestart. Daar zitten we als provincie soms bij, maar soms ook niet. Dat hoeft ook niet als gemeenten elkaar zelf maar opzoeken.

4190

Ook afstemming met omliggende provincies vindt plaats. Daar zitten we natuurlijk wel altijd aan tafel.

4195 Motie VOD 48 'Neem insprekers serieus'. Ik neem insprekers uiteraard altijd serieus. In de afgelopen commissie Ruimte Wonen en Kwaliteit waren ruim honderd insprekers, gelieerd aan Windalarm. Ik ben zelf ook in gesprek gegaan met de mensen van Windalarm. De vragen die Windalarm heeft gesteld, zijn inmiddels schriftelijk beantwoord. Toch moet ik deze motie ontraden. Insprekers richtten zich primair tot de leden van de commissie. Het is aan u om vragen en opmerkingen vanuit insprekers mee te nemen in uw vragen aan Gedeputeerde Staten. Als u dat doet dan krijgt u daarop, zoals gebruikelijk, antwoord op. Het is niet aan het college om een op een antwoord te geven aan insprekers. Zij richten zich tot u.

4205 Motie VOD 49 'Geen medewerking aan de bouw van windturbines en zonneweides vanwege 35 Terawattuur'. Ook deze motie ontraad ik. Ik heb in de commissie al aangegeven dat doelrealisatie veel minder vanzelfsprekend is dan de opstellers van deze motie suggereren. Er wordt ook wel heel gefragmenteerd 'geshopt' uit de PBL-publicatie. Het PBL (Planbureau Leefomgeving) noemt in de monitoring hiervan een bandbreedte van 31 tot 45 Terawattuur (TWh) met een gemiddelde waarde van 38 TWh. Dat zit rondom die 35 TWh. In het Klimaatakkoord is afgesproken om toe te werken naar minstens 35 TWh. Gezien de omvang van onze opgave is het ook niet rampzalig als we daar iets boven zitten.

4215 Aan motie VOD 51 zal ik wat meer woorden wijden. Hoewel ik de focus heel graag leg op de uitvoering van vandaag en morgen, -en die is al lastig genoeg, weten we uit de praktijk van alle dag-, en iets minder op de ambities van overmorgen of verder, kan ik deze motie wel overnemen. Toch wil ik iets verduidelijken. De motie roept op om ons als provincie te scharen achter de 55 procent doelstelling vanuit Europa. Het ligt wat genuanceerder. De Europese Commissie heeft de 55-procentdiscussie omarmd, maar het is op dit moment nog niet duidelijk wat Europa daarin zelf gaat oplossen met maatregelen rondom emissiehandel, of aanvullende regels ten aanzien van automotoren en wat op basis daarvan nog aanvullend van de lidstaten wordt gevraagd en hoe die verdeling eruit ziet. Evenzeer geldt dat voor Rijksniveau. De commissie Van Geest heeft voor het Kabinet verkend wat de knoppen zijn voor die 55 procent. Ook daar zie je dat een groot aantal knoppen op het bordje van het Rijk ligt. Het is te makkelijk om te zeggen: "Europa heeft 55 procent en daarmee heeft de Provincie ook 55 procent." Daar zit echt nog wel een fase tussen. Toch is het wel goed om ons, samen met andere provincies, voor te bereiden op die 55 procent doelstelling. Uiteindelijk sluit ik niet uit dat dit wel degelijk aan de orde gaat komen. Dan moeten we zijn voorbereid op maatregelen, die we goed kunnen faciliteren. Dat vraagt om aanvullende afspraken. Bij de huidige klimaatafspraken, rondom 49 procent, horen randvoorwaarden, die voornamelijk door het Kabinet ingevuld zouden moeten worden. Die randvoorwaarden zijn tot op de dag van vandaag niet goed ingevuld. Dan is het makkelijk om te zeggen 'We pakken die 55 procent er gewoon even bij.', terwijl de randvoorwaarden voor 49 procent nog niet zijn ingevuld. Dat vraagt echt om aparte afspraken. Anders teken je voor een hogere doelstelling, terwijl je weet dat de uitvoering uiteindelijk onvoldoende van de grond komt, omdat randvoorwaarden niet zijn ingevuld.

4235 Nogmaals, positief over deze motie, om ons voor te bereiden op die 55 procent. Ik ben ook altijd bereid om daar een toelichting op te geven richting de Staten. Het lijkt me wel verstandig en handig om dat pas te doen op het moment dat er iets meer zicht is op hoe Europa en het Rijk hiermee omgaan. Dat zal wellicht na de zomer gaan plaatsvinden.

4240 De **VOORZITTER**: Dan gaan we voor motie VOD 50 naar gedeputeerde Rommel.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Wij delen de doelstelling die in motie VOD 50 staat: het vergroten van het areaal kruidenrijk grasland. Dat staat ook als doelstelling in het Masterplan. Aanvullend op het ANLb (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer) steunen we een paar projecten, namelijk de
4245 Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij. Daarmee kunnen boeren laten zien dat ze maatregelen nemen voor de biodiversiteit, dus ook kruidenrijk grasland. Daardoor kunnen ze een hogere melkprijs krijgen. We doen dat samen met Stichting Boer en Natuur en Cono. Daarnaast ondersteunen we, met Universiteit Wageningen, de doorontwikkeling van de
4250 Biodiversiteitsmonitor. Daarmee kan straks, met behulp van satellietbeelden, goed in beeld worden gebracht waar de kruidenrijkdom te vinden is. Met de Vlinderstichting wordt een project gestart om op kansrijke locaties met de omgeving te werken aan het verbeteren van kruidenrijke graslanden voor typische graslandvlinders. Dat zijn mooie projecten die langdurig lopen. In de commissievergadering heb ik aangegeven dat een crowdfunding niet echt duurzaam is. Ik zou met gedeputeerde Zaal bespreken of het wellicht in de Voedselvisie zou passen. Mevrouw Zaal
4255 heeft aangegeven dat in haar portefeuille daarvoor geen ruimte te vinden is. Ik heb ruimte gevonden in het Masterplan Biodiversiteit, maar dat is wel voor een jaar, zoals ik al in de commissie heb gezegd. Als het de bedoeling is, -en dat lees ik ook wel-, om 15.000 euro te doneren, dan kan vanuit het Masterplan Biodiversiteit een bijdrage worden geleverd. Ik zou in die zin de motie kunnen overnemen.

4260 De **VOORZITTER**: We zijn aanbeland bij motie 52. Als lid van het college neem ik de beantwoording daarvan op me. Ik kijk terug op een interessante en goede discussie, die ik met de commissie heb gehad over het voorstel van de transitiecommissie. Daar was al aangekondigd dat er een dergelijke motie VOD zou komen. Ik ben blij met de betrokkenheid van Provinciale
4265 Staten bij de MRA en dat het ook in de nieuwe structuur en Governance, die op dit moment wordt vormgegeven, goed moet worden geborgd. Ik zie het als een steun in de rug in mijn positie binnen de transitiecommissie. Ik sta positief ten opzichte van deze motie. Een paar kanttekeningen. Ik ben blij dat de motie zowel kijkt naar de rol van de leden van Gedeputeerde Staten binnen de MRA als naar de rol van Provinciale Staten zelf en hoe u daaraan vorm geeft om
4270 betrokken te blijven bij de MRA. Mij advies is om dat zeker ook via commissievergaderingen te doen. Daarmee worden de continuïteit, maar ook de snelheid van het bespreken van stukken bevorderd. Ik sta positief ten opzichte van de ingediende motie.

Nu zet ik mijn pet van voorzitter weer op.

4275 Mevrouw Jellema wil een ordevoorstel doen.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Even van de orde. Ik zou van meneer Klein graag willen weten of hij
4280 genoeg neemt met de toezegging van de gedeputeerde. Dat maakt uit voor mijn stemgedrag
ten aanzien van deze motie.

De **VOORZITTER**: Dat kunt u straks zien als er een stemming komt. Dan zou het kunnen zijn dat
de heer Klein, als hij genoeg neemt met de toezegging, zijn motie intrekt, of in stemming laat
4285 brengen of dat een stemverklaring wordt afgelegd. Er is geen gelegenheid om deze moties nu
nog nader toe te lichten. De heer Klein heeft zijn toelichting gegeven. Daarop kreeg hij een
reactie van het college. We gaan nu over tot het stemmen. Daar is gelegenheid tot het geven van
een stemverklaring of om aantekening te maken.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Het is een bijzondere reactie, een heel welwillende reactie van de
4290 gedeputeerde. Meestal wordt aangegeven of een motie al dan niet wordt omarmd. In dit geval is
dat met een aantal voorwaarden. Daarom dacht ik dat het gerechtigd was om verduidelijking te
vragen.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Rommel heeft gezegd dat ze de motie overneemt. Ik heb haar
4295 ook horen zeggen dat ze een bijdrage zal gaan leveren.

Bij dit instrument is het lastige dat we beperkt zijn in de mogelijkheden. Op het moment dat we
dit uitgebreid met elkaar gaan bediscussiëren, verdwijnt het instrument in een nieuw instrument.
Dat is niet de bedoeling. We hebben zo dadelijk nog wat stemmingen te gaan.
4300 Op verzoek van de VVD zal ik de vergadering kort schorsen.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Ik vind het wat lastig. De heer Stigter verschuilt zich er wat
achter door te zeggen dat wordt gewacht totdat Amsterdam onderzoek gaat doen. Inmiddels zijn
4305 nieuwe cijfers bekend van het RIVM. Mijn vraag aan de heer Stigter is of hij daarvan op de hoogte
is.

De **VOORZITTER**: Er is geen gelegenheid om deze vraag te stellen. Het spijt me.
Ik geef gehoor aan het verzoek om kort te schorsen.
Ik schors de vergadering tot half elf.

4310

Schorsing 22.20 – 22.30 uur

De **VOORZITTER**: Het is half elf. Ik heropen de vergadering. Dan gaan we over tot het in
stemming brengen van de ingediende moties Vreemd aan de Orde van de Dag. De eerste die ik in
4315 stemming ga brengen is motie VOD 46, met als titel 'Gezondheid boven windturbines'. Wenst
iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring, of aantekening? Ja, de heer Kanik.

De heer **KANIK** (D66): Een stemverklaring voor motie VOD 46. Gezondheid heeft ook bij ons de
aandacht. In de gemeenteraad van Amsterdam zijn er al verschillende moties van D66 over de
4320 prioritering van de volksgezondheid bij het realiseren van windmolenprojecten aangenomen.

Daarbij heeft de gedeputeerde toegezegd zich aan te sluiten bij verschillende onderzoeken op dit gebied. Daarom zullen wij deze motie niet steunen.

4325 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ook wij nemen gezondheid zeker serieus. We ondersteunen ook wel de gedachte van mevrouw Van Soest dat daarmee rekening moet worden gehouden. Wat er echter wel al is, dat zijn normen, waaraan we ons moeten houden. We vinden dat het nu meer in de uitvoering gaat zitten dan in nog meer onderzoek daarnaar. Daarom zullen wij deze motie, ondanks de goede intentie, niet steunen.

4330 Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): De CDA-fractie stemt als mede indiener uiteraard voor motie VOD 46 over de gezondheid boven windturbines en ook voor motie VOD 47 over de problemen van het plaatsen van windmolens vlakbij buurgemeenten, omdat we het er inhoudelijk mee eens zijn. We zijn echter, de gedeputeerde zei het ook, niet blij dat we steeds zo hapsnap over dit belangrijke onderwerp spreken en stemmen. De CDA-fractie zou graag in samenhang over het
4335 windmolenbeleid en onze provinciale regels praten. Wij hebben daartoe ook een initiatiefvoorstel ingediend en deze bespreken we helaas pas op 30 augustus. Wij zien daar alvast naar uit.

De **VOORZITTER**: Dat waren de stemverklaringen. Wenst iemand aantekening? Zo niet, dan breng ik de motie VOD 46 'Gezondheid boven windturbines' in stemming.
4340 De stemming wordt geopend en na een minuut gesloten.
Motie VOD 46 wordt verworpen met 34 stemmen tegen en 20 stemmen voor. Voor hebben gestemd 50PLUS/PvdO, CDA, DENK, Forum voor Democratie, JA21, PVV en SP. Daarmee is motie VOD 46 verworpen.

4345 Dan breng ik in stemming motie VOD 47. Ik zie dat er stemverklaringen worden afgelegd. Wenst iemand hoofdelijke stemming? Dan beginnen we met de heer Kanik van D66.

De heer **KANIK** (D66): Een stemverklaring bij motie VOD 47. Al tijdens de bespreking van de concept-RES heeft onze partij aandacht gevraagd voor de afstemming tussen buurgemeenten in
4350 zoekgebieden. Tijdens de behandeling van de RES 1.0 zal het weer onze aandacht hebben. Wij vinden dat een debat in de commissie hiervoor een beter middel is dan een motie VOD. Zeker omdat de RES al heel snel op de agenda staat. We zien dan ook niet waarom deze motie op dit moment nodig is en stemmen dus tegen.

4355 De heer **DESSING** (FvD): Ondanks dat het goed is om afstemming te hebben tussen gemeenten over het plaatsen van windturbines, kan ik me zo voorstellen, lezen wij de motie zo dat het een stimulerend effect kan hebben juist op de plaatsing van die windturbines. Daarom zullen we, in tegenstelling tot de fractie van JA21, tegen deze motie VOD stemmen.

4360 De heer **KOYUNCU** (DENK): Oostzaan heeft een ongekend harde motie aangenomen, waarin ze aangeeft dat ze totaal niet serieus genomen wordt door gemeente Amsterdam, ook niet binnen de RES subregio, waar de gedeputeerde naar verwijst. Er wordt niet eens gereageerd op een brief aan de gemeente Amsterdam. Ondanks dat we vergelijkbare gevallen eerder hebben aangegeven,

blijft het college ook vandaag wegkijken. De Staten hebben vlak voor de verkiezingen
4365 aangegeven dat dit niet kan. Nu is het slechts een kwestie van de rug rechthouden. Wij vinden
het enorm jammer dat de gedeputeerde buurgemeenten zo in de steek laat. Natuurlijk zullen wij
voor stemmen.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE**: De VVD zal tegen deze motie stemmen. Wij hebben in de
4370 laatste commissievergadering hiertoe een verzoek ingediend bij de gedeputeerde. Wij willen hem
graag de ruimte geven. Laat het vanavond nog een keer een laatste waarschuwing zijn om hier
met een oplossing te gaan komen. Daarnaast zijn we van mening dat deze motie thuishoort bij
het vaststellen van de Omgevingsverordening of bij het vaststellen van de RES'en en niet als
motie Vreemd aan de Orde.

4375 De heer **VOSKUIL** (PvdA): Dit is een orde vraag en geen stemverklaring. Waar ik me zorgen over
maak is dat bij de vorige motie staat dat die is aangenomen. Dat zou gecorrigeerd moeten
worden. De stemverhoudingen kloppen wel. Bij mij staat er 20 voor en 34 tegen.

4380 De **VOORZITTER**: De motie is niet aangenomen, kan ik u zeggen.
De heer Smaling met een stemverklaring.

De heer **SMALING** (SP): We zijn mede indiener, dus dat is duidelijk. Ik wil graag zeggen dat wat
de SP betreft het aan gemeente overlaten van de plaatsing van windturbines toch zo een grote
4385 ruimtelijke opgave is dat wij het onjuist vinden dat het schaalniveau leidend is. Daarom steunen
we deze motie VOD van harte.

De **VOORZITTER**: Dat waren de stemverklaringen. Zijn er nog Statenleden die een aantekening
wensen? Zo niet dan open ik de stemming voor motie VOD 47, die gaat over de buurgemeenten
4390 met betrekking tot het plaatsen van windturbines.

De stemming wordt geopend en na een minuut gesloten.

Motie VOD 47 wordt met 34 stemmen tegen en 20 stemmen voor verworpen. Voor hebben
gestemd 50PLUS/PvdO, CDA, DENK, JA21, PVV, PvdD en de SP.

Motie VOD 47 is niet aangenomen.

4395 Dan gaan we motie VOD 48 in stemming brengen. Wenst iemand hoofdelijke stemming of een
stemverklaring? Ik zie de heer Köhler van JA21.

De heer **KÖHLER** (JA21): Hoewel wij begrip hebben voor deze motie, spreken insprekers
4400 inderdaad in bij een commissie en niet bij Gedeputeerde Staten. Dus hoeven Gedeputeerde Staten
daar niet direct op in te gaan. Om die reden steunen wij deze motie niet, hoewel wij het signaal
natuurlijk wel snappen.

De **VOORZITTER**: Zijn er nog andere Statenleden die een stemverklaring willen afleggen? Wenst
4405 iemand aantekening? Zo niet dan breng ik nu in stemming motie VOD 48 'Neem insprekers
serius'.

De stemming wordt geopend en na een minuut gesloten.

4410 Motie VOD 48 wordt met 46 stemmen tegen en 8 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd 50PLUS/PvdO, DENK, Forum voor Democratie en de PVV. Daarmee is motie 48 VOD verworpen.

De volgende motie die ik in stemming breng is motie VOD 49 'Verleen geen medewerking aan de bouw windturbines of zonneakkers boven de RES-doelstelling van 35 Terawattuur'. Is er iemand die hoofdelijke stemming wil, of een stemverklaring? De heer Kanik van D66.

4415

De heer **KANIK** (D66): In het Klimaatakkoord staat een minimum van 35 Terawattuur en niet een doelstelling van 35 Terawattuur. Ook staat er dat regio's moeten proberen een hoger bod neer te leggen omdat er veel projecten zullen zijn die afvallen en er al op een hogere ambitie in de toekomst gerekend wordt. De cijfers van het PBL zijn een berekening en geen gerealiseerd eindstation. Deze motie probeert 'de huid te verkopen voordat de beer geschoten is'. We zullen deze motie daarom niet steunen.

4420

De **VOORZITTER**: Zijn er nog anderen die een stemverklaring willen afleggen? Is er iemand die aantekening wenst? Zo niet dan wordt stemming geopend en na een minuut gesloten.

4425 Motie VOD 49 wordt met 39 stemmen tegen en 15 stemmen voor verworpen. Voor hebben gestemd 50PLUS/PvdO, Forum voor Democratie, JA21, PVV en de SP.
Motie 49 is daarmee verworpen.

Dan komen we bij motie VOD 50 uit. Wenst iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring?

4430 Dat had de heer Klein al aangekondigd.

De heer **KLEIN** (CU): We zijn blij dat de gedeputeerde positief is. Ze heeft ook toegelicht hoe dit aansluit bij de initiatieven die de provincie al doet in het kader van het Masterplan Biodiversiteit. We zijn blij dat ze uit dat budget ook eenmalig geld wil besteden voor dit initiatief. De gedeputeerde gebruikte het woord 'overnemen'. Wij interpreteren dat zo dat het betekent dat zij een aangenomen motie bereid is uit te voeren. Daarom dienen we de motie toch in.

4435

De **VOORZITTER**: Anderen nog die een stemverklaring willen uitbrengen op motie VOD 50? Nee. Wenst iemand aantekening? Ook niet. Dan breng ik nu in stemming motie VOD 50.

4440 De stemming wordt geopend en na een minuut weer gesloten.

Motie VOD 50 wordt met 51 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd Forum voor Democratie. Motie 50 is aangenomen.

Motie VOD 51 'Voorbereiden op 55% CO2-reductie' wordt in stemming gebracht. De heer Klein wenst een stemverklaring af te leggen.

4445

De heer **KLEIN** (CU): Wij zijn blij met de toelichting van de gedeputeerde. Hoewel het een heel belangrijke stap is dat de Europese Unie het CO2-reductie percentage heeft verhoogd, is het alleen maar roepen dat we dat doen als provincie moeten overnemen iets te gemakkelijk. Dat

4450 doet de motie natuurlijk ook niet, maar het gaat wel om die zorgvuldige en consequente uitvoerig van de doelen. Daar zien we dat we daar de handen aan vol hebben en dat het een hele klus is. Hoe die verdeling van die 55 procent op EU-niveau per land uitpakt, dat weten we nu nog niet. Eigenlijk is deze motie te vroeg. Het kan wel goed zijn om het signaal af te geven dat we dit serieus nemen en dat we de gedeputeerde de opdracht geven om een eerste verkenning te doen
4455 wat dit gaat inhouden. Daarom zullen we toch voor stemmen.

Statenlid **KOSTIÇ** (PvdD): Wij steunen de motie, omdat deze erkent dat we onder die anderhalf graad opwarming moeten blijven en aanstuurt op voorbereidingen op ambitie richting minstens 55 procent CO2-reductie. Zoals vaker gezegd vindt de PvdD, met de wetenschap mee, die 55
4460 procent emissiereductie onvoldoende is om onder die levensgevaarlijke anderhalf graad opwarming te blijven. We lopen echt achter. Zelfs Gelderland toont al meer ambitie. Er blijft ruimte om de ambities op te krikken. Daar zullen wij in de komende maanden steeds op sturen, hopelijk met steun van andere partijen, die zichzelf groen noemen.

4465 De **VOORZITTER**: Nog andere partijen die een stemverklaring willen uitbrengen? Wenst iemand aantekening? Zo niet dan open ik de stemming voor motie VOD 51.

De stemming wordt geopend en na een minuut gesloten.

Motie VOD 51 wordt met 30 stemmen voor en 24 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd CDA, Forum voor Democratie, JA21, PVV en de VVD. Motie VOD 51 is daarmee
4470 aangenomen.

Dan komen we nu bij de laatste motie, motie VOD 52 'Governance MRA'

De heer **VINK** (D66): D66 is heel blij met dit initiatief. De MRA is belangrijk. Het is ook belangrijk
4475 dat de MRA goed bestuurd wordt en dat de democratische controle op orde komt. Provinciale Staten moeten daarom goed in positie worden gebracht. Deze motie geeft een aantal dingen mee aan Gedeputeerde Staten, die voor ons heel belangrijk zijn. Dat gaat om het definitieve MRA voorstel, democratische controle bij de begroting, bij de agenda en ook bij eventuele nieuwe agenderingen. Daarom steunen we heel graag deze motie, dienen we deze graag mee in en zijn
4480 we heel blij met het initiatief van mevrouw Van Meerten van de VVD.

Statenlid **KOSTIÇ** (PvdD): Deze motie is deels in lijn met onze al ingebrachte wensen om democratische vernieuwing en volledige transparantie bij de MRA. De gevraagde tussenstap via Provinciale Staten past daarbij. De andere punten van het dictum lopen wel vooruit op de
4485 discussie, die straks nog gevoerd moet worden over hoe we die samenwerkingsprocessen precies gaan inrichten. Wij zien daar veel meer innovatieve mogelijkheden, zoals het inzetten van burgerberaden en zeker meer aansturen op transparantie. Dus we stemmen wel voor, met de kanttekening dat we de discussie over exacte samenwerkingsafspraken bij de presentatie van het concept van die afspraken voeren.

4490

De **VOORZITTER**: Zijn er nog andere fracties die een stemverklaring willen afleggen, of wenst iemand aantekening? Zo niet dan breng ik motie VOD 52 in stemming.

De stemming wordt geopend en na een minuut gesloten.

Motie VOD 52 wordt 54 stemmen unaniem aangenomen.

4495

15. Sluiting

De **VOORZITTER**: We zijn aangekomen bij agendapunt 15. Daarmee zijn we aan het eind gekomen van een mooie en ook lange vergadering. Ik dank de ambtelijke ondersteuning, maar

4500

vooral ook de griffie voor al het werk dat de afgelopen tijd is gedaan en de technici die ons hebben ondersteund.

Ik hoop u weer te zien bij de volgende Statenvergadering, die plaatsvindt op 28 juni 2021. Die vergadering zal om 10.00 uur starten. Er is ook een uitloopvergadering gepland op 5 juli 2021.

4505

Ik dank u voor uw aandacht en sluit de vergadering.

Sluiting om 22.54 uur.